

รายงานการวิจัย
เรื่อง
รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม^๑
ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน
กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล
อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดย

โรงเรียนกาญจนากิจे�กิจวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี

เส้นօ
สำนักงานเลขานุการสภาพการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานเลขานุการสภาพักรถศึกษา

๒๙๔.๓๗	สำนักงานเลขานุการสภาพักรถศึกษา
๘ ๖๙๑	รายงานการงานวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดหารห้าเหลา อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี สำนักงานเลขานุการสภาพักรถศึกษา : กรุงเทพฯ, ๒๕๕๘
๒๐๘ หน้า	
	ISBN :
	๑. วัด - การศึกษาตามอัธยาศัย ๒. ชื่อเรื่อง

รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้
ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชน
วัดหารห้าเหลา อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ ๖๖ /๒๕๕๘

ISBN

พิมพ์ครั้งที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๘

จำนวนพิมพ์ ๑,๐๐๐ เล่ม

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ โครงการพัฒนานโยบายการบูรณาการการศานักกับการศึกษา
สำนักงานเลขานุการสภาพักรถศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

๕๐/๒๐ ถนนสุขุมวิท แขวงดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร : ๐-๒๖๖๘-๗๑๒๓ ต่อ ๒๕๑๙, ๒๕๑๙

โทรสาร : ๐-๒๒๔๓-๑๑๒๙

Web Site : <http://www.onec.go.th>

สำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น

๓๓/๙๙ ซอยรามอินทรา ๖๕ ถนนรามอินทรา

แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน

กรุงเทพฯ ๑๐๒๒๐

โทรศัพท์ : ๐-๒๕๐๘-๔๔๘๙

โทรสาร : ๐-๒๕๐๘-๔๔๘๖

คำนำ

เรื่องคุณธรรม จริยธรรม ของบุคคล เกิดจากการบวนการเรียนรู้ ในวิถีชีวิต และวิถีชีวิตของบุคคลนั้นแวดล้อมด้วยสถาบันหลัก ๔ สถาบัน คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและชุมชน ซึ่งต่างให้ความรู้ อบรม กล่อมเกลา สมาชิกของสถาบันเชื่อมโยงสัมพันธ์ กันตามบทบาทหน้าที่ของตน และหากสถาบันใดสถาบันหนึ่งในสังคม ย่อหย่อนในบทบาทและหน้าที่ของตน ย่อมส่ง ผลกระทบต่ocุณธรรม จริยธรรมของบุคคลในสังคมนั้นๆ เช่นกัน

สำนักงานเลขานุการศึกษา ในฐานะหน่วยงานที่ รับผิดชอบในการจัดทำข้อเสนอนโยบายด้านการเรียนรู้ที่บูรณาการ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จึงทำการวิจัยและพัฒนาการบวนการเรียนรู้ ที่เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในวิถีชีวิตของบุคคล ๕ กรณีศึกษา คือ กรณีศึกษาชุมชนวัดราชโ/orสาราม เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาชุมชนวัดดอนงค์ราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาชุมชนวัดภิญญาเทสิตธรรม อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี กรณีศึกษาชุมชนวัดราษฎร์ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และกรณีศึกษาชุมชนวัดศรีสะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยในกระบวนการวิจัยดังกล่าว คณะวิจัยได้ศึกษาฐานรูปแบบการเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรมของสถาบันครอบครัว กรณีศึกษาละ ๑๐ ครอบครัว ศึกษาฐานรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน ศึกษา ฐานรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของชุมชน และฐานรูปแบบการเสริมสร้าง

(ข)

คุณธรรม จริยธรรมที่บูรณาการการเรียนรู้ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ทั้งนี้เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของ แต่ละ สถาบัน รวมทั้งกระบวนการเรียนรู้ที่ บูรณาการระหว่าง ๔ สถาบัน เพย์แพร์แกะสังคม ได้นำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละ บุคคล และประการสำคัญผลการวิจัยดังกล่าว สามารถวิเคราะห์ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรมอีกส่วนหนึ่งด้วย

สำนักงานฯ ขอขอบคุณคณะผู้ดำเนินการวิจัยทุกท่าน ขอขอบพระคุณท่านเจ้าอาวาสวัดราชโอรสาราม เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร วัดองค์ราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร วัดอภิญญาเทสิตธรรม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี วัดธารน้ำไหล อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และท่านเจ้าอาวาสวัดศรีสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่ร่วมวิจัยและให้ความอนุเคราะห์ งานรายงาน การศึกษาวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดีและหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้ นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการกิจข้องสำนักงานเลขานุการสภากาการศึกษาแล้ว จะยังเป็นประโยชน์ต่อนักการศึกษา นักวิชาการ และผู้สนใจค้นคว้า เรื่อง การจัดการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยทั่วไป

(นายอํารุณ จันทวนิช)
เลขานุการสภากาการศึกษา

เรื่อง : รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่บูรณาการกิจกรรม
การเรียนธุรัชระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน :
กรณีศึกษา ชุมชนวัดธารนำ้ให้เหลา

ผู้วิจัย : นายวิรัช เศรตศิลป์ และ พศ.ดร.ราตรี นันทสุคนธ์

ปี : ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้าง
คุณธรรม จริยธรรมที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนธุรัชระหว่าง วัด โรงเรียน
ครอบครัวและชุมชน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัย
เชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการจัดสนทนากลุ่ม
รวมทั้งสังเกตการดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่อาศัย
ความร่วมมือระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน ระหว่างวันที่
๑๕-๑๗ กันยายน ๒๕๕๘ ณ วัดสวนโมกขพลาราม ผลพบว่า

๑. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่บูรณาการ
การเรียนธุรัชของโรงเรียน กาญจนากิจเขตวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี
เป็นโรงเรียนจัดตั้งเนื่องใน วโรกาสแห่งศุภมงคลวาระที่พระบาทสมเด็จ
พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ เสด็จເດືອນວັນຍາຮສມບັດກຣບ ๕๐
ປີ ในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๗ โรงเรียนกาญจนากิจเขตวิทยาลัย
สุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ในอำเภอไชยา โรงเรียนตั้งเยื้องกับ สวนโมกขพลาราม
(วัดธารนำ้ให้เหลา) ซึ่งมีท่านพุทธทาสภิกขุ เป็นหลักของแหล่งธรรมในวัดนี้

กิจกรรมของวัดที่มุ่งเผยแพร่องรมแก่ทุกคนที่ไปสัมผัส แก่ทุกชาติ ศาสนาที่ไปถึง เป็นที่ภาคภูมิใจของคนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นโอกาสดี ที่โรงเรียนกาญจนากิจเซกุวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี จะจัดกระบวนการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนร่วมกับวัด มีพระบรมราชูปถัมภ์ ขนาด ๘ กิโลเมตร โรงเรียนใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน อีกทั้งผู้อำนวยการสถานศึกษาได้กำหนดเป็นนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ๕ ด้าน คือ ปฏิรูปบุคลากร โดยการให้ความรู้และประสบการณ์การพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคุณภาพของเด็มมิ่ง (P D C A) ปฏิรูปหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการบูรณาการคุณลักษณะของผู้เรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรมกับกระบวนการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระ ปฏิรูปการประกันคุณภาพการศึกษา และปฏิรูปการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ และปฏิรูประบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีระบบที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือดูแลนักเรียน และมีระบบการคัดกรองนักเรียนที่มี พฤติกรรมที่ดีและพฤติกรรมเสี่ยง นอกจากนโยบายที่ปฏิรูปการเรียนรู้ ทั้งโรงเรียนทั้ง ๕ ด้านแล้วโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้ได้ปฏิบัติจริงในเรื่องของการนั่งสมาธิ การตักบาตร การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ การสอนนักธรรม การเข้าค่ายที่สอนโ摩กุพาราม การเข้าค่ายบูรณการ การเรียนรู้ และการแก้ปัญหานักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง โดยใช้หลัก "บวร" คือ บ้าน วัด โรงเรียน

๒. วัดที่ใช้ในการศึกษาเป็นวัดหารนำ้าไฟลหรือที่ชาวบ้านเรียกติดปากว่า "สวนโมกข์" วัดนี้เป็นวัดที่ท่านพุทธทาสเป็นผู้ริเริ่มและก่อสร้างตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นสถานที่ที่สอนธรรมะให้กับบุคคลทุกประเภท ทุกเพศ และทุกวัย สิ่งก่อสร้างที่ท่านพุทธทาสร้างขึ้นมาຍ่อมเป็นสิ่งที่ใช้สื่อในการสอนธรรมะได้เป็นอย่างดี อาทิเช่น ลานหินโค้งคลาสธรรมโภษัณ์ โรงมหาสงฆ์ ธรรมชาติวิญญาณ ธรรมวารีนาวา "เป็นเรื่องจับปลา (คน) ไปสู่พระธรรม" สารนาพิเก มีปริศนาธรรมว่า เกาะตรงกลางนั้นเปรียบเสมือนฝั่งพระนิพพาน พื้นที่น้ำเปรียบสงสารสาคร อันมีนุชย์พึงข้ามไปให้ได้ ท่านเรียกว่า ทะเลี้ยง ยามที่ร้อนอยู่มีนุชย์ข้ามไปไม่ได้ ยามใดที่ทะเลี้ยงเย็นและแข็งตัวมีนุชย์จึงข้ามไปได้ และธรรมมาศรมนahanชาติ เป็นโครงการทดลองฝึกชาวต่างชาติปฏิบัติธรรม

๓. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมของครอบครัวนั้น กระทำโดยการจัดกิจกรรมโดยการสอนลูกเมื่อมีเวลาอยู่ด้วยกัน การที่นักเรียนมีแบบอย่างจากบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ ญาติผู้ใหญ่คอยสอนและตักเตือน การฝึกให้นักเรียนได้เล่นกีฬาหรือดนตรี และการได้รับการปลูกฝังจากโรงเรียนเดิม คือในระดับประถมศึกษาปีที่ ๖

๔. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของชุมชนตำบลเลมีด พบว่ามีโครงการพัฒนาที่พัฒนา การศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมมีหลายโครงการ อาทิ โครงการสร้างแหล่งเรียนรู้และพัฒนา สภาพแวดล้อม โครงการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน โครงการพัฒนา สิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนามาตรฐานโรงเรียน โครงการส่งเสริมกิจกรรม ทางศาสนา โครงการแข่งขันกีฬาตำบล เป็นต้น

(๙)

ซึ่งโครงการดังกล่าว ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมทั้งสิ้น คนในชุมชน ตำบลเลมีดมีฐานะความเป็นอยู่ปานกลาง มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน จึงทำให้เกิดความเห็นยิ่งแหน่งและความเข้มแข็งขึ้นในชุมชน การทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดจากการรวมกลุ่มนักจะประสบความสำเร็จและมี ประสิทธิภาพ ชาวบ้านทุกคนมีน้ำใจ เสียสละ ยอมรับความคิดเห็นของ กลุ่ม ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถืออยู่บ่อยๆ หารือทั้งปัญหาชุมชน และลูกหลาน การรวมกลุ่มของชาวบ้านค่อนข้างแน่นหนึ่ง ทุกคนเคารพในความสามารถของแต่ละคน คนในครอบครัว มีโอกาสได้พบปะพูดคุยกันมากขึ้น ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีใน ครอบครัว

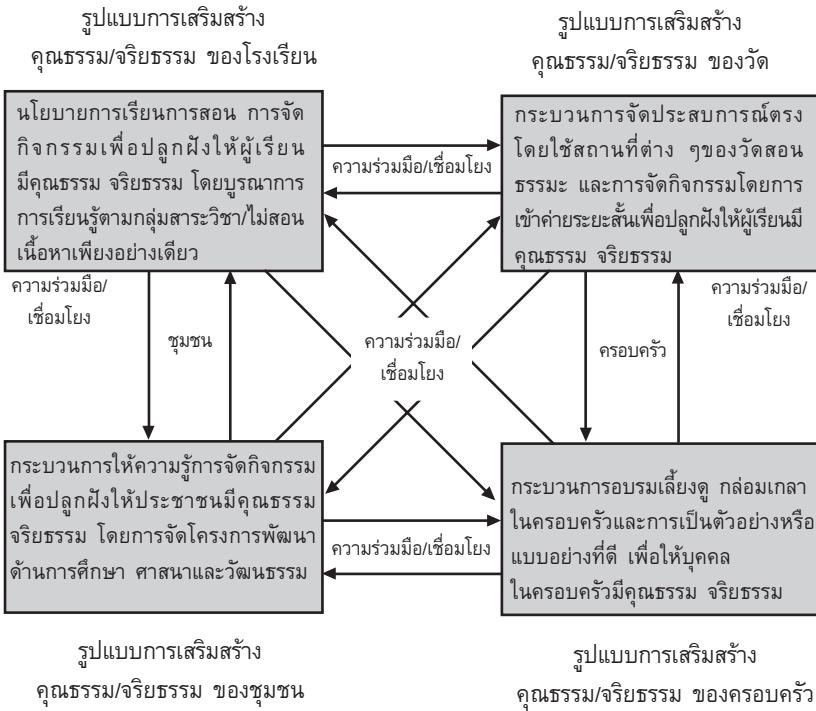
๔. การจัดโครงการความร่วมมือระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ โดยให้ชื่อโครงการนี้ว่า โครงการเข้าค่ายพุทธบุตร กำหนดให้นักเรียนเข้าค่ายร่วมกันที่สวนโมกข์พ拉ราม จำนวน ๓ วัน ๒ คืน เมื่อนักเรียนเข้าร่วมโครงการค่ายพุทธบุตร จำนวน ๗๖ คน มีคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และเมื่อจำแนกเป็นนักเรียนหญิง และนักเรียนชาย ก็เช่นกัน คือ หลังการเข้าร่วมโครงการมีคุณลักษณะความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโครงการ ในส่วนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการค่ายพุทธบุตร นักเรียนพึงพอใจเกี่ยวกับบรรยากาศและสถานที่จัดอบรม วิทยากรผู้ให้ การอบรม ความรู้ที่ได้รับจากการอบรม และความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ได้รับในระดับ

(๙)

มากที่สุด ส่วนรายการอื่น ๆ อาทิ อุปกรณ์ในการพักแรม อาหารและเครื่องดื่ม เอกสาร วันเวลาในการฝึกอบรม มีความพึงพอใจในระดับมาก ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ "ฝึกความอดทน มีสมานิจในการดำเนินงาน จิตใจสงบ มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยและรู้จักอดทนอดกลั้น เรียนรู้ถึงการดำเนินชีวิต และรู้จักตนเองมากขึ้น" ได้รับความรู้เกี่ยวกับประวัติของสวนโอมกซ์ฯ และหลักธรรมต่างๆ และเกิดจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น และควรมีการจัดอบรมในลักษณะนี้อีกต่อไป

สรุปปูรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการเรียนรู้ระหว่าง วัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน ดังภาพ

(๗)

ภาพ รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่าง วัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

สารบัญ

หน้า	
คำนำ	ก
บทคัดย่อ	ค
บทที่ ๑ บทนำ	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๑๐
ขอบเขตของการวิจัย	๑๑
กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๒
นิยามศัพท์เฉพาะ	๑๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๑๔
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๕
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๗
ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม	๑๗
เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๕
กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๕
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๔๕
กลุ่มตัวอย่าง	๔๕
วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๖
การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๙

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ ผลการศึกษาการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	๔๑
๑. บริบททั่วไปของโรงเรียนกาญจนากิจวิทยาลัย	
๑. สุราษฎร์ธานี	๔๑
๒. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน	๔๗
๓. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน วัด ชุมชนและครอบครัว	๖๐
๔. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและครอบครัว	๖๘
๕. นโยบายการบริหารจัดการในการจัดกิจกรรม	
เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคม	๗๑
๖. ผลจากการบริหารจัดการการจัดกิจกรรมปัจจุบัน	
การเรียนรู้ทั้ง ๔ ด้านของโรงเรียน	๙๕
๗. กิจกรรมบูรณาการเพื่อแก้ปัญหานักเรียน	
พฤติกรรมเสี่ยง โดยใช้บ้าน และวัดมีส่วนร่วม (บ้าน วัด โรงเรียน = บวร)	๙๗
๘. รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน	๙๙
บทที่ ๕ ผลการศึกษาการจัดกิจกรรมของวัด	๙๑
๑. บริบททั่วไปของวัดธารนำหลา	๙๒
๒. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกาญจนากิจ วิทยาลัย สุราษฎร์ธานีกับวัด	๑๐๒

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๓. ความเป็นอยู่ของพระสงฆ์/สามเณร	๑๐๓
๔. การบริหารจัดการและการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนให้พัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคมของวัด	๑๐๔
๕. ผลของการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมของวัด ที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนทั้งด้าน การพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคม	๑๐๖
๖. รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของเยาวชน ของวัดธารนำ้าให้หล	๑๐๖
 บทที่ ๖ ผลการศึกษาการจัดกิจกรรมของชุมชน	 ๑๐๙
๑. บริบททั่วไปของชุมชน	๑๐๙
๒. ระบบความสัมพันธ์ในชุมชน	๑๑๔
๓. สภาพทางด้านการเมืองการปกครอง	๑๑๗
๔. นโยบายการบริหารจัดการของชุมชน การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคม เพื่อให้เยาวชนของชุมชนได้พัฒนาตามบทบาท หน้าที่ของตนเอง	๑๑๗
๕. ศักยภาพของชุมชนด้านทรัพยากร ภูมิปัญญากลุ่ม	๑๒๘

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๖. การจัดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้อง ^{ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน}	๑๓๐
๗. รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ^{ของเยาวชนของชุมชน}	๑๓๑
บทที่ ๗ ผลการศึกษาการจัดกิจกรรมของครอบครัว	๑๓๓
๑. บริบททั่วไปของครอบครัว	๑๓๔
๒. ผลของการดำเนินชีวิตหรือการจัดกิจกรรมของครอบครัว ^{ที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนทั้งด้านการพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคม}	๑๓๕
๓. ผลของการจัดกิจกรรมของครอบครัวที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนทั้งด้านการพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคม	๑๔๕
๔. รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของครอบครัว	๑๔๕
บทที่ ๘ ผลการสังเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม	๑๔๗
๑. กระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ^{ร่วมกันของวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน}	๑๔๗
๒. ผลสังเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม ^{จริยธรรมที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่าง วัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน}	๑๕๙

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ ๙ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	หน้า ๑๖๑
สรุปผลการวิจัย	๑๖๗
อภิปรายผล	๑๖๘
ข้อเสนอแนะ	๑๗/๒
บรรณานุกรม	๑๗/๓
ภาคผนวก	๑๗/๔

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๔-๑ จำนวนครูและลูกจ้าง จำแนกตามวุฒิการศึกษา	๙๗
๔-๒ จำนวนครูจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้	
๔-๓ กำหนดการพัฒนาคุณลักษณะที่โรงเรียนจะพัฒนา ส่งเสริมให้แก่นักเรียนประจำ	๙๗
๗-๑ รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๓๓
๘-๑ กำหนดการโครงการค่ายพุทธบุตร	
๘-๒ จำนวนและร้อยละของข้อมูลผู้เข้าร่วม โครงการค่ายพุทธบุตร	๑๕๓
๘-๓ ผลการเปรียบเทียบผลการประเมินคุณลักษณะ ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพุทธบุตรก่อนการอบรม ระหว่างเพศชายและหญิง	๑๕๔
๘-๔ ผลการเปรียบเทียบผลการประเมินคุณลักษณะ ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพุทธบุตรหลังการอบรม ระหว่างเพศชายและหญิง	๑๕๕
๘-๕ ผลการเปรียบเทียบผลการประเมินคุณลักษณะ ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพุทธบุตรก่อน-หลังการอบรม ระหว่างเพศชายและหญิง	๑๕๕
๘-๖ ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ อบรมคุณธรรม จริยธรรม ค่ายพุทธบุตร	๑๕๖

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

๒-๑	เหล่าเนื้อหาทางจริยธรรม	๒๑
๒-๒	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๕
๓-๑	ภาพกิจกรรมการสอนทางกลุ่ม	๔๗
๓-๒	การจัดประชุมร่วมกันระหว่างผู้แทนวัด โรงเรียน ครอปครัวและชุมชน	๔๘
๔-๑	โรงเรียนกาญจนากิจเชกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี	๕๒
๔-๒	นายบัญญัติ สุขขัง ผู้อำนวยการสถานศึกษาคนแรก	๕๖
๔-๓	นายวิรัช เศรษฐศิลป์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาคนปัจจุบัน	๕๗
๔-๔	สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี เสด็จเปิดป้ายโรงเรียน	๕๙
๔-๕	กิจกรรมการสอบนักธรรม	๖๒
๔-๖	กิจกรรมเข้าค่ายพุทธบูตร	๖๒
๔-๗	กิจกรรมทำสามัคคี	๖๓
๔-๘	กิจกรรมตักบาตร	๖๔
๔-๙	กิจกรรมนำนักเรียนไปเรียนรู้ธรรมชาติจากวัด ไปเผยแพร่แก่คนอื่น ๆ	๖๕
๔-๑๐	กิจกรรมเป็นมัคคุเทศก์นำฝรั่งท่องเที่ยวศึกษาธรรมะ ในสวนโภกซึ	๖๖
๔-๑๑	วัดเวียง	๖๗

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาคที่	หน้า
๔-๑๒ วัดพระบรมราชูปัชญา	๖๗
๔-๑๓ การประชุมผู้ปกครองประจำภาคเรียน	๖๘
๔-๑๔ การประชุมผู้ปกครองเครือข่าย	๗๐
๔-๑๕ กิจกรรมการมีส่วนร่วมคณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน	๗๑
๔-๑๖ ขั้นตอนการແນະແນວ	๗๗
๔-๑๗ แบบบันทึกการแก้ไขปัญหานักเรียน	๗๙
๔-๑๘ นักเรียนประจำออกกำลังกาย	๘๓
๔-๑๙ กิจกรรมนั่งสมาธิของนักเรียนประจำ	๘๓
๔-๒๐ กิจกรรมตักบาตร	๘๔
๔-๒๑ รูปแบบการเสริมคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน	๙๐
๔-๑ โรงปืนของวัดธารนำ้ให้	๙๒
๔-๒ ลานพินโค้ง	๙๖
๔-๓ ศาลาธรรมโถงชั้นอนุสรณ์	๙๗
๔-๔ โรงมหรสพทางวิญญาณ	๙๘
๔-๕ ธรรมวารีนาวา	๙๙
๔-๖ สรณะพิเก	๑๐๐
๔-๗ สวนโมกข์นานาชาติ	๑๐๒
๔-๘ รูปแบบการเสริมคุณธรรม จริยธรรมของวัด	๑๐๗
๖-๑ แผนภาพอาณาเขตอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๑๑๐
๖-๒ อาณาเขตหมู่บ้านของตำบลเลเม็ด	๑๑๑

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
๖-๓ รูปแบบการเสริมคุณธรรม จริยธรรมของชุมชน	๑๓๑
๗-๑ รูปแบบการเสริมคุณธรรม จริยธรรมของครอบครัว	๑๔๕
๘-๑ การประชุมร่วมกันทั้ง ๔ ฝ่าย	๑๔๗
๘-๒ พิธีเปิดโดยผู้อำนวยการ ประธานคณะกรรมการ สถานศึกษา และเจ้าอาวาส	๑๔๙
๘-๓ ฟังการบรรยาย	๑๕๗
๘-๔ ฟังพระธรรมเทศนา	๑๕๙
๘-๕ กิจกรรมภาควัดวัด	๑๖๐
๘-๖ ป่าวารณาตนรับศีล ๘	๑๖๐
๘-๗ นั่งสมาธิ	๑๖๑
๘-๘ รับประทานอาหารร่วมกัน	๑๖๑
๘-๙ ช่วยเก็บล้าง	๑๖๒
๘-๑๐ นั่งสมาธิ	๑๖๒
๘-๑๑ รูปแบบการเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่าง วัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน	๑๖๓
๘-๑๒ รูปแบบการเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่าง วัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน	๑๖๔

บทที่ ๑

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเป็นประเทศที่เปิดกว้างในลักษณะของรัฐประชารัฐ และมีรัฐธรรมนูญกำหนดสิทธิเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสตร์บัญญัติตามความเชื่อของแต่ละบุคคล ดังนั้นจึงมีสถานบันทึกงานศาสนานเป็นสถานบันทึกที่ประชาชนนับถือ ได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์-อินดู และศาสนาซิกข์ ด้วยความเชื่อมั่นว่าศาสนาธรรมหรือศาสนาบัญญัติของทุกศาสนาล้วนมีขึ้นเพื่อมุ่งที่จะผลดึงไว้ซึ่งศิลธรรมคุณธรรม และจริยธรรมอันดีงามของบุคคล รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งระเบียบแห่งสังคมอันดีงาม และการมีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมไทย

สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีลักษณะของสังคมปริโภค นิยมวัตถุมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ มีผลกระทบอย่างสำคัญต่อระดับคุณธรรมจริยธรรม ในประเทศไทยมีเหตุการณ์หลายเหตุการณ์เกิดขึ้น บ่อยครั้ง ที่สั่นสะเทือนมโนธรรมสำนึกรักใคร่กันหลักของศาสนาจนหวั่นไหว รู้สึกถึงการเสื่อมถอยในจริยธรรมของประชาชนโดยทั่วไป ผู้นำทางศาสนา ยังไม่สามารถแสดงบทบาทชี้นำความถูกต้อง และตัดสินบัญชาศิลธรรม เพื่อสร้างบรรทัดฐานของคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นได้ในสังคมไทย

ส่งผลให้สังคมไทยสังคมมีระดับของจริยธรรมถดถอยลดน้อยลงเรื่อยๆ และถูกกระแสตน์บิดเบือนไปจากหลักการพื้นฐานแท้จริงของศาสนา ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่น่าห่วงใยยิ่ง ขณะเดียวกันศาสนาบุคคลบางส่วนไม่ยึดมั่นในศีลจริยธรรม ประพฤติปฏิบัติจริยธรรมของความเป็นครู คณาจารย์ ที่มีต่อศิษย์และสังคม นอกจากนั้นบุคคลและสถาบันทางสังคมบางส่วนประพฤติผิดศีลธรรม จริยธรรม ทั้งการเอารัดเอาเปรียบ ฉ้อราษฎร์บังหลวง แกงแยงแข่งขัน ลักลอบค้าสิ่งผิดกฎหมายและสารเสพติด สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เยาวชนของชาติหย่อนศีลธรรม จริยธรรม เนื่องจากขาดแบบอย่างที่ดี เกิดความลังเล สงสัยในหลักธรรม "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว"

สถาบันทางศาสนายังแสดงบทบาทและพลังไม่เต็มที่ ในด้านการให้ความรู้ การฝึกอบรมให้ประชาชน เยาวชนชาวชีวีในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมอย่างถ่องแท้จนเข้าถึงวิถีชีวิต จะพบได้ว่าประชาชน เยาวชนยังยึดติดในเปลือกของศาสนา อันได้แก่ ศาสนาวัตถุ พิธีกรรมทางไสยศาสตร์ เพื่อมุ่งผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าการเรียนรู้ศาสนาธรรม ด้วยการคิดวิเคราะห์ด้วยปัญญา แม้สถาบันศาสนาหลายส่วนมีบทบาทในการจัดการศึกษา แต่อุปสรรคสำคัญ คือ รัฐได้แยกการศึกษาจากสถาบันศาสนานานา บุคลากรทางศาสนาจึงค่อยๆ ลดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเพื่อศาสนาในสังคม เนื่องจากไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากรัฐเท่าที่ควร ทั้งด้านงบประมาณ ด้านการพัฒนาบุคลากร ให้มีความเฉียบคม ทั้งการบริหารจัดการศึกษาและการถ่ายทอดศาสนาธรรม เป็นเหตุให้เกิดปัญหาติดตามมา คือขาดผู้รับผิดชอบ และการจัดการศึกษาของสถาบันศาสนาส่วนใหญ่ยังไม่

สอดคล้องกับบริบททางสังคม การเรียน การสอน เน้นสาระและการท่องจำ
มากกว่าการนำไปปฏิบัติจริงในวิถีชีวิต และรูปแบบการศึกษาจะเป็น
การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นส่วนใหญ่ แม้จะมีความพยายามจัดการศึกษา
เพื่อให้กระบวนการศึกษาเป็นเครื่องมือของการพัฒนาคุณภาพชีวิต
และการเผยแพร่ศาสนาธรรม แต่ยังอยู่ในวงจำกัดของกฎหมาย ระเบียบ
และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนในการส่งเสริมสนับสนุน

นอกจากนี้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ใน
ระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาในระบบและมีอิทธิพล
สูงในการพัฒนาเยาวชนของชาติ ยังขาดและเพียงเริ่มต้นบูรณาการ
ระหว่างวิชาสามัญ ศิลธรรม คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์
และค่านิยมอันดีงามเข้าด้วยกัน การเรียนการสอนจึงอยู่ในลักษณะ
ตัดตอนจากวิถีชีวิตที่แท้จริงที่มนุษย์พึงเรียนรู้ด้วยระบบของความรู้
คุณธรรม ส่งผลให้ผู้เรียนขาดปัญญาที่จะสามารถพัฒนาและแก้ปัญหา
ชีวิตได้อย่างรู้เท่าทัน

ศาสนสถาน ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตขนาดใหญ่ ที่สามารถ
ให้การศึกษาได้ทั้งในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
เป็นแหล่งหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมและการพัฒนาจิตใจให้กลั่นซิด
ที่สุดของศาสนา ต่างพัฒนาตามศักยภาพ ขาดการส่งเสริม
สนับสนุนให้ทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างสมบูรณ์
จึงไม่สามารถพัฒนาให้ถึงจุดสูงสุดแห่งการเป็นสถาบันที่เป็นแหล่ง
ยึดเหนี่ยว และพัฒนาจิตใจของคนไทยได้อย่างทั่วถึงเท่าที่ควรจะเป็น
แม้ว่าจะมีกระจายทั่วทุกชุมชน ทุกภูมิภาคของประเทศไทยตาม

ด้วยเหตุที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
หมวด ๕ มาตรา ๘๑ บัญญัติว่า "รัฐต้องจัดการศึกษา อบรม...ให้เกิดความรู้
คุณธรรม จัดให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างเสริมความรู้และปลูกฝัง
จิตสำนึกที่ถูกต้อง..." และสาระบัญญัติของพระราชนบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ มุ่งเน้น
ให้เกิดการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมสนับสนุน
ในสังคมทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมี
ความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม
มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้
ตลอดชีวิต สำนักงานเลขานุการสภากาการศึกษาซึ่งมีหน้าที่จัดทำแผน
การศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสตร์ฯ ศิลปะและวัฒนธรรมกับการศึกษา
ทุกระดับ จึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๗)
บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัสของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นให้ประชาชน
ชาวไทย ได้รับการพัฒนาอย่างมีดุลยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม
การเมือง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนไทยมีความสุข พึงพาตนเองได้
และก้าวทันโลก โดยยังรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย มีค่านิยม
ร่วมต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนการคิด เจตคติและกระบวนการทำงาน
ให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารและการจัดการประเทศที่มุ่งสู่
ประสิทธิภาพ คุณภาพ รู้เท่าทันและก้าวทันโลก สามารถเลือกใช้ความรู้
และเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม มีระบบกฎมีคุณกันที่ดี
และมีความยืดหยุ่นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงควบคู่กันไปกับการมี
คุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต

การพัฒนาประชาชนในชาตินี้เป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ตลอดชีวิต ตั้งแต่การวางแผนการพัฒนาโดยครอบครัวเป็นหลักสำคัญ ต่อมาเป็นการพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐานของชีวิตและพัฒนาสืบเนื่อง ถึงความสามารถในการแสวงหาความรู้ใหม่จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ การพัฒนาเพื่อให้บุคคลมีทักษะอาชีพจนถึงการแข่งขันได้ในเวทีสากล และเป็นการพัฒนาเพื่อช่วยให้คนสามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลง สามารถสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตที่ดีและพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาเหล่านี้ เป็นการพัฒนาที่บูรณาการโดยมุ่งพัฒนา จิตใจให้ยึดมั่นในสันติสุข อุปนัยในครอบของศิลธรรมของแต่ละศาสนา ให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์และธรรมชาติ และพัฒนา ความรู้นั้นจนรู้ชัดเจนเป็นสัมมาทิฐิ มีอิสรภาพ เข้าใจในแก่นแท้ที่เป็น หัวใจแห่งศาสนาธรรมของศาสนา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เป้าหมาย เพื่อให้การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เป็นคนเก่งและมีความสุข โดยอธิบายความสัมเขป ดังนี้

คนที่สมบูรณ์พร้อม คือ ดี เก่ง และมีความสุข หมายถึง คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหมัด มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รักประเทศไทย รักชาติ มีจิตใจเป็น ประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักชาติสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมี ความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือความสามารถพิเศษ เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี สามารถใช้สติปัญญาในการเชิงปัญญาและพิชิตปัญหา พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตนสังคมและประเทศชาติ

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่าภายนอก เชิงแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลดพันจาก การตอกเป็นทาสของอยากรถ ได้ทำในสิ่งที่ตนสนใจตามความต้องการ สามารถเรียนรู้ให้รู้ความจริง บรรลุความดี ความงาม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และสามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียงร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีดุลยภาพ

สังคมคุณภาพ คือ สังคมที่ให้คนไทยทุกคนมีโอกาส มีความเสมอภาคและสามารถพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ เพื่อเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข เป็นสังคมที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจเข้มแข็ง และแข็งขันได้ มีเสถียรภาพเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาอย่างสมดุลกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถเชื่องโยงเข้าสู่สังคม เศรษฐกิจ ฐานความรู้ได้อย่างเหมาะสม รักษาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุล มีชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้

อย่างกลมกลืนและเกื้อกูล เป็นสังคมซึ่งส่งเสริมธรรมาภิบาลและสังคม ประชาชน ซึ่งทุกคนสามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีระบบการเมืองการปกครองที่เปิดกว้าง โปร่งใสและอำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนด และตัดสินใจในการทำกิจกรรมทางการเมืองและกิจกรรมสาธารณะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชนท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง

สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ คือ สังคมที่สร้างโอกาส ให้คนไทยทุกคนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ให้ก้าวทัน กับโลกดุลข้อมูลข่าวสารและวิทยาการสมัยใหม่ มีการแสดงออกความรู้ ด้วยตนเอง ให้ทุกองค์กรและทุกส่วนในสังคมมีความใส่รู้ และพร้อมที่จะ เรียนรู้อยู่เสมอ ผู้ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสังคมให้เป็น สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ยิ่งขึ้น

สังคมแห่งความสามัคคีและเอื้ออาทรต่อกัน คือ สังคมที่ มุ่งพึ่นฟู สืบสาน และรำรงไว้ซึ่งคุณค่า เอกลักษณ์ ศิลปะและวัฒนธรรม ไทยที่ช่วยเหลือเกื้อกูลและพึ่งพา กันไว้ให้มั่นคง รักษาไว้ซึ่งสถาบัน ครอบครัว มีการพัฒนาเครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็ง สร้างจิตสำนึกแห่ง ความเป็นไทยให้มากยิ่งขึ้น มีเจตคติและค่านิยมของสังคมที่ค่านึงถึง ประโยชน์เป็นแกนหลักของสังคม และให้ความสำคัญกับการดูแล ผู้ด้อยโอกาสทางสังคมและคนยากจน คำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็น มนุษย์ มีความยุติธรรมและความเสมอภาค

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่ทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักพึงตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข จากความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา จึงมีการตระหนักหมายว่าด้วยการศึกษาของชาติ สำหรับใช้เป็นหลักในการปฏิรูปการศึกษา นอกจากนี้ยังมีการปฏิรูปหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนและปฏิรูปการเรียนรู้ ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๙ โดยให้การศึกษาเป็นตัวจักรสำคัญในการแก้ไขปัญหาวิกฤติของสังคมไทย ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นส่อเค้าวิกฤติต้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น การก่อเหตุที่เป็นภัยคุกคามสังคมรายวัน ภัยคุกคามสวัสดิภาพทั้งร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน การประกอบธุรกิจที่มุ่งผลประโยชน์ของตนในชาติภัยต่าง ๆ เหล่านั้นลูกلامจากสังคมรอบด้านสู่สถาบันครอบครัว และภัยที่ก่อตัว เกิดจากภัยในสถาบันครอบครัวปะทุ lam สู่สังคมที่ทวีความรุนแรงขึ้น สะท้อนให้เห็นคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ค่อย ๆ คุกคาม และรู้วิธีการป้องกันและแก้ไขภัยเหล่านั้นได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวถือว่าเป็นปัญหาวิกฤติที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยรับด่วนและต้องเป็นการแก้ไขที่ให้ผลยั่งยืน โดยความร่วมมือจากภาครัฐและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งการป้องปราบภัยต่าง ๆ และการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความสงบเรียบร้อยจะกลับคืนสู่สังคมไทยอย่างแน่นอน

ในการจัดทำนโยบายและแผนการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียน มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม เป็นภารกิจสำคัญของสำนักงานเขตการสภากาชาดศึกษาที่บัญญัติไว้ ในมาตรา ๓๓ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และจากผลการศึกษาและการวิจัยของสำนักงานเขตการสภากาชาดศึกษาและสถาบันที่เกี่ยวข้อง พบร่วม สถาบันครอบครัว สถานศึกษาและชุมชนมีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมทั้งกายและใจ ของเยาวชนให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ หากสถาบันผู้มีส่วนกำหนดนโยบายพัฒนาสังคมไทยได้ร่วมกำหนด ทิศทางและแนวทางการพัฒนาเยาวชนไทยและสังคมไทย โดยกำหนด ยุทธศาสตร์และแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวสามารถเนื่องกันไป เป้าหมาย ที่จะพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมสันติสุขยุ่งเกิดขึ้นแน่นอน

จากสภาพปัจจุบันที่กล่าวมาข้างต้น โรงเรียนกาญจนากิ่ง วิทยาลัย สุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งชุมชน ที่ทุกคนทั่วโลกรู้จัก ว่าเป็นสถานที่ที่ฝึกอบรมจิตใจของ ประชาชนทั่วไป เมื่อโรงเรียนตั้งอยู่ใกล้กับครัวใช้สถานที่ดังกล่าวให้เป็นประโยชน์เพื่อ พัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนหรือนักเรียนมีคุณธรรม และจริยธรรม รวมทั้งนักเรียนที่มาเรียนมาจากชุมชนและครอบครัวที่มีคุณภาพ และมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียนทุกคน โดยการสอดแทรกในกิจกรรม ทุกกิจกรรมของโรงเรียนห้องที่ประภากลักษณะเป็นเอกสาร และภาพ บันทึกกิจกรรมต่าง ๆ ที่มองเห็นได้ จึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบ กระบวนการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน โดยความร่วมมือจากวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการ กิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัตถุประสงค์เฉพาะ

๑. เพื่อศึกษาบริบททั่วไปของวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน
๒. เพื่อศึกษานโยบายการบริหารจัดการวัด โรงเรียน ชุมชน และแนวคิดการดำเนินชีวิตทางครอบครัว การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนตามบทบาทหน้าที่ของตนย้อนหลัง ๓ ปี โดยศึกษาครอบคลุมถึง

๒.๑ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามบทบาทหน้าที่ของวัด โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

๒.๒ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ ผู้เรียนได้พัฒนางานตามบทบาทหน้าที่ของวัด โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

๒.๓ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ ผู้เรียนได้พัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ของวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

๓. เพื่อศึกษาผลของการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมของวัด โรงเรียน ชุมชน ครอบครัวที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ทั้งด้านการพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคม

๔. เพื่อศึกษาระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมร่วมกันของวัด rongreyn ครอบครัวและชุมชน

๕. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่มาจากการบูรณาการความรู้ร่วมกัน ระหว่าง วัด rongreyn ครอบครัว และชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรมที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่าง วัด rongreyn ครอบครัวและชุมชน ของชุมชนวัดธารน้ำไหล อำเภอไชยา จังหวัด สุราษฎร์ธานี โดยใช้วัดธารน้ำไหล rongreyn กาญจนากิจเขกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี ครอบครัวและชุมชนองค์กรบริหารส่วนตำบลเลมีด สถาบันธรรมของอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยอาศัย การสังเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ของวัด rongreyn ครอบครัวและชุมชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

๑. เจ้าอาวาส และ พรัสangวัดธารน้ำไหล ออำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒. ผู้บริหารและครูโรงเรียนกาญจนากิจเขกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี

๓. ครอบครัวของนักเรียนที่มีคุณลักษณะทางคุณธรรม จริยธรรม ดีเด่นของ โรงเรียนกาญจนากิจे�กิทยาลัย สุราษฎร์ธานี จำนวน ๑๐ ครอบครัว

๔. ชุมชน ที่อยู่ในบริเวณโรงเรียนกาญจนากิจे�กิทยาลัย สุราษฎร์ธานี ประกอบด้วยองค์กรบริหารส่วนตำบลлемีด และสภา วัฒนธรรม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตัวแปรที่ศึกษา รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อการเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรมของวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

ครอบแนวคิดในการวิจัย

๑. บริบททั่วไปของวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชนศึกษา ครอบคลุมถึงสภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ ระหว่างวัดกับชุมชน ประวัติโดยสังเขปของเจ้าอาวาสวัด โรงเรียน ชุมชน หัวหน้าครอบครัว และความเป็นอยู่ของพระภิกษุ สามเณรในวัด บุคลากรในโรงเรียน สมาชิกในชุมชน

๒. ศึกษาโดยนายการบริหารจัดการวัด โรงเรียน ชุมชน และแนวคิดการดำเนินชีวิตทางครอบครัว การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนตามบทบาทหน้าที่ของตนย้อนหลัง ๓ ปี โดยศึกษาครอบคลุมถึง

๒.๑ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามบทบาทหน้าที่ของวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

๒.๒ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนางานตามบทบาทหน้าที่ของวัด โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

๒.๓ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ของวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

๓. ศึกษาผลของการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมของวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน ที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ทั้งด้านการพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคม ที่สามารถวัดผล ประเมินผลได้

๔. ส่งเสริมให้วัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชนจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมร่วมกัน ๑ กิจกรรม

๕. สังเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมที่ มาจากการบูรณาการความรู้ร่วมกัน ระหว่าง วัด โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

๖. เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยและพัฒนาฐานรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การศึกษาเพื่อค้นหารูปแบบและยุทธศาสตร์ การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่วัด สถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน จัดเพื่อให้ความรู้ ให้การอบรมแก่ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ ๓-๔

สถานศึกษา หมายถึง

๑. วัด ที่จัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียน
ระดับการศึกษาชั้นที่ ๓-๔ ในที่นี้ คือ วัดธารน้ำไหล (สวนไมกขพลาราม)
อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒. โรงเรียนระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานในชุมชนที่ตั้งวัด คือ
โรงเรียนกาญจนฯ กิ่งกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี

๓. ครอบครัว หมายถึง ครอบครัวของผู้เรียนที่ได้รับ
การคัดเลือกเป็นผู้มีความประพฤติดีในโรงเรียน ชุมชนที่ตั้งวัด จำนวน ๑๐
ครอบครัว

๔. ชุมชน หมายถึง ชุมชนระดับหมู่บ้านที่เป็นที่ตั้งวัด ในที่นี้คือ
ชุมชนตำบลเลมีด ออำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และส่วนหนึ่ง
ของอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คุณธรรม หมายถึง ความดี ความงาม ความจริง เป็นการ
ประพฤติปฏิบัติที่ใช้วิจารณญาณและเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นหลัก
ปฏิบัติตนที่สุจริตทั้งกาย วาจา ใจ เป็นสภาพคุณงามความดีที่เน้นศีล
ของศาสนาเป็นพื้นฐาน

จริยธรรม หมายถึง ศีลธรรม กฏศีลธรรม และธรรมเนียม
ประเพณีที่เกี่ยวกับความประพฤติอันดีงามของสังคม เป็นข้อที่ถูกกำหนด
กันไว้เป็นแนวหรือเป็นกรอบปฏิบัติสำหรับคนในสังคม เพื่อให้เกิด
ความเรียบร้อยดีงาม เกิดความร่วมเย็นเป็นสุข และเกิดความสงบยิ่ง
ไม่หวาดกลัว ได้แก่ การไม่เบียดเบี้ยนกัน มีความเมตตากรุณาต่อกัน
ประกอบอาชีพสุจริต มารยาทสังคม ความกตัญญู恭ตัวที่ ความมีวินัย
เป็นต้น

รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง กระบวนการ วิธีการให้ความรู้ ฝึกหัด อบรม เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ ใน ๓ ด้าน คือ ด้านการพัฒนาตน ด้านการพัฒนางาน และด้านการพัฒนาสังคม จำแนกเป็นรูปแบบ การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษา (วัดและโรงเรียน) รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของชุมชน รูปแบบ การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของครอบครัว และความสอดคล้อง เชื่อมโยงระหว่าง ๔ สถาบันหลัก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์เนื้อหาสาระจากเอกสาร และจัดกิจกรรม ผ่านโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นความร่วมมือกัน ระหว่างครอบครัว วัด โรงเรียน และชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ทราบกระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของวัด ชุมชน โรงเรียน และครอบครัวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
๒. ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างคุณธรรม จริยธรรม ร่วมกันระหว่าง วัด โรงเรียน ครอบครัว และชุมชนของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
๓. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชนในเขตพื้นที่อื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้เพื่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รายงานการวิจัยนี้ ขอนำเสนอด้วยเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- กรอบแนวคิดในการวิจัย

๑. ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม

๑.๑ ความหมายของจริยธรรม

การนิยามจริยธรรมมีผู้นิยามไว้หลายคนในที่นี้จะเลือกเฉพาะบางท่านที่เห็นผลงานทางด้านจริยธรรมพอเป็นที่เชื่อถือได้

เจฟเฟรซ์ (Jeffreys, ๑๙๖๒) ให้ความหมายจริยธรรมว่า เป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานของความดี ความเลว เป็นพฤติกรรมที่มุ่งสู่ความดีและละเว้นในสิ่งที่เลวร้ายทั้งปวง

บราวน์ (Brown, ๑๙๖๔) ให้ความหมาย จริยธรรม ว่า หมายถึง ระบบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่บุคคลใช้ในการแยกแยะการกระทำ ที่ถูกต้องออกจาก การกระทำผิด

ลิกอน่า (Lickona, ๑๙๗/๖ อ้างถึงใน Brekowits) มองจริยธรรม เป็นการประเมินการกระทำอันเป็นความเชื่อของสมาชิกในสังคม ตามที่กำหนดไว้ว่าถูกต้อง

พระยาอนุมานราชธน (๒๕๑๖) มองจริยธรรมเป็นเรื่องของ การค้นหาความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของความประพฤติในสังคม ซึ่งถือว่าถูกต้องหรือดี และสิ่งที่ถือว่าผิดหรือชั่วไม่ควรประพฤติ แล้ววางแผนเดินทางเข้าไปในสังคม มองจริยธรรมเป็นแนวทางในการประพฤติ เพื่ออยู่กันได้อย่างร่มเย็น ในสังคม

จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติธรรม ก็คือ คุณความดี จริยธรรมจึงหมายถึง คุณความดีที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๑๕) ส่วนสอง เอกบุตร (๒๕๑๕) แปล Morals คือ จริยธรรมหรือศีลธรรมของบุคคล Ethics คือ หลักธรรม ที่บุคคลเราแสดง นั่นคือ คำแรกเป็นศีลธรรม คำที่สองเป็นจริยธรรมนั่นเอง

กรรมการฝึกครู (๒๕๒๒) นิยามคำ จริยธรรม ว่าเป็น ความประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดี งามที่สังคมยอมรับ เพื่อบรรลุถึงสภาพชีวิต ที่มีคุณค่าอันเพียงประสงค์ของตนและสังคม ส่วนดวงเดือน พันธุ์มนавิน (๒๕๒๔) มองจริยธรรมเป็นลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติ ๒ อย่างคือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุน พอใจการกระทำ ถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ส่วนอีกอย่างหนึ่งเป็นลักษณะที่สังคมไม่ต้องการ สังคมจะลงโทษและพยายามกำจัด พจนานุกรมของเว็บสเตอร์ (Webster's New World Dictionary, ๑๙๘/๖) ให้ความหมายจริยธรรม (Ethics)

เป็นการศึกษามาตรฐานของความประพฤติหรือการปฏิบัติและตัดสินใจใช้หลักศีลธรรม (Morals)

จากนิยามที่นักการศึกษาแต่ละคนได้ให้ความหมาย จะเห็นว่า จริยธรรม มองประเด็นใหญ่ ๆ อย่าง คือ ๑) เป็นพุทธิกรรมหรือการปฏิบัติต้องลงมือทำ ๒) โดยอาศัยคุณธรรมหรือความดีทั้งหลาย ดังนั้น ถ้าจะให้ความหมายใหม่ ควรให้ความหมายโดยอิงประเด็นสำคัญ ๆ ข้อ ดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้นจริยธรรม หมายถึง การพิจารณาตัดสินใจประพฤติ หรือกระทำโดยอาศัยหลักของค่านิยมและหลักศีลธรรม เมื่อพบสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด นั่นคือ จริยธรรมเป็นการแสดงพุทธิกรรมของคนเมื่อพบสถานการณ์หนึ่ง ตัวอย่างเช่น นั่งในรถเมล์เห็นขโมยจี้เอาเงินทองของผู้โดยสารจะทำอย่างไร ถ้าช่วยต่อสู้กับโจ โดยไม่คิดชีวิตของตนเองเพื่อช่วยผู้ที่ถูกจี้อย่างนี้เรียกว่า มีจริยธรรมขั้นสูงสุด ตัวอย่างที่ยกมาที่ช่วยเหลือตายน้ำทะเลคนและรอดหายคน ขณะที่ช่วยเขายังไงได้คิดอย่างอื่น นอกจากอยากช่วยเพื่อนมนุษย์ให้พ้นจากมือโจเร่านั้น ตัวอย่างจะเป็นอย่างไรไม่คำนึงถึงพุทธิกรรมอื่น ๆ ที่แสดงออกอาจมีหลายอย่าง เช่น นั่งดูเฉย ๆ คิดอยากช่วยแต่ไม่ช่วยแต่ไม่กล้า หรือเรียกคนรถหรือคนอื่นให้ช่วยหรือลงจากรถเพื่อไปเรียกตำรวจ ฯลฯ ซึ่งแต่ละคนจะแสดงพุทธิกรรมแตกต่างกัน ค่าจริยธรรมแต่ละคนจึงไม่เท่ากัน

๑.๒ ลักษณะของจริยธรรม

การมองจริยธรรมแต่ละคนอาจแตกต่างกันตามแนวความคิดแต่จริยธรรมที่แท้จริงก็เป็นจริยธรรมที่มีอยู่ และการมองเห็นอาจเป็นรูปการนิยาม การแสดงความรู้สึกและการประพฤติปฏิบัติ

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธาราแห่งใหม่

บราน์ (Brown, ๑๙๖๕) แบ่งจริยธรรมออกเป็น ๓ ด้าน คือ

๑. ด้านความรู้ (Knowledge)
๒. ด้านความรู้สึก (Feeling)
๓. ด้านการประพฤติปฏิบัติ (Conduct)

ซึ่งพิจารณาแล้วสอดคล้องกับ ซอฟแมน (Hoffman, ๑๙๗๐)

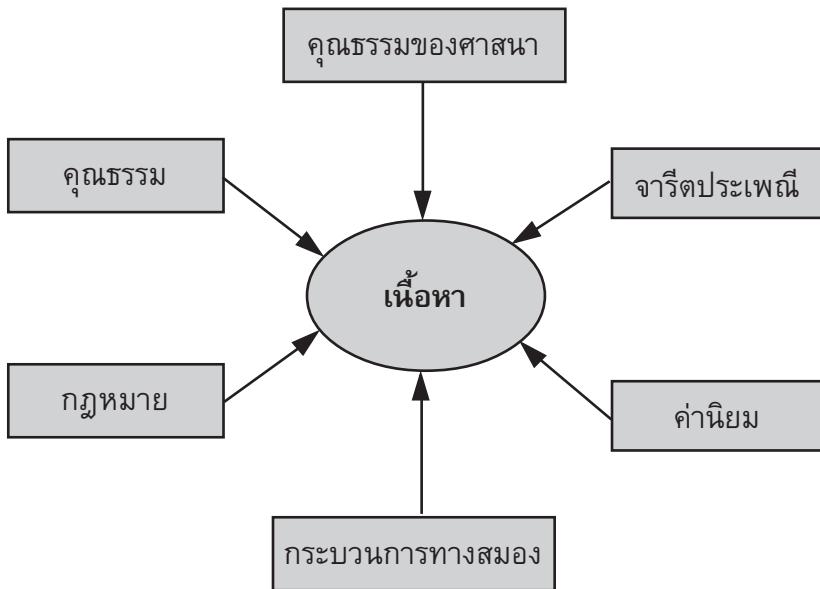
ที่แบ่งจริยธรรมออกเป็น ๓ ด้านเหมือนกัน คือ

๑. ความคิดทางศีลธรรมหรือจริยธรรม (Moral Thought)
๒. ความรู้สึกทางศีลธรรมหรือจริยธรรม (Moral Feeling)
๓. การแสดงพฤติกรรมทางศีลธรรม (Moral Behavior)

ในที่นี้พยายามมองศีลธรรมและจริยธรรมเป็นลักษณะที่ไปด้วยกัน ดังพุทธศาสนาที่่านกล่าวว่า จริยธรรมก็คือ ศีลธรรมนั่นเอง ดังนั้น พолжะสรุปลักษณะของจริยธรรมได้ดังนี้

ก. ด้านความรู้ความคิด ในที่นี้เราจะต้องได้รับ การเรียนรู้ มากว่า สังคมเราหรือสังคมโลก สอนไว้ว่า สิ่งที่ดี-เลว , สมควร-ไม่สมควร , ปราถนา-ไม่ปราถนา นั่นมีอะไรบ้าง สังคมได้คิดไว้อย่างไร คนรุ่นก่อน ในสังคมได้คิดกันไว้แล้ว โดยเฉพาะธรรมะของศาสนาต่าง ๆ ซึ่งเป็น แนวคิดของคนรุ่นก่อน ๆ เช่นกัน คนในรุ่นต่อมาศึกษาและคิดค้นเพิ่มเติม อีกเรื่อย ๆ อันจะเป็นหลักในการยึดถือในสังคม เพื่อให้สังคมอยู่ได้อย่างมีความสุข เนื้อของจริยธรรมเหล่านี้สังคมแต่ละสังคมสั่งสอน อบรมลูกหลานสืบทอดกันมาต่อเนื่องพันปีมาแล้ว การอบรมสั่งสอน กุศลธรรม อกุศลธรรม กฎหมาย และระเบียบประเพณีของกลุ่มคน ถือเป็นการให้ความรู้ความคิดด้านจริยธรรม บางค่านรู้มากคิดเป็น บางค่านรู้น้อยคิดไม่เป็น อันนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียนรู้

ซึ่งแต่ละคนมีความแตกต่างกันโดยธรรมชาติอยู่แล้ว การเรียนรู้
จริยธรรมไม่เท่ากัน และการคิดเกี่ยวกับจริยธรรมแตกต่างกัน
จึงถือเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ คนไม่ว่าอะไรอะไรเล่า อะไรคือบ้า
อะไรคือบุญ จึงปรากฏมีอยู่ในสังคมทั่วไป แหล่งเนื้อหาทางจริยธรรม
ดังภาพที่ ๒-๑

ภาพที่ ๒-๑ แหล่งเนื้อหาทางจริยธรรม

ภาพที่ให้ไว้นี้เป็นเนื้อหาจริยธรรม กระบวนการทางสมองนั้น จะรวมถึง กระบวนการคิดเหตุผลที่จะใช้จริยธรรม ซึ่งจะต้องทำให้เกิด การเรียนรู้ด้วย และจะมีความสัมพันธ์มากกับทฤษฎีสติปัญญา ที่พัฒนาจริยธรรมของมนุษย์ในวัยต่าง ๆ

การรู้ความหมายของหัวข้อจริยธรรม จึงควรพิจารณา ๔ ประการคือ จริยธรรมข้อนั้นคืออะไร เกิดมาจากอะไร เพื่อประโยชน์อะไร และประสบความสำเร็จได้โดยวิธีใด ก็แสดงว่า ผู้นั้นมีความรู้ทาง จริยธรรมจริง

ข. ความรู้สึก การเกิดความรู้สึกจะต้องมีเป้าของความรู้สึก นั่นคือ เนื้อหาทางจริยธรรมถือเป็นเป้าของความรู้สึก เช่น ความชื่อสัตย์ ความเมตตา ความประยัต์ ความเคารพต่อกฎหมาย ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความรักชาติ ฯลฯ เหล่านี้ถือเป็นเป้าของความรู้สึก ความรู้สึกของคนจะแสดงออกต่อเป้าในรูปของความชื่นชอบ ความไม่ชื่นชอบ จะเข้มข้นมากน้อยเท่าไรขึ้นอยู่กับการประเมินเป้า ของความรู้สึกนั้น ๆ ถ้าพูดจริง ๆ และในข้อนี้คือค่า尼ยมนั่นเอง จริยธรรมนั้นจะเอาค่า尼ยมและคุณธรรมทั้งทางบวกหรือลบไปพิจารณา ประพฤติปฏิบัติลงมือทำ เมื่อพบกับเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ดังนั้นผู้จะเอาค่า尼ยมแบบไหนไปใช้จึงขึ้นอยู่กับระดับความรู้สึกขึ้นนี้ เป็นสำคัญ ขั้นความรู้สึกนี้เป็นภาวะที่เกิดขึ้น ร่วมร้อนในใจอย่างยิ่งเท่านั้น ยังไม่ถึงขั้นการแสดงออก อย่าลืมว่าความรู้สึกนั้นมีตั้งแต่ความเข้มข้นน้อย ไปถึงความเข้มข้นมาก และมีความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบ การสั่งสอนอบรมเนื้อหา ความรู้สึกในขั้นแรกให้เกิดความเข้าใจ เกิดความคิดจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก สั่งสอนดีก็จะเกิดความรู้สึกดี

สั่งสอนไม่ดีก็จะเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อเป้าหมายธรรมนั้น ๆ ฝาแฝดที่มีโครงสร้างทางจริยธรรมเหมือนกัน คนหนึ่งชอบบันทึก ยอมจะได้รับการสั่งสอนฝึกฝนความรู้ความคิดในทางดีงามไม่กล้าทำบาป อีกคนหนึ่งไปอยู่กับกลุ่มโจรมีร้าย ยอมได้รับการสั่งสอนในสิ่งที่ไม่ดี มองเป้าหมายธรรมในทางไม่ดีมีแต่การสั่งสอนความรู้ ความคิดให้ทำบ้า ความรู้สึกของเด็กแฝด ๒ คนจึงแตกต่างกัน เรียกว่าเห็นเป้าหมายธรรมเดียวกัน แต่ความรู้สึกของเด็กแฝด ๒ คนนี้ตรงข้ามกัน ความรู้สึกจึงมีผลต่อการปฏิบัติมาก

ค. ด้านการแสดงประพฤติปฏิบัติ หมายถึง การที่บุคคลแสดงการกระทำเมื่อพบปะญาทางจริยธรรมขึ้น การแสดงการลงมือทำ เกิดจากการพิจารณาตัดสินใจ โดยอาศัยความรู้สึกที่มีอยู่มาก่อน ถ้าคนขาดจริยธรรม เมื่อพบปะญาทางจริยธรรมขึ้นจะแสดงการกระทำที่ไม่ดีอกมาทันที ส่วนใหญ่จริยธรรมจะมองด้านการแสดงพฤติกรรม คือ การแสดงการกระทำเป็นหลักสำคัญ สังคมจะอยู่ได้อย่างสงบสุข อยู่ที่การแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอันนี้ การทำงาน การมีผู้สนับสนุน การปล้น การขโมย การโกหกหลอกลวง การเอารัดเอาเบรี่ยบ ฯลฯ เหล่านี้เป็นการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางลบ บางที่เราเรียกว่า คนไม่มีจริยธรรม แต่จริง ๆ แล้วมีจริยธรรมตាจันเป็นลบ ส่วนการแสดงพฤติกรรมเมตตาช่วยเหลือคน เห็นใจผู้อื่น ชื่อสัตย์ ยุติธรรม ฯลฯ เหล่านี้ถือเป็นการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางบวก แต่จะบอกมาก หรือบวกน้อยขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของความรู้สึกด้านจริยธรรมนั้น ๆ ของคนนั้นด้วย ถ้าการอบรมสั่งสอนด้านความรู้ ความคิดได้ดี ด้านความรู้สึกก็ดี แต่ถ้าการแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำ

ถือว่าสำคัญที่สุด การวัดจริยธรรมจึงควรวัดด้านนี้ให้ได้ คนไทยที่มีการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงมีอยู่มาก เช่น อย่างที่ได้ข่าวคนโคนใจยังมีคนไปช่วยเหลือจนตัวเองโคนยิ่งหรือแทงบาดเจ็บ บางคนถึงตาย ก็มีอยู่ให้เห็นบ่อย ๆ และถอดว่า คน ๆ นั้นพบปัญหาเชิงจริยธรรม (มีคนถูกจี้ชิงทรัพย์) ขณะนั้นเข้าตัดสินใจใช้คุณธรรมหรือค่านิยมที่สูงส่งช่วยคน โดยไม่นึกถึงอันตรายจะมีมาถึงตน เรียกว่าในใจเข้าตัวเองตายไม่เป็นไรให้ได้ช่วยคนอื่น จึงถือว่าเป็นบุคคลที่มีจริยธรรมสูงส่งมาก การช่วยเหลือคนยากจน การเก็บของคนอื่นได้แล้วส่งคืน ฯลฯ เหล่านี้ถือเป็นการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ดีทั้งนั้น

ดวงเดือน พันธุ์มนนาวิน (๒๕๑๕) แบ่งประเภทของจริยธรรมตามที่มนุษย์เกี่ยวข้องด้วย ๔ ประเภท ดังนี้

๑. ความรู้เชิงจริยธรรม เป็นความรู้ที่สังคมสั่งสอนเอาไว้ว่า อะไรดี-อะไรชั่ว , อะไรควร-อะไรไม่ควร, อะไรถูก-อะไรผิด นั่นก็คือ อะไรที่ทำแล้วสังคมอยู่เย็นเป็นสุข สังคมยอมรับ อะไรที่ทำแล้ว สังคมเดือดร้อน สังคมไม่ยอมรับ เป็นเรื่องของการเรียนรู้เนื้อหา ของจริยธรรมนั้นเอง

๒. ทัศนคติเชิงจริยธรรม เมื่อนำความรู้เชิงจริยธรรม ว่าอะไรที่สังคมยอมรับว่า ดี อะไรที่สังคมยอมรับว่า เลว แยกแยะได้ หลายอย่างแล้ว ขึ้นนี้เป็นเรื่องของความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ต่อเป้าที่สังคมว่าดีหรือเลวนั้นจริง ๆ ขึ้นนี้อาจจะเป็นค่านิยมมากกว่าเจตคติ เพราจะเจตคติหรือทัศนคติเป้าเป็นวัตถุ สิ่งของ สถาบัน คน ส่วนค่านิยมเป้าเป็นความดี - ความเลว , ความถูก - ความผิด, ความควร - ความไม่ควร, แต่ก็เป็นเพียงความรู้สึกต่อเป้า คือ จะครับชาหรือไม่

เท่านั้น เช่นความยุติธรรม ถือเป็นความดีอย่างหนึ่ง ความรู้สึกของคนต่อเป้าที่เป็นความยุติธรรม อาจจะดีหรือไม่ดี ชอบหรือไม่ชอบก็ได้ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล

๓. เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นการพิจารณาตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อพบกับปัญหาทางจริยธรรม เป็นขั้นก่อนการตัดสินใจแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมออกไป การกระทำการของบุคคลจะมีแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำการแต่ละบุคคล เช่น การให้ทานบางคนให้เพาะรำคำญ แต่บางคนให้เพาะความเห็นอกเห็นใจ

๔. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่สังคมไม่ชอบ การแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับเหตุผลด้วย ก็นึกว่าคนนั้นมีจริยธรรมสูงเพียงอย่างเดียว แต่ถ้าพิจารณาจากเหตุผลสมมติว่าเขากำลังให้ทานเพาะรำคำญ แบบนี้ไม่ได้หมายความว่า เขายังมีจริยธรรมสูงอะไรนัก การพิจารณาการแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจึงตีความหมายได้หลายทางจึงควรระวังไว้ด้วย

๑.๓ ทฤษฎีทางจริยธรรม

จริยธรรมเกิดจากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ แต่คุณภาพในการเรียนรู้และสั่งสมจริยธรรมแต่ละคนแตกต่างกัน บางคนสำนึกรากทั้งจริยธรรมตั้งแต่เด็กเล็ก ๆ บางคนโตจนจะตายยังไม่มีสำนึกรากทั้งจริยธรรม โครงสร้างทางสมอง โครงสร้างทางการรับรู้และโครงสร้างของการสำนึกรากปัญญาณไทย เป็นสิ่งสำคัญมากที่ก่อร่างสร้างมนุษย์แต่ละคนให้เป็นตัวตนคนหนึ่ง ให้คนภูมิใจและเสียใจในความเป็นตัวของกุ

ผลของโครงสร้างทางสมองและอวัยวะสั่งการของร่างกายให้คุณแสดงออกทางจริยธรรมแตกต่างกัน หลายคนจึงยกให้เป็นผลมาจากการพัฒนารูปแบบหรือผลมาจากยืน แต่ก็ให้เปอร์เซ็นเต้น้อยกว่าสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นสภาพของสังคมทั้งหลายที่คนนั้นเจริญเติบโตขึ้นหรือได้เรียนรู้ มีประสบการณ์ทางจริยธรรมจากสังคมนั้น ๆ ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน สื่อ ล้วนมีอิทธิพลในการพัฒนาจริยธรรมอย่างมาก ดังคำกล่าวที่ว่า "คบกับโจรคนเงenk เป็นโจร คบกับบันฑิตคนเงenk จะเป็นบันฑิต" ทอมมัส (Thomas, ๑๙๘๖) ได้สรุปองค์ประกอบที่มีปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสิ่งแวดล้อม ๔ อย่าง คือ

๑. ความถี่ของประสบการณ์เด็กจากสิ่งแวดล้อม
๒. ชีวิตเด็กในชุดใดที่สิ่งแวดล้อมให้ประสบการณ์
๓. ต้นแบบของคนในสังคมที่อาศัยอยู่
๔. ผลกระทบของการแสดงออกทางจริยธรรมในสังคม

ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมที่จะนำเสนอให้ได้รู้มี ๓ ทฤษฎี คือ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) และทฤษฎีทางสติปัญญา (Cognitive Theory)

๑. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)
องค์ประกอบสำคัญในทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ פרויד (Freud) ก็คือ Id ego และ super ego

id เป็นแหล่งพลังงานทางจิตเบื้องต้น และเป็นที่ตั้งแห่งสัญชาตญาณ มันสิงอยู่ในโลกภายในซึ่งมีอยู่ก่อนที่เราจะมีประสบการณ์ กับโลกภายนอก มันเป็นความต้องการแสวงหาเพื่อตนเอง จะเรียกว่า

เป็นกิเลสตันหาก็ได้ หรือจะเรียกว่า สัญญาณดิบที่มีความประรรณานา รุนแรงทุกอย่างปราศจากการกลั่นกรอง ที่กล่าวว่าเป็นระยะแรก

ต่อมาเมื่อ ego เป็นผู้ควบคุมพฤติกรรมของ id ego อาศัยหลักแห่งความจริง คือ สิ่งที่ปรากฏอยู่อย่างแท้จริง ไม่ใช่ฝันอย่างลม ๆ แล้ง ๆ ทำให้มีความยั่งคิดต้องใช้สมอง หาเหตุผลหรือการกำหนดธุรกิจ ตอนนี้เริ่มมีการเรียนรู้พัฒนาขึ้นมา การเรียนรู้ทำให้คนฉลาด สามารถเป็นนายหน้า ความอยากอันเกิดแต่ id การเรียนรู้อาศัยการรับรู้ ความจำ ความคิดและส่งเสริมให้ ego เข้มแข็ง

superego เป็นลักษณะที่สาม เป็นหลักแห่งอุดมคติและศีลธรรมจรรยา เราทราบแล้วว่า id อาศัยหลักแห่งความสำราญ ego อาศัยหลักแห่งความจริง ส่วน superego นั้นอยู่เหนือหลักแห่งความจริง ไปอีก เป็นเรื่องของการประพฤติความดีที่สังคมยอมรับและเว้นสิ่งเลว ที่สังคมไม่ยอมรับ superego แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท

ก. Ego-ideal คือ อุดมคติ เป็นแนวคิดของผู้ใหญ่ในสังคม ที่สอนไว้ว่า อะไรเป็นสิ่งที่ควร อะไรเป็นสิ่งที่ไม่ควร และเมื่อประพฤติตามแล้ว จะเป็นที่นิยมชมชอบของผู้ใหญ่ในสังคม

ข. Conscience คือ มโนธรรม ได้แก่ ความรู้สึกว่า อะไรดี ควรทำ อะไรชั่วควรละเว้น ในขั้นนี้เด็กจะพัฒนาจากการที่เด็กเคยกระทำผิดอยู่ในใจ เช่น ผู้ใหญ่สอนให้เกลียดความสกปรก ถ้าเราไปนิยมก็จะได้รับโทษ เราจึงละเว้นเสีย บุคคลในระดับนี้จะเคร่งต่อหลักศีลธรรม เป็นอันมาก เป็นส่วนสำคัญที่ป้องกันการกระทำความผิด

ประมวล ติดคินสัน (๒๕๒๔) กล่าวสรุปว่า id เป็นผลผลิตแห่ง วิวัฒนาการทางชีววิทยา อันมีมาตั้งแต่ ปีแรก แต่ยังสูญเสียใน ตัวมนุษย์ที่สืบทอดเชื้อสายอีกต่อ ๆ ไปในอนาคต ส่วน ego เป็นผลแห่งเรา

มีถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่อโลกแห่งความเป็นจริง เกิดขึ้นได้เนื่องจากเรามีกระบวนการทางจิตสูงขึ้น เกิดจากการเรียนรู้เหตุผล ส่วน superego นับเป็นผลผลิตทางสังคม เป็นสิ่งที่สังคมหยิบยกให้แก่เราด้วยการสั่งสอน superego ของเด็กมิได้เกิดจากการเอาอย่างผู้ใหญ่ แต่หากทำตามที่ผู้ใหญ่สอน

๒. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า กฎเกณฑ์ของสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดการพัฒนาจริยธรรม ทฤษฎีพยายามอธิบายกระบวนการเรียนรู้ โดยหลักการเสริมแรงและหลักการเชื่อมโยงความสัมพันธ์จากปรากฏการณ์ทางสังคม

สกินเนอร์ (Skinner, ๑๙๗๑) มีความเชื่อว่า แรงจูงใจที่ทำให้เกิดการพัฒนาการทางสังคมมีรากฐานมาจากการต้องการรางวัลและหลีกเลี่ยงการลงโทษจากสังคม การพัฒนา จริยธรรมจึงมีความเกี่ยวพันกับวัฒนธรรมที่สังคมยึดถือ บรรทัดหรือเกณฑ์ปกติของจริยธรรมพื้นฐาน เกิดขึ้นภายใต้เจตใจ เพราะเหตุของกฎเกณฑ์วัฒนธรรม ซึ่งเป็นเงื่อนไขภายนอก สังคมแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการจริยธรรมมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับรางวัล และการลงโทษอันเป็นผลมาจากการตัวแทนที่มีอยู่ของสังคม แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ โรเตเตอร์ (Rotter, ๑๙๕๔ อ้างถึงใน Aiken, ๑๙๘๙) ที่ว่า การเสริมแรงเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติหรือการกระทำ และพฤติกรรมของมนุษย์ได้รับการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมของสังคม

บันดูรา (Bandura, ๑๙๗๗) เป็นอีกคนหนึ่งที่ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมอย่างลึกซึ้ง เขา มีความคิดว่า การเรียนรู้ทางสังคม

เกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกต การเลียนแบบ และการเอาอย่างแบบบันดู รามีความคิดแตกต่างจากกลุ่มสกินเนอร์ ตรงที่เน้นว่า การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องมีการเสริมแรง คือ "ไม่จำเป็นต้องมีรางวัลและการลงโทษ ความสำคัญของการเรียนรู้ คือ กระบวนการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่น หรือพิจารณาการกระทำของผู้อื่นแล้วสังเกต ผลกระทบที่ตามมา การตัดสินทางจริยธรรมเป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับความถูกผิดของการกระทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ กฎเกณฑ์ การตัดสินใจนี้เกิดจากการเรียนรู้พัฒนาการของมนุษย์ในสังคม

หลายคนมองว่า จริยธรรมของเด็กเกิดจากการเลียนแบบหรือเอาอย่างแบบ ดังนั้นตัวแบบจึงมีบทบาทสำคัญมาก ตัวแบบเด็กก็จะได้ตัวแบบเล่าเด็กก็จะประพฤติเล่าวิถี แต่โดยธรรมชาติเด็กนั้นจะพยายามสังเกตตัวแบบในการกระทำอย่างหนึ่ง ถ้าตัวแบบได้รับความสนใจได้รับประโยชน์หรือความพอใจ ผู้สังเกตคือเด็ก หรือคนอื่นก็ยอมได้รับความพอใจด้วย จึงยอมเลียนแบบตัวแบบนั้น ตัวแบบจึงมีบทบาทสำคัญ ตัวแบบอาจจะเป็นพ่อแม่คนในครอบครัว คนที่มีเชื้อเสียงน่าเคารพนับถือ หรือแม้กระทั่งเพื่อนที่สนิทสนม ครูอาจารย์หรือ dara เป็นต้น ถ้าสังคมได้มีตัวแบบที่ดี คนในสังคมนั้นก็จะมีจริยธรรมดีด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมจึงขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและตัวแบบ เป็นสำคัญ

๓. ทฤษฎีทางสติปัญญา (**Cognitive Theory**) ทฤษฎีนี้ เชื่อเรื่องกิจกรรมทางสมองของแต่ละบุคคลมีความสำคัญกว่าพัฒนาการ อันเกิดจากอิทธิพลของสังคมภายนอก กิจกรรมทางสมองเป็นกระบวนการทางสติปัญญา ซึ่งรวมทั้งการรับรู้ ความจำและการพิจารณา ตัดสิน อันได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหาและการพิจารณาตัดสินใจ

จะได้ใช้เหตุผลทางจริยธรรมต่าง ๆ กัน ดังเช่น ตัวอย่างเด็กชายคนหนึ่ง เปิดประตูห้องครัวเข้าไป แก้วแตก ๕ ใบ โดยเขาไม่มีเจตนาเลย ส่วนเด็กชายอีกคนหนึ่งเป็นตุ้อาหารเพื่อเอาขวดแยมแก้ว แตกแตก ๑ ใบ แล้วถามว่า เด็กที่พังเรื่องราวนี้ว่า คราวมีความผิดมากกว่ากัน เพราะเหตุผลใด ผลการตอบเด็กเล็กส่วนใหญ่ตอบว่า คนที่ทำแก้วแตก ๕ ใบ เป็นคนที่ผิดมากกว่า เหตุผล เพราะทำแก้วแตกมากกว่า แสดงว่า เด็กเล็กอายุต่ำกว่า ๕ ขวบ จะพิจารณาว่า ผิดมากกว่าดูจากปริมาณของ การกระทำ ส่วนเด็กโตอายุประมาณ ๙-๑๒ ปี จะตอบว่า คนที่ทำแก้วแตก ๑ ใบ ผิดมากกว่า เพราะเจตนาปืนขึ้นไปเอาขวดแยม แปลว่า เด็กโตจะ ตอบโดยดูจากเจตนาของ การกระทำของคนนั้น ดังนี้เป็นต้น เพียร์เจ็ทเสนอแนวคิดการพัฒนาจริยธรรมเป็น ๒ ระยะ

(๑). ระยะเด็กยึดหลักจริยธรรมจากผู้อื่น (Heteronomous morality) ระยะนี้เป็นช่วงเด็กอายุก่อน ๕ ปี โดยประมาณ เด็กชอบแสดง ลักษณะเอตานเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) เด็กจะยึดกฎหมาย ตาม ด้วยตัวผิดเป็นผิดต้องได้รับโทษ โดยไม่คำนึงถึงสาเหตุอื่น จริยธรรมของ เด็กช่วงนี้เป็นการแสดงความเคารพเชือฟังฟ่อแม่หรือผู้ใหญ่ โดยไม่มี ข้อโต้แย้งใด ๆ ขันนี้เด็กพิจารณาตัดสินความเลวของ การกระทำนั้นคือ เด็กมองความเสียหายที่เกิดขึ้นมากโดยไม่คำนึงถึงแรงจูงใจในการกระทำ เด็กรับเอาตามกฎเกณฑ์ที่ผู้ใหญ่สั่งสอนมาว่า อะไรดี อะไรเลวอย่าง แน่นแฟ้น และนำมาประพฤติปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

(๒). ระยะเด็กยึดหลักจริยธรรมของตนเอง (Autonomous morality) เป็นระยะเด็กมีอายุประมาณ ๙-๑๒ ปี วัยนี้เด็กมีความสัมพันธ์ กับกลุ่มเพื่อน การตัดสินทาง จริยธรรมของเด็กมีความคิดเป็นของตนเอง มีความยึดหยุ่น มีเหตุผลที่คำนึงถึงความยุติธรรมและพิจารณา

ผลกระทบทำด้วย เข้าเชื่อว่า กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เกิดจากการตกลงกันของ กลุ่มเพื่อน ซึ่งการตกลงอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญา เข้าเข้าใจ เจตนาและแรงจูงใจของบุคคลอื่น เข้าใจเหตุผลมากกว่าหนึ่งอย่าง การพิจารณาว่าผิดหรือถูก จึงดูเจตนาและการกระทำ

จากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียร์เจ็ท เป็นการศึกษา พัฒนาการจริยธรรมตามอายุเด็กเป็นระยะ บางคนก็แบ่งเป็น ๒ ระยะ ดังกล่าวแล้วมาแล้ว บางคนเป็น ๓ ระยะ คือ รวมระยะก่อนจริยธรรม อีกขั้นหนึ่ง หรือบางคนขยาย ๒ ระยะแรกเป็น ๓ ระยะ โดยระยะแรกเป็น Moral Realism Stage ระยะที่ ๑ เป็น Intermediate Stage และระยะที่ ๓ เป็นระยะ Moral Relativism Stage ซึ่งก็กลุ่ม ๒ ระยะที่ก่อตัวมาแล้ว และอธิบายระยะที่ ๒ ไม่ค่อยกระจงชัด ดึงเข้าสู่ระยะที่ ๑ และระยะที่ ๓ เป็นส่วนใหญ่ จะให้ชัดเจน การเสนอเป็น ๒ ระยะจะกระจงแจ้งที่สุด

ข. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก

แนวคิดของโคลเบิร์ก (Kohlberg) ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิด พัฒนาการทางจริยธรรมของเพียร์เจ็ท ในปี ๑๙๕๔ โคลเบิร์กทำ ปริญานินพนธ์ปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยชิคาโก ชื่อเรื่องว่า "The Development of Moral Thinking and Choices in Years 10 to 16" ศึกษาโดยการสัมภาษณ์วัยรุ่นอเมริกัน โดยมีข้อปัญหา ๙ ข้อ เป็นเหตุการณ์ที่ต้องใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตอบ ทำให้เกิดทฤษฎีขึ้น

ต่อมาได้ศึกษาวิจัยพัฒนาแนวคิดที่ได้ทำเอาไว้แล้วให้ดียิ่งขึ้น มีผลงานตีพิมพ์ในวารสารและหนังสือรวมเล่มมากมาย ในปี ๑๙๘๔ โคลเบิร์กได้เขียนหนังสือจิตวิทยาพัฒนาการทางจริยธรรม (The Psychology of Moral Development) ขึ้นเล่มหนึ่งเป็นการขยายแนวคิด

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเข้าตามแนวกระบวนการทางจิตวิทยา

โคลเบิร์กเชื่อว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ กับการบรรลุณิภาวะเชิงจริยธรรม พร้อมกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ด้วย ระดับอายุของเด็กจะมีความสัมพันธ์อย่างมาก จากการสัมภาษณ์ เด็กวัยรุ่นเมริกัน โคลเบิร์กศึกษาผลการตอบปัญหาทางจริยธรรม แล้วจัดเป็นลำดับขั้นของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เริ่มแรกการจัดลำดับ มี ๖ ขั้น ปัจจุบันนิยมใช้วัดเพียง ๕ ขั้น ตัดขั้นที่ ๖ สุดท้ายออกเพราะ การศึกษาให้กระจ่างชัดยังทำไม่ได้ดี จากการศึกษาหลายกลุ่มสังคม ปรากฏให้เห็นชัดเพียง ๔ ขั้นเท่านั้น ลำดับเหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง ๖ นั้น มีดังนี้ (Kohlberg, ๑๙๗๒, ๑๙๗๖)

๑). ระดับก่อนจริยธรรม (Preconventional level หรือ Pre-moral level) ในระดับนี้บุคคลจะทำความเลวขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมที่ทำกันมาหรือผู้ใหญ่เป็นผู้กำหนด แต่ผลการกระทำนั้นเพื่อความพอใจหรือความสุขของตนเองเป็นใหญ่ (Hedonistic consequences) นั่นคือ เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์สุขของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น ระดับนี้แบ่งย่อยออกเป็น ๒ ขั้น

ขั้นที่ ๑ เน้นการลงโทษหรือการเชือฟัง การกระทำในขั้นนี้จะดี หรือเลวขึ้นอยู่กับผลของการลงโทษหรือการให้รางวัล เด็กจะทำความกฎเกณฑ์เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ เด็กจะสังเกตดูว่า ถ้าวิ่งไม่ดีผู้ใหญ่จะไม่เห็นด้วย อาจโดนดุด่าหรือทำโทษ เด็กยอมทำตามคำสั่งของผู้มีอำนาจคือ ผู้ใหญ่ ขั้นนี้คุณลักษณะเด็กอายุ ๒-๗ ปี

ขันที่ ๒ การเลือกการทำเพื่อความพอใจของตน ขันนี้การกระทำได้ ๆ ที่ว่าดี เป็นการกระทำตามความพอใจหรือต้องการของตนเอง และบางโอกาสเป็นความต้องการของผู้อื่น ความยุติธรรมเป็นลักษณะ "ถ้าคุณต้องการฉัน ฉันจะช่วยคุณ" เป็นทำนองยืนหมูยืนแมว คือ ช่วยกันไปช่วยมา มีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกัน เด็กในขันนี้ไม่มีความจริงรักภักดี ความกตัญญู หรือความยุติธรรม ขันนี้คลุมเด็กอายุประมาณ ๗-๑๐ ปี

(๒). ระดับปฏิบัติการตามแบบแผนกฎหมายที่จริยธรรม ระดับนี้ คนจะปฏิบัติตามสิ่งที่คาดหวังไว้ของครอบครัว กลุ่มหรือประเทศชาติ และสนับสนุนกฎหมายของสังคมที่มีอยู่ บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับนี้ ยังต้องการควบคุมจากภายนอก เอาใจเขาใส่ใจเรา ประพฤติปฏิบัติ ความดีลงทะเบ้นความไม่ดีตามที่สังคมยึดถือ ในระดับนี้แบ่งออกเป็น ๒ ขัน คือ

ขันที่ ๓ หลักจริยธรรมเด็กดีตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ขันนี้บุคคล จะกระทำการหรือปฏิบัติทุกทางเพื่อช่วยเหลือและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เพื่อให้ผู้อื่นยอมรับ ขันนี้การตัดสินใจเชิงจริยธรรมเจตนา มีความสำคัญมาก นั่นคือ ดูได้จากเจตนาของผู้กระทำขันนี้เด็กอายุประมาณ ๑๐-๑๓ ปี

ขันที่ ๔ หลักจริยธรรมตามกฎหมายที่ ขันนี้บุคคลจะกระทำการ หรือดีเมื่อเข้ามาทำงานหน้าที่ เชื่อฟังกฎหมาย และธรรมทางศาสนา นั่นคือ เขายังประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายที่และเบี่ยงของสังคมที่ตั้งไว้ ขันนี้เด็กอายุประมาณ ๑๓-๑๖ ปี

(๓). ระดับเห็นอกกฎหมายที่หรือยึดหลักจริยธรรมประจำใจตนเอง ในระดับนี้การตัดสินใจกระทำการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ยึดหลักจริยธรรม

สากล โดยไม่คำนึงถึงกฎหมายของผู้มีอำนาจหรือของกลุ่มที่ยึดถือว่ามีคุณค่า การตัดสินใจจะใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของส่วนตัวที่ยึดถือคุณธรรมประจำใจ จะถือปฏิบัติตามกกว่าการคล้อยตามสังคม บางที่การกระทำนั้นเป็นข้อความการณ์ ระดับนี้แบ่งออกเป็น ๒ ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ ๕ หลักการกระทำการสัญญาสังคม ในขั้นนี้พฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคล อยู่ในกรอบของสิทธิส่วนบุคคลที่ทุกสังคม ได้ตกลงยอมรับกัน เช่นเดียวกับต่อคำมั่นสัญญาและกฎหมาย ยอมรับค่านิยมที่ว่า บุคคลเกิดมาเมื่อตั้งศรีเท่าเทียมกัน กระบวนการเปลี่ยนแปลงกฎหมายหรือกฎหมายทั้งหลายทำไปเพื่อประโยชน์ของสังคม ขั้นนี้เด็กอายุประมาณ ๑๖ ปีขึ้นไป

ขั้นที่ ๖ ถือหลักจริยธรรม หลักธรรมแบบสากล ขั้นนี้ถือเป็นขั้นสูงสุด เป็นการตัดสินเชิงจริยธรรมของบุคคล โดยขึ้นอยู่กับหลักคุณธรรม หลักความยุติธรรม หลักความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชนและหลักการพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล เป็นการใช้มโนธรรมข้อความการณ์ในการพิจารณาตัดสินปฏิบัติทางจริยธรรมตามหลักสากล(ขั้นผู้ใหญ่)

๒ . งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมนถุมล เพ็ชรรณี (๒๕๕๗) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของบ้านวัด และโรงเรียนในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดสังขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมจริยธรรม นักเรียนประถมศึกษาของบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อวิเคราะห์ การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนประถมศึกษาของบ้าน ที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน ของวัดที่มีที่ตั้งต่างกัน และของโรงเรียนที่มีที่ตั้งต่างกัน โดยใช้

แบบสอบถามสำหรับสอบถามผู้ปกครองนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสุขลา จำนวน ๓๗๕ คน เจ้าอาวาสวัดในจังหวัดสุขลาจำนวน ๑๙๖ รูป และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสุขลา ผลพบว่า

๑. บ้าน

๑.๑ ระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนประถมศึกษาของบ้าน ด้านการสนับสนุนการศึกษา ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง ด้านการอบรมสั่งสอน และด้านการให้กำลังใจ มีการส่งเสริมในระดับมาก

๑.๒ ผลการเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนประถมศึกษาของบ้าน พบร่วมกันที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีระดับการส่งเสริมจริยธรรมในรายด้านและโดยรวมต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๔

๒. วัด

๒.๑ ระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนประถมศึกษาของวัด ด้านการสนับสนุนการศึกษา ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง ด้านการอบรมสั่งสอน และด้านการให้กำลังใจ มีการส่งเสริมในระดับมาก

๒.๒ ผลการเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนประถมศึกษาของวัด พบร่วมกันที่มีตั้งต่างกัน มีระดับการส่งเสริมจริยธรรมในรายด้านและโดยรวมต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๔ โดยต่างกันในด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง ด้านการอบรมสั่งสอน และด้านการให้กำลังใจ และไม่แตกต่างกันในด้านสนับสนุนการศึกษา

๓. โรงเรียน

๓.๑ ระดับการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียน ด้านการสนับสนุนการศึกษา มีการส่งเสริมในระดับปานกลาง ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง ด้านการอบรมสั่งสอนและด้านการให้กำลังใจ มีการส่งเสริมในระดับมาก

๓.๒ ผลการเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมจริยธรรม นักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีที่ตั้งต่างกัน มีระดับ การส่งเสริมจริยธรรมในรายด้านและโดยรวมต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทาง สติติที่ระดับ .๐๕

ปัจจันน์ที่ กิริมย์ไกรภักดี (๒๕๔๔). ได้ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมจริยธรรม ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ใน จังหวัดนนทบุรี และศึกษาปัจจัยการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดนนทบุรี โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนจำนวน ๒๑ โรงเรียน ๒๑ คน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ ๒๑ คน ผู้รับผิดชอบด้านปกครองและความประพฤติของนักเรียนของโรงเรียน ๒๑ คน และผู้รับผิดชอบของโครงการส่งเสริม จริยธรรม จำนวน ๒๑ คน รวม ๘๔ คน ผลพบว่า

๑. ด้านการบริหาร โรงเรียนดำเนินการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนในระดับมาก และมีปัญหาในระดับปานกลาง ที่เป็นปัญหามาก ๒ ประเด็น คือ ผู้บริหารให้ความสนใจการส่งเสริมด้านการเรียนการสอน และการขาดงบประมาณในการดำเนินการส่งเสริมจริยธรรม

๒. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม โรงเรียนดำเนินการในการจัด สภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมแก่นักเรียนในระดับมากและมี ปัญหาในระดับปานกลาง ที่เป็นปัญหามากกว่าประเด็นที่ขาดการส่งเสริม จริยธรรมที่เหมาะสม

๓. ด้านการจัดกิจกรรม โรงเรียนดำเนินการในการสอนและการนิเทศเพื่อส่งเสริมจริยธรรมแก่นักเรียนในระดับมาก และมีปัญหาในระดับปานกลาง ที่เป็นปัญหามากคือการเรียนมุ่งผลลัพธ์ทางการเรียนมากเกินไปจนทำให้ครูผู้สอนละเลยการส่งเสริมจริยธรรมแก่นักเรียน

๔. ด้านการจัดกิจกรรม โรงเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมแก่นักเรียนในระดับปานกลาง ที่เป็นปัญหามากมากกว่าประเด็นอื่น คือ การส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนยังไม่ตรงประเด็น

๕. การประเมินผลทางจริยธรรม โรงเรียนดำเนินการประเมินผลทางจริยธรรมของนักเรียนในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดระบุว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ตามผลการส่งเสริมจริยธรรมที่เน้นพฤติกรรมของนักเรียนในระดับมาก สำหรับปัญหา ด้านการประเมินผลทางจริยธรรม ปรากฏว่าอยู่ในระดับปานกลางที่มีปัญหามากกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ ครูให้ความดูแล กำกับพฤติกรรมของ นักเรียนไม่สม่ำเสมอ และขาดข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้ ด้านจริยธรรม ของนักเรียน

พรทิพย์ ชูตักดี (๒๕๔๔). ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการฝึกอบรม พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาสถาบันราชภัฏ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการฝึกอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมต่อความเชื่อทางพุทธ ศึกษาผลฝึกอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมต่อการปฏิบัติทางพุทธและ วิถีชีวิตแบบพุทธของนักศึกษา ก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม และศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาสถาบันราชภัฏที่มีต่อโครงการฝึกอบรม และผลที่ได้จากการฝึกอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้แบบสอบถามเชิงสังคมและแบบวัดความเชื่อทางพุทธแบบวัดความเชื่อทางพุทธตามแนวทาง แบบวัดการปฏิบัติทางพุทธและวิถีทางพุทธ และ

แบบสอบถามความคิดเห็นหลังการอบรม กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาภาคปฏิและศ.บป.จำนวน ๙๖ คนที่สมัครเข้ารับการอบรม คุณธรรม จริยธรรมที่วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี ผลพบว่า หลังสิ้นสุด การอบรมผู้เข้ารับการอบรมมีความเชื่อทางพุทธในแง่วาระมการปฏิบัติ ทางพุทธและวิถีชีวิตทางพุทธมากกว่าก่อนการเข้ารับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นว่า โครงการอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเป็นโครงการที่ดีมาก ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนามากขึ้น มีสติ มีสมาธิ มีความอดทนมากขึ้น จิตใจสงบ เยือกเย็น มีความสุขมากขึ้น สำนึกราบพระคุณของผู้มีพระคุณและเชื่อถือแห่งกรรม อย่างทำความดี ลดความชั่วมากขึ้น

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๕) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความดี ความสุขของผู้เรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความดี ความสุข ของผู้เรียน โดยใช้แบบสอบถาม ๔ ฉบับสอบถามผู้ช่วยผู้บุพ��รสอบตามครู/อาจารย์ สอบถามนักเรียน/นักศึกษาและสอบถามผู้ปกครอง และ กรรมการสถานศึกษา แบบสัมภาษณ์ ๔ ฉบับ สัมภาษณ์ผู้บุพ��ร สถานศึกษา สัมภาษณ์ครู/อาจารย์ สัมภาษณ์นักเรียน/นักศึกษา สัมภาษณ์ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา ผลพบว่า

๑. วัฒนธรรมสถานศึกษา วัฒนธรรมของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความดีและความสุขของผู้เรียน มีลักษณะการจัดวัฒนธรรม สถานศึกษาดังนี้

๑.๑ รูปแบบและหลักการบริหารสถานศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และมีการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการ

๑.๒ พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นกระบวนการฝึกให้ผู้เรียนคิดเองและลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง ส่งผลต่อการเรียนรู้ ด้านการแสดงออกความมั่นใจในตัวเอง ฝรั่งผู้เรียน กระตือรือร้น มีความสุข ความพอใจ และ ความคิดสร้างสรรค์

๑.๓ กิจกรรมเด่นของสถานศึกษา ได้แก่ กิจกรรมด้านวิชาการ การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น การส่งเสริมสุขภาพอนามัยและนันทนาการ กิจกรรมดังกล่าวทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง พัฒนาการเรียนรู้ และมีคุณธรรม จริยธรรม

๑.๔ ผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษามีความภาคภูมิใจต่อสถานศึกษา ในเรื่องการมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของชุมชน มีความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จทั้งด้านการเรียน ความประพฤติและ การประกอบอาชีพ

๑.๕ ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษา ให้คำปรึกษาและสนับสนุน การจัดการเรียนการสอน

๒. สภาพแวดล้อมสถานศึกษา สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ความดี และความสุขของผู้เรียนในระดับมาก ในเรื่องต่อไปนี้ คือ การปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่นภายในสถานศึกษา การจัดบริเวณสถานศึกษาน่าอยู่ การจัดสวนและการปลูกไม้ดอกไม้ประดับสวยงาม ภายใต้ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอ ผู้สอนมีความรู้

ทฤษฎีสติปัญญาไม่ได้ปฏิเสธความสำคัญของสิ่งเร้าภายนอก เป็นแต่เพียงถือว่า การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับสิ่งที่ตอบสนอง ไม่เป็นอัตโนมัติเท่านั้น ทฤษฎีนี้ถือว่าแต่ละคนไม่ต้องตีความหมายของแต่ละตัวกระตุน แต่เลือกการกระทำที่เกิด hely ๆ ครั้งของผลการตอบสนองอันเกิดจากตัวกระตุนหรือสิ่งเร้า มนุษย์พยายามแสวงหาความจริง สิ่งใดที่ไม่มีความแน่นอน มนุษย์นำมาศึกษาพิจารณาใช้หลักเหตุผลและสิ่งรู้แจ้งเป็นแรงจูงใจ ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ "ดีกว่า" หรือ "เลวกว่า" เป็นเรื่องที่มนุษย์จะต้องแก้ปัญหาโดยความยุติธรรม ทฤษฎีสติปัญญาที่นำเสนอ คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียร์เจท และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก

ก. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียร์เจท

เพียร์เจท (Piaget, ๑๙๓๒) มีความคิดว่า พัฒนาการทางจริยธรรม ขึ้นอยู่กับความฉลาดหรือพัฒนาการทางสติปัญญา เข้าศึกษาภาษาและความคิดของเด็ก เห็นว่า ภาษาของเด็กแสดงความสามารถในการตัดสินโดยใช้วิจารณญาณ การหาเหตุผล การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งไร้ตัวตนและความคิดเกี่ยวกับศีลธรรมจรรยา(ประมาณ ๗-๑๕) โดยเฉพาะด้าน จริยธรรม เข้าศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรม ของเด็กอายุตั้งแต่ ๕ ปีถึง ๑๒ ปี ว่า เข้าใจกฎเกณฑ์ของการถูกลงโทษ ความยุติธรรมและการกระทำที่เลวได้เพียงใด เพียร์เจทศึกษาเด็กจำนวนน้อย แต่ออาศัยการสังเกตและสัมภาษณ์อย่างละเอียดรับรองผลการศึกษาจึงสามารถอ้างอิงไปยังกลุ่มประชากรได้

ส่วนใหญ่เพียร์เจทศึกษาเหตุผลการตัดสินใจของเด็ก เข้าใจสร้างเรื่องราวหรือสถานการณ์เกี่ยวกับจริยธรรมสั้น ๆ เป็นคู่ ๆ ในเรื่องราวแต่ละคู่มีเนื้อหาคล้าย ๆ กัน แต่มีตัวแปรบางส่วนสอดแทรกเพื่อให้ผู้ตอบ

ความสามารถ แต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีอัคารเรียนและอัคารประกอบเพียงพอ และวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูหลากหลาย

๓. ค่านิยมของสถานศึกษา ค่านิยมของสถานศึกษาที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ ความดีและความสุขของผู้เรียน จำแนกตามค่านิยมที่ปลูกฝัง วิธีการปลูกฝัง และผลที่เกิดขึ้น สรุปได้ดังนี้

๓.๑ ค่านิยมที่ปลูกฝัง ค่านิยมที่สถานศึกษาปลูกฝังแก่ ผู้สอนและผู้เรียนคล้ายคลึงกัน

(๑) ความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา
(๒) การเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และพุทธิกรรม ที่พึงประสงค์

(๓) ความมีระเบียบวินัย แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ถูกระเบียบ

(๔) ความมีcaracther สมมารยาะ มารยาทที่ดี พูดจา ไฟแรง สุภาพเรียบร้อย
(๕) ความมีน้ำใจและเอื้ออาทรต่อกัน เสียสละ ให้อภัย เมตตากรุณา

(๖) การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทย รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และภูมิใจความเป็นไทย

๓.๒ วิธีการปลูกฝังค่านิยม วิธีการปลูกฝังค่านิยมจะแตกต่างกันตามภาระหน้าที่โดยข้อ (๑) - (๓) เป็นวิธีการปลูกฝังค่านิยม แก่ครู /อาจารย์ และข้อ (๔).- (๖). เป็นวิธีการปลูกฝังแก่ผู้เรียน ดังนี้

(๑) ประชุมครุ/อาจารย์ เพื่อกำหนดค่า尼ยมที่พึงประสงค์ ของสถานศึกษา และมอบหมายให้ดูแลกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ โดยเน้นการทำงานร่วมกัน

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล

๒) ส่งผู้สอนไปประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน และศึกษาต่อ เพื่อส่งเสริมศักยภาพและความก้าวหน้าในวิชาชีพครู

๓) ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้สอน

๔) ฝึกผู้เรียนให้ปฏิบัติตามค่านิยมของสถานศึกษา โดยผ่าน การจัดกิจกรรม/โครงการ และมีการติดตาม รายงานผล รวมทั้ง ประชาสัมพันธ์

๕) ให้ผู้สอนปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียน โดยสอดแทรกในการเรียนการสอน และยกย่องผู้ที่มีความประพฤติดีและ เรียนเก่ง

๖) อบรมบ่มนิสัยผู้เรียนที่หน้าเสาธง นิมนต์พระมาเทคน์ที่ สถานศึกษา พาไปพัฒนาจิตที่วัด และเข้าค่ายพุทธธรรม

๓.๓ ผลที่เกิดขึ้น ผู้สอนและผู้เรียนมีพฤติกรรมเป็นไปตามที่ สถานศึกษาคาดหวังและคล้ายคลึงกันดังนี้

๑) ผู้สอนและผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรม ที่พึงประสงค์

๒) มีความรับผิดชอบมากขึ้น

๓) มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎระเบียบของราชการและ สถานศึกษา

๔) มีสัมมนาคาระ กิริยา罵ารยาทอ่อนน้อมถ่อมตน พูดจา ไม่เระ

อำนวย อุทศ (๒๕๓๑). ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งผล ต่อการประพฤติเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม จริยธรรมของครูโรงเรียน มัธยมศึกษา เขตการศึกษา ๑๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หา องค์ประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม จริยธรรม

ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา ๑๖ โดยใช้แบบสอบถาม
และแบบสัมภาษณ์กับครูที่มีความประพฤติเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม
จริยธรรม โดยคัดเลือกจากทุกโรงเรียน ๒๐ โรงเรียน และครูอีก ๗ รายเพื่อใช้
ในการเปรียบเทียบ โรงเรียนละ ๖ คน หมวดวิชาละ ๑ คน ผลพบว่า

ส่วนของค์ประกอบที่ส่งผลต่อการประพฤติเป็นแบบอย่าง สมการ
จำแนกประเกทมีตัวแปรที่ส่งผล ๑๓ องค์ประกอบ ความสัมพันธ์
ระหว่างกลุ่ม ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม (Canonical Correlation)
๐.๗๔ ร้อยละของความถูกต้อง ๙๔.๒๙ สมการดังนี้

ความเป็นแบบอย่าง = ๓.๗๑ + .๑๑๗(การประเมินตนเอง) - .๕๕๘
(สถานภาพสมรส) + .๓๔ (อายุ) + .๔๓๓ (จำนวนพี่น้อง) - .๑๕๕ (ผู้ชักจูงใน
โรงเรียน) - .๒๙๗ (วิชา/งานที่สอน) + .๐๔ (ความพึงพอใจ ในการทำงาน
- .๔๖๒ (ผู้ปกครองไม่ใช่บิดามารดา) - .๐๒๖ (ความวิตกกังวล) - .๐๔๑
(ปัญหาของครอบครัว) + .๑๑๗(cab การสอนเฉลี่ย) + .๒๑ (วุฒิของครู)

คุณลักษณะของครูแบบอย่างตามองค์ประกอบที่ส่งผลต่อ
การประพฤติเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม จริยธรรม ดังนี้

๑. การประเมินตนเอง - สูงเห็นว่าตนเองมีคุณค่า มีคุณธรรม
จริยธรรมเป็นตัวอย่างได้

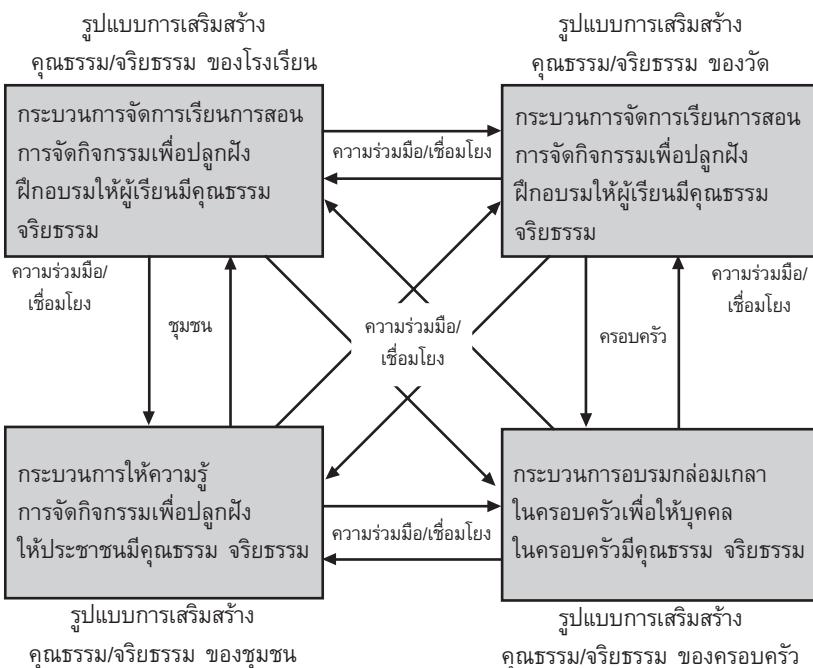
๒. สถานภาพสมรส - เป็นโสดส่วนมาก
๓. อายุ - ค่อนข้างมาก
๔. จำนวนพี่น้อง - ส่วนมาก ๔ - ๕ คน
๕. ผู้ชักจูงในโรงเรียน - เป็นครูมัธยมศึกษาสูงสุด
๖. วิชา/งานที่สอน - วิชาสามัญ
๗. ความพึงพอใจในการทำงาน - สูง

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธาราแห่งใหม่

๙. อาชีพของผู้ปกครอง - ไม่มีผู้ปกครองอยู่กับบิดามารดา
๑๐. ความวิตกกังวล - มีน้อย
๑๑. ปัญหาของครอบครัวในวัยเด็ก - ปานกลาง ค่อนข้างน้อย
๑๒. คาดการสอนเฉลี่ย - ๑๕.๒๓ คาดต่อสัปดาห์
๑๓. วุฒิทางครุ - ปริญญาตรี สูงกว่า

๓. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ ๒

ภาพที่ ๒-๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีเชิงปริมาณ ซึ่งมีวิธีการดำเนิน ดังนี้

๑. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยกลุ่มบุคคล ๔ กลุ่มคือ

๑. เจ้าอาวาสและพระภิกษุสงฆ์ของวัดชารน้ำไหล (สวนโมกข์พ拉ราม) อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒. ผู้บริหารโรงเรียน คณบดี/อาจารย์/นักเรียนโรงเรียนกาญจนากาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี

๓. ครอบครัวของนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้มีความประพฤติดีในโรงเรียนชุมชนที่ตั้งวัด จำนวน ๑๐ ครอบครัว

๔. ชุมชนระดับหมู่บ้านที่เป็นที่ตั้งวัด จำนวนอย่างน้อย ๑ ชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน และสมาชิกของชุมชน ในที่นี้เป็นองค์กรบริหารส่วนตำบลлемีด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีและสภารัฐนธรรมอ่าเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๒.๑ วิธีการที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสังเกตกิจกรรม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร และจัดโครงการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมร่วมกันระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประเด็นคำถามที่กำหนดขึ้นดังนี้

๑. บริบททั่วไปของวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

๒. นโยบายการบริหารจัดการวัด โรงเรียน ชุมชน และแนวคิดการดำเนินชีวิตทางครอบครัว การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนตามบทบาทหน้าที่ของตนย้อนหลัง ๓ ปี โดยศึกษาครอบคลุมถึง

๒.๑ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามบทบาทหน้าที่ของวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

๒.๒ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนางานตามบทบาทหน้าที่ของวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

๒.๓ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ของวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

๓. ผลของการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมของวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชนที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนทั้งด้าน การพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคม

๔. กระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม
ร่วมกันของวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

ภาพกิจกรรมการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาในประเด็นต่าง ๆ

ภาพที่ ๓-๑ ภาพกิจกรรมการสนทนากลุ่ม

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด rongreyn ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล

๒.๓ ประเด็นการประชุมร่วมระหว่าง บุคลากรของrongreyn วัด ชุมชน และครอบครัว

๑. ชี้แจงวัตถุประสงค์

๒. จัดทำโครงการเพื่อดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคม จำนวน ๑ โครงการ

๓. กำหนดกิจกรรม โดยใช้งบประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาท

๔. กำหนดวันเวลาในการจัดกิจกรรมร่วมกัน

ภาพการจัดประชุมร่วมกันระหว่าง ผู้แทนของวัด rongreyn ชุมชน และครอบครัว

ภาพที่ ๓-๒ การจัดประชุมร่วมกันระหว่างผู้แทนของวัด rongreyn ครอบครัวและ ชุมชน

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเคราะห์ข้อมูล โดยการสร้างข้อสรุป อุปนัย และการวิเคราะห์เนื้อหา

๓.๒ ในส่วนของการประเมินผลการจัดโครงการร่วมมือระหว่าง วัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชนใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ คือ หากค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบความแตกต่าง ของพฤติกรรม ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนที่เข้ารับการอบรมก่อน และหลังการอบรม โดยใช้ T-test แบบกลุ่มสัมพันธ์

บทที่ ๔

ผลการศึกษาการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

๑. บริบททั่วไปของโรงเรียนกาญจนากิจेकวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี

สภาพทางภูมิศาสตร์ของโรงเรียน

โรงเรียนกาญจนากิจेकวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ในอำเภอไชยา ซึ่งเป็นอำเภอทางตอนเหนือของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๔๐ กิโลเมตร ตั้งอยู่ริมถนนเอเชีย (สาย ๔๑) เป็นถนนสายหลักทางภาคใต้ โรงเรียนตระหนักถึงการมีสุขภาพดี ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเรื่องอื่นๆ ดังนั้น กิจกรรมที่จะให้นักเรียนมีสุขภาพดี ก็คือการออกกำลังกาย โรงเรียนมีสนามกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกายไว้ให้เพียงพอ มีสนามกีฬากลางแจ้ง ตั้งแต่สนามฟุตบอลพร้อมลูปศูนย์กีฬา ซึ่งเป็นโรงยิมเนเชียม สนามบาสเกตบอล สนามวอลเลย์บูล สนามเทนนิส สนามตะกร้อ ฯลฯ ไว้พร้อมสำหรับให้นักเรียนออกกำลังกาย มีห้องจริยธรรม สำหรับให้นักเรียนได้ฝึกสมาร์ต มีการจัดกิจกรรมสำคัญทางศาสนาทั้งภายในโรงเรียนเอง และทั้งให้นักเรียนไปร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้
ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล

ภาพที่ ๔-๑ โรงเรียนกาญจนากิจวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี

ประวัติความเป็นมา

เนื่องในโครงการสแห่งศุภมงคลวาระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ เสด็จถึงวัดราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๗ นับเป็นโครงการพิเศษยิ่งกระทรวงศึกษาธิการโดยกรมสามัญศึกษาได้ร่วมกับพระมหากาฬกรุณาธิคุณที่พระองค์ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทยอย่างล้นพัน โดยตลอดระยะเวลาที่พระองค์ทรงเลสิ่งสถาลียราชสมบัติ เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๘๙ เป็นต้นมา พระองค์ได้ทรงประกอบพระราชภารกิจด้วยความวิริยะอุตสาหะ ในด้านการศึกษา พระองค์ทรงมุ่งมั่นพระราชหฤทัยในการพัฒนาเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ และทรงมีพระราชวิริยะ อุตสาหะที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนไทยทุกวิถีทาง ทรงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาในการพัฒนาบุคคล และประเทศไทยให้เจริญอย่างมีประสิทธิภาพได้ สิ่งที่ยืนยันพระราชดำริของพระองค์ท่านในเรื่องนี้ คือ พระราชกรณียกิจในด้านการศึกษาที่ทรงมีต่อโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา อาทิเช่น พระราชทานทรัพย์และที่ดินส่วนพระองค์ จัดตั้งโรงเรียน พระราชทานอุดหนุน ทรงเริ่มโครงการเกี่ยวกับการศึกษา จัดตั้งโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนทรงรับโรงเรียนไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ พระราชทานนามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อความเจริญและเป็นสิริมงคล และเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมโรงเรียน เพื่อพระราชทานขวัญกำลังใจ พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่คณะครุ อาจารย์ และนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในโอกาสต่าง ๆ

จากพระราชกรณียกิจของพระองค์ สะท้อนให้เห็นแนวพระราชดำริที่ทรงมุ่งมั่นพระราชหฤทัยส่งเสริมทำนุบำรุงการศึกษา ให้แก่นักเรียนและเยาวชนของชาติ ซึ่งเป็นพสกนิกรของพระองค์ที่จะ

เจริญเติบโตให้เป็นผลเมืองของประเทศไทยในภาคหน้า ประกอบกับ
รัฐบาลมีนโยบายเร่งรัดการขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้เด็กและ
เยาวชนของชาติได้รับการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาอย่างทั่วถึงทั้งใน
ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะในส่วนภูมิภาครัฐบาลมีนโยบาย
ที่จะกระจายความเจริญสู่ส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น ดังนั้นเนื่องในโอกาส
อันเป็นมหามงคลนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงเป็นสมควร จัดทำโครงการ
จัดตั้งโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลอดุลยเดชฯ เนื่องในมหามงคลวาระแสดงถึงเฉลิมฉลองราชสมบัติ
ครบ ๕๐ ปี และเพื่อสนับสนุนหลักการเดิมของกระทรวงศึกษาธิการที่จะ
ขยายโอกาสทางการศึกษาของรัฐ เพื่อให้เด็กและเยาวชนของชาติได้รับ
การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในส่วนภูมิภาค
ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาประเทศไทยด้วย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้
ประกาศจัดตั้งโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล
อดุลยเดชฯ ขึ้นเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๓๘ พร้อมกัน
ทั่วประเทศ ๙ โรงเรียน กระจายอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ
ทั่วประเทศ ประกอบด้วย ระดับ ภาคสินธุ์ อะเชิงเทรา ชัยภูมิ นครปฐม
เพชรบูรณ์ สุพรรณบุรี สุราษฎร์ธานี และอุทัยธานี

สำหรับจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้สถานที่ตั้ง ณ ตำบลเล美德 อําเภอ
ไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่บริจากของพระภิรมย์ วิมโล^๑
นายคล่อง เชื้อกลับ และนายผัน ช่วยอยู่ บนเนื้อที่ ๕๖ ไร่ ๓ งาน
๕๖ ตารางวา มีชื่อประกาศจัดตั้งครั้งแรกว่า โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงครองราชย์ครบ ๕๐ ปี
จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตำบลเล美德 อําเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ต่อมมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระราชนานมัยให้มีว่า "โรงเรียนกาญจนากิจเชกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี" โดยมีนายวิจารณ์ คุ้มไทย ผู้อำนวยการโรงเรียนไชยวิทยา ปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียน ในระยะแรกของการจัดตั้งโรงเรียน

ในปีพ.ศ.๒๕๔๐ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานแผ่นศิลาฤกษ์แก่โรงเรียนกาญจนากิจเชกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ และทางโรงเรียนได้ทำพิธีวางศิลาฤกษ์พระราชทาน เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ.๒๕๔๐ เวลา ๐๙.๓๐ น.

ปีการศึกษา ๒๕๔๐ โรงเรียนได้ย้ายมาจัดสร้างอาคารเรียนชั่วคราว ณ สถานที่ก่อสร้างโรงเรียนในปัจจุบัน โดยได้รับความอนุเคราะห์บุคลากรในการจัดการเรียนการสอนจากโรงเรียนสุราษฎร์พิทยาและความร่วมมือจากชุมชนในการก่อสร้างอาคารเรียนชั่วคราว

ในปีการศึกษา ๒๕๔๒ โรงเรียนได้ย้ายจากอาคารเรียนชั่วคราว มาเรียนที่อาคารเรียนหลังปัจจุบัน และกรมสามัญศึกษาได้จัดสรรงบประมาณเพื่อก่อสร้างอาคารศูนย์กีฬา ๑ หลัง และโรงเรียนได้พัฒนาในทุก ๆ ด้าน โดยมีนายบัญญัติ สุขชัย เป็นผู้บริหารโรงเรียนในตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการโรงเรียน ตามลำดับ (๒๕๓๗ - ๒๕๔๗)

**ภาพที่ ៤-២ นายบัญญัติ สุขวงศ์
ผู้อำนวยการสถานศึกษากันแรกของโรงเรียน**

ผู้บริหารคนปัจจุบัน คือ นายวิรัช เศวตศิลป์ ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาชำนาญการพิเศษ เข้ามารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ២៥៥៧ และได้ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชนผู้ปกครองและครุย ระดมทุนทรัพยากรก่อสร้างถนนมาตรฐานภายในโรงเรียน ก่อสร้างสนามเทนนิส จำนวน ២ สนาม ศาลาเฉลิมพระเกียรติ จำนวน ២ หลัง ปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในโรงเรียนควบคู่กับการพัฒนาการเรียนการสอน จนมีผลให้โรงเรียนได้รับความสนใจจากชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนอย่างกว้างขวาง

**ภาพที่ ๔-๓ นายวิรัช เศวตศิลป์
ผู้อำนวยการสถานศึกษากันปัจจุบัน**

เมื่อวันพุธสบดีที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๘ สมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาสยามบรมราชนูกุมาารี เสด็จพระราชดำเนินเปิดป้ายโรงเรียน
และเยี่ยมชมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำ้ใหญ่

ภาพที่ ๕-๕ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเปิดป้ายโรงเรียน

๒. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

โรงเรียนกาญจนากิจเขตภูมิพลสุราษฎร์ธานี ได้เปิดรับนักเรียน ประมาณ ๑๐ ปี จำนวนนักเรียนเพิ่มมากไม่ทันกับอัตรากำลังที่ได้รับ จากรัฐ และเนื่องจากโรงเรียนมีนักเรียนประจำซึ่งมีภาวะ ต้องดูแลนักเรียน ตลอด ๒๕ ชั่วโมง จึงต้องจ้างบุคลากรเป็นจำนวนมากเข้ามาปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

จำนวนบุคลากรทั้งหมด	๑,๒๙๔	คน	จำแนกได้ดังนี้
- ข้าราชการครู	๓๕	คน	
- ครูจ้างรายปี	๒๐	คน	
- ลูกจ้างประจำ	๒	คน	
- ลูกจ้างชั่วคราว	๓๕	คน	
- จำนวนนักเรียน	๑,๒๖๒	คน	

(นักเรียนประจำ ๕๔๗ คน , ไป - กลับ ๖๕๕ คน)

จากจำนวนครูดังกล่าว แม้ว่าครูทุกคนจะปริญญาตรี แต่ครูส่วนใหญ่เพิ่งรับราชการ จึงมีประสบการณ์และความชำนาญน้อย โรงเรียนจึงต้องพัฒนาบุคลากรในระดับสูง และจัดระบบการทำงานโดยใช้กระบวนการ P D C A อย่างต่อเนื่อง

ครูผู้สอนและครูประจำชั้น วิเคราะห์ผู้เรียน เพื่อให้สร้างสภาพปัญหา วางแผนตั้งเป้าหมายที่จะพัฒนาแล้ววางแผนแก้ปัญหาและพัฒนาลง ในแผนการเรียนรู้ หรือลงในแผนปฏิบัติการดำเนินการจัดกิจกรรมการสอน และการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการติดตามผล รายงานผล เป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งนำเอา ข้อมูลและสารสนเทศมาดำเนินการในช่วง ต่อ ๆ ไป

หัวหน้างานแต่ละงาน ก็จะนำข้อมูลและสารสนเทศ ซึ่งเกิดจาก การปฏิบัติหน้าที่ มาวิเคราะห์ เพื่อหาสภาพปัญหาของตน เช่น อนามัย โรงเรียนมีบุคลากรหน้าที่ในการให้บริการ เรื่องสุขภาพอนามัย และ ส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพที่ดี นอกจากการให้บริการตามมาตรฐานแล้ว นำนักเรียนทุกคนมาตรวจ สุขภาพ ซึ่งนำหนัก วัดส่วนสูงแล้วเทียบ กับเกณฑ์มาตรฐานของสุขภาพ วางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนานักเรียน ที่นำหนัก ส่วนสูงไม่ได้มาตรฐาน หรือมีปัญหาด้านสุขภาพ ดำเนินการ พัฒนาและปรับปรุงตามแผนปฏิบัติการ โรงเรียนมีกระบวนการติดตามผล และรายงานผลเป็นปัจจุบันต่อเนื่อง

จากการบูรณาการใช้ระบบ P D C A ดังกล่าว ทำให้บุคลากร ได้รับการพัฒนากระบวนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพขึ้น ส่งผลให้ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ได้ผลชัดเจน

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน วัด ชุมชนและครอบครัว

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน วัด ชุมชน และครอบครัว อยู่ใน ระดับสูงมาก เพราะแต่ละส่วนมีกิจกรรมที่จะต้องต่อเนื่องกันตลอด

โรงเรียนภาษาจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี เป็นโรงเรียนที่มี นักเรียนในช่วงชั้นที่ ๓-๔ การจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม ต่างๆ มีส่วนร่วมกับองค์กรต่างๆ อย่างมาก โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ หลากหลายให้วัด ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม และขณะเดียวกันโรงเรียน ก็จัดกิจกรรมให้นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนและวัด “ไม่ว่าจะเป็น กิจกรรม เทศกาลพระเกี้ยรติ ในวันสำคัญต่าง ๆ กิจกรรมประเพณีและ วัฒนธรรม ในท้องถิ่น โรงเรียนจะส่งนักเรียนเข้าร่วมทุกรายการ

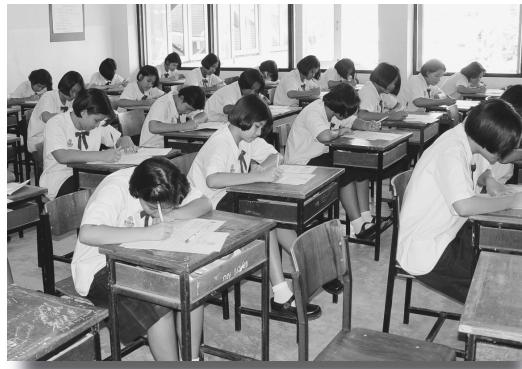
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดดูริยางค์ การจัดวางคนตีไทย การจัดการแข่งขันกีฬา ฯลฯ

ในส่วนของครอบครัว นอกจากมีการประชุมรายภาค การประชุมผู้ปกครองเครือข่ายแล้ว ทุกวันเสาร์ หรือวันอาทิตย์จะมีผู้ปกครองมารับลูกมาเยี่ยมลูกซึ่งเป็นนักเรียนประจำ โรงเรียนจึงมีโอกาสที่จะสร้างสัมพันธ์กับครอบครัวได้ดี

วัด เป็นองค์กรภายนอกที่สำคัญ ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนกาญจนานวีเชกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี อยู่ใกล้กับวัด ๓ วัด ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาคุณธรรม อยู่ในระดับสูง ได้แก่ วัดสวนโมกขพลาราม (วัดธารน้ำไหล) วัดเวียง และวัดพระบรมธาตุเชย่า วัดสวนโมกขพลาราม (วัดธารน้ำไหล) เป็นวัดซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วประเทศ หรือต่างประเทศ สถานที่วัดอยู่ตรงข้ามกับโรงเรียน กิจกรรมของวัดเน้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม แก่คนทั่วไป ทุกชาติและศาสนา ในกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการร่วมกับวัดสวนโมกขพลาราม มีดังนี้

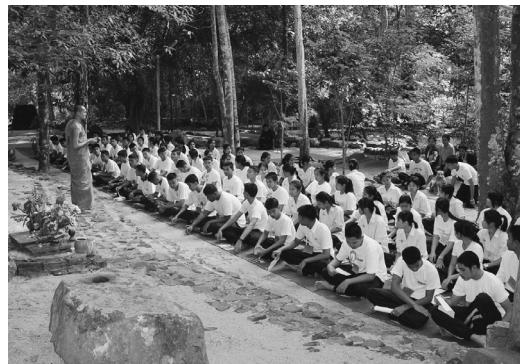
๔.๑ กิจกรรมให้พระภิกษุมาสอนธรรมศึกษา ให้แก่นักเรียน ทุกคน ทุกปี ผลของการจัดกิจกรรมดังกล่าว ขณะนี้นักเรียนของโรงเรียนมีความรู้สูงสุดเป็นนักธรรมเอก ๕๗ คน นักธรรมโภ ๑๐๙ คน และนักธรรมตรี ๓๐๑ คน

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล

ภาพที่ ๕-๕ กิจกรรมการสอนนักธรรม

๕.๒ กิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตร เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการร่วมกับวัด ชุมชน และผู้ปกครอง นำนักเรียนเข้าค่ายปีละ ๑ ครั้ง แยกเป็นรุ่น ๆ รุ่นละประมาณ ๑๐๐ คน เป้าหมายทุกคนได้เข้าค่ายพัฒนาคุณธรรม ปีละครั้ง

ภาพที่ ๕-๖ กิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตร

๔.๓ กิจกรรมทำสมาธิ เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนได้นิมนต์
พระมาจากวัดสวนโมกพลาราม มาอบรมและฝึกให้นักเรียนประจำ
ของโรงเรียนฝึกทุกคืนวันอาทิตย์ ซึ่งนักเรียนทุกคนจะได้ฝึกทำสมาธิ
อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง

ภาพที่ ๔-๗ กิจกรรมทำสมาธิ

๔.๔ กิจกรรมตักบาตร โรงเรียนได้นิมนต์พระจากวัด
สวนโมกพลาราม มาบินทบานา โดยให้นักเรียนประจำหมุนเวียนกัน
วันละ ๑๐ คน ร่วมกับแม่บ้าน คุณงาน ตักบาตร และพระจะให้คติสอนใจ
แก่นักเรียนที่ตักบาตร ประมาณ ๕ นาที

ภาพที่ ๕-๔ กิจกรรมตักบาตร

จากกิจกรรมดังกล่าว นักเรียนได้รับธรรมทุกวัน (วันละ ๑๐ คน) และได้รับการฝึกการให้อ่าย่างมีคุณค่า

๔.๕ กิจกรรมนำนักเรียนไปเรียนรู้ธรรมะจากวัดมาเผยแพร่แก่คนอื่น ๆ ในโรงเรียน

โรงเรียนได้จัดนักเรียนแทนนำ ๑๕ - ๒๐ คน "ไปศึกษาระมະจากวัดสวนโมกพาราม โดยมีพระเป็นวิทยากรให้ความรู้ในหัวข้อธรรมะต่าง ๆ รวมทั้งอธิบายภาพปริศนาธรรม ในห้องสมุด มีหนังสือธรรมะและจำลองภาพปริศนาธรรมมาไว้ และนักเรียนดังกล่าวค่อยให้บริการแก่เพื่อน ๆ ที่มาใช้บริการ

จากกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนแทนนำเกิดความตระหนักร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้อื่น และโรงเรียน มีแหล่งเรียนรู้ แหล่งที่ให้นักเรียนทั่วไปได้ศึกษาเพิ่มเติม

ภาพที่ ๔-๙ กิจกรรมนำนักเรียนไปเรียนรู้ธรรมะจากวัดมาเผยแพร่
แก่คนอื่น ๆ ในโรงเรียน

๔.๖ กิจกรรมเป็นมัคคุเทศก์นำฝรั่งท่องเที่ยวศึกษา ธรรมะในสวนโมกข์

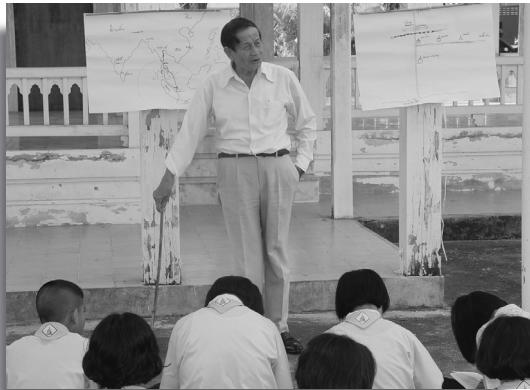
สวนโมกข์ผลราม มีสถานที่อีกส่วนหนึ่ง เรียกว่า "สวนโมกข์นานาชาติ" ซึ่งเป็นสถานที่ฝึกอบรมทำสมารธให้แก่ฝรั่งและนักท่องเที่ยวที่มาเข้าค่ายทำสมารธ ประมาณ ๑๐ วัน และทุกวันที่ ๑๑ ของแต่ละเดือน ผู้เข้ารับการอบรมที่เป็นชาวต่างประเทศจะไปศึกษาและเรียนรู้สถานที่ ประวัติความเป็นมาของท่านพุทธทาสและสวนโมกข์ จะมีพระนาม เนื่องจากที่วัดพระมีภารกิจส่วนอื่นอีก โรงเรียนกาญจนากิจे�กิทยาลัยสุราษฎร์ธานี จึงส่งนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ ประมาณ ๑๐ - ๒๐ คน ไปเข้าค่ายฝึกอบรม เป็นมัคคุเทศก์นำฝรั่งชม สวนโมกข์แทนพระ

จากกิจกรรมดังกล่าว นอกจากนักเรียนที่เป็นไกด์จะมีความรู้ ประสบการณ์ในทางธรรมเพิ่มขึ้นแล้ว คุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะธรรมะต่าง ๆ จะทำให้นักเรียนได้เพิ่มขึ้นด้วย และสามารถช่วยเหลือชุมชน และสังคมด้วย

ภาพที่ ๔-๑๐ กิจกรรมเป็นมัคคุเทศก์นำฝรั่งท่องเที่ยวศึกษาธรรมะ ในสวนโมกข์

นอกจากวัดสวนโมกข์พ拉รามแล้ว ยังมีวัดเวียงชึงส่งพระมาเป็นกรรมการสถานศึกษา ทางวัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชาวบ้านเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนใช้เป็นฐานในการนำนักเรียนไปเข้าค่ายพัฒนาจิต

ภาพที่ ๔-๑๑ วัดเวียง

วัดพระบรมราชารามไชยา ซึ่งเป็นอาرامหลวงมีพระบรมราชารามไชยา เป็นแหล่งเรียนรู้อีกแหล่งหนึ่ง และทางวัดได้จัดสั่งพระภิกขุมาสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้แก่นักเรียน

ภาพที่ ๔-๑๒ พระบรมราชารามไชยา

៤. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและครอบครัว

โรงเรียนโดยผู้บริหารและคณะกรรมการมีความใกล้ชิดกับผู้ปกครองของนักเรียน โดยที่โรงเรียนมีกลุ่มนักเรียนที่เกี่ยวข้องดังนี้

៤.១ ผู้ปกครอง เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนถ้าผู้ปกครองรู้จักดูแลนักเรียนในความปกติของตนเองดี เป็นต้นแบบที่ดี นักเรียนก็มีปัญหาน้อย แต่ถ้าผู้ปกครองมีเวลาให้กับนักเรียนน้อยหรือไม่มีเวลา หรือเป็นต้นแบบที่ไม่ดี หรือครอบครัวมีปัญหา โอกาสที่ทำให้นักเรียนอยู่ในกลุ่มพฤติกรรมเสี่ยงสูง

ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องจัดกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่าง โรงเรียน นักเรียนและครอบครัวให้ได้แนวปฏิบัติที่โรงเรียนดำเนินการร่วมกับผู้ปกครองมีดังนี้

៤.១.១ ประชุมผู้ปกครองทุกคนภาคเรียนละ ๑ ครั้ง เพื่อทำความเข้าใจเรื่องการดูแลนักเรียน รายงานผลการดูแลของโรงเรียน ให้ผู้ปกครองรับทราบ ร่วมกับผู้ปกครองเครือข่ายในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนานักเรียน

ภาพที่ ៤-៣ การประชุมผู้ปกครองประจำภาคเรียน

จากการประชุมแต่ละภาคเรียนดังกล่าว ทำให้ผู้ปกครอง
ได้ทราบแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนและให้
ความร่วมมือในการดูแลให้สอดคล้องกัน

๔.๑.๒ การเชิญผู้ปกครองร่วมแก้ปัญหานักเรียนที่มี
พฤติกรรมเสี่ยง เมื่อนักเรียนมีปัญหาหรือมีพฤติกรรมที่ผิดระเบียบของ
โรงเรียน โรงเรียนจัดแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

(๑) ถ้านักเรียนมีปัญหาทางการเรียน ไม่เข้าเรียน
ไม่ส่งรายงาน ซึ่งแสดงถึงการขาดความรับผิดชอบ หรือปัญหาผิด
ระเบียบวินัย เช่น มาสาย แต่งกายผิดระเบียบ ฯลฯ โรงเรียนมีขั้นตอน
ให้ครูประจำชั้นร่วมปัญหากับตัวนักเรียนเอง เมื่อครูประจำชั้นดำเนินการ
แก้ไขแล้วให้รายงานผลการดำเนินการให้โรงเรียนทราบ

(๒) ถ้านักเรียนยังไม่ปรับปรุงพฤติกรรม ทำผิดซ้ำอีก
เป็นครั้งที่ ๒ ครั้งนี้ โรงเรียนจะเชิญผู้ปกครองมาร่วมแก้ปัญหา
ร่วมกับนักเรียน และครูประจำชั้น

(๓) ถ้านักเรียนยังไม่ปรับปรุงพฤติกรรมอีก นอกจาก
ผู้ปกครองมาร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาแล้ว ผู้ร่วมแก้ปัญหาก็เพิ่มขึ้นอีก
เช่น ฝ่ายแนะแนว , ฝ่ายปกครอง และผู้บริหาร

จากการผลการดำเนินการดังกล่าว จะทำให้ปัญหาพฤติกรรม
เสี่ยงเกิดขึ้นน้อยมาก เพราะการที่ทุกฝ่ายพร้อมทั้งโรงเรียนได้ร่วมกัน
แก้ไขและป้องกันตั้งแต่ต้น ส่วนปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงที่เป็นปัญหานัก
โรงเรียนได้ดำเนินการร่วมกับผู้ปกครองตามโครงการ "บ้าน วัด
โรงเรียน(บวร)"

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธาราแห่งใหม่

๔.๒ กลุ่มบุคคลกลุ่มนี้ที่โรงเรียนใช้เป็นสื่อประสานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองคือ ผู้ปกครองเครือข่าย ซึ่งมาจากตัวแทนของผู้ปกครองทั่วไป แต่ประกอบด้วยตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนประเภทประจำ และตัวแทนของผู้ปกครองนักเรียน ไป-กลับ

ลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม นักเรียนก็อยู่ในระดับการประสานงาน การร่วมแสดงคิดเห็น การเสนอแนะ

ภาพที่ ๔-๑๔ การประสานผู้ปกครองเครือข่าย

๔.๓ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน โรงเรียนได้ประสานให้คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในระดับ การให้หน่อยบาย การสนับสนุนส่งเสริม ตลอดทั้งรับทราบการรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียน

ภาพที่ ๔-๑๕

กิจกรรมการมีส่วนร่วมคณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน

ซึ่งการมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าว ทำให้โรงเรียนได้รับ การสนับสนุน ทั้งในเรื่องการระดมความคิดเห็นเชิงปริมาณได้รับ การสนับสนุนทั้งบปริมาณ ในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน

๔. นโยบายการบริหารการจัดการในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตน พัฒนางาน และพัฒนาสังคม

กิจกรรมที่โรงเรียนจัดนั้น โรงเรียนได้ดำเนินการให้สอดคล้อง ตามหมวด ๔ แนวทางการจัดการศึกษา และมีกระบวนการตรวจสอบ ติดตามผล พัฒนาผลการจัดเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ตามหมวด ๖ การประกันคุณภาพการศึกษา ของพระราชนูญดีแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๒ รูปแบบของการจัดกิจกรรม จึงอุปมาในรูปของการปฏิรูป
การเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ๔ เรื่องด้วยกันคือ

๕.๑ ปฏิรูปในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา

โดยให้ครูผู้สอนทุกคนเป็นผู้ประกันคุณภาพของนักเรียนเอง
ทั้งด้านความดี ด้านความเก่งและด้านความสุข ดังนั้นคุณธรรม
จริยธรรม ที่โรงเรียนต้องการพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดนั้นเป็นกิจกรรมหรือ
กระบวนการที่โรงเรียนได้จัดผสมผสานเข้าไปพร้อมกับความเก่งและ
ความสุข กิจกรรมนั้นได้แก่

๕.๑.๑ ครุวิเคราะห์คุณภาพนักเรียนก่อนสอน เพื่อ
ตรวจสอบดูว่าก่อนที่ตนเองจะสอนแต่ละวิชานั้น นักเรียนมีคุณธรรม
จริยธรรม ค่านิยมหรือความดีอยู่ในระดับใด (ซึ่งกระบวนการวิเคราะห์นี้
โรงเรียนมีเครื่องมือให้ครูทุกคนได้ใช้และประเมินนักเรียนร่วมกัน
ตลอดเวลาในการเรียนการสอนที่ผ่านมา) โดยผลการวิเคราะห์จะมีลักษณะ
เป็นด้วงปังชี้แต่ละตัว เช่น ครุจักรามว่าก่อนสอนแต่ละวิชานักเรียนของ
ตนเอง มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับใด ทั้งรายคนและสรุปเป็นร้อยละ
รายการลุ่ม

**๕.๑.๒ ครุกำหนดเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพทาง
ด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมหรือคุณลักษณะต่าง ๆ** โดยให้
สอดคล้องกับเป้าหมายหลักของทางโรงเรียน เช่น โรงเรียนมีมาตรฐาน
ไว้ว่านักเรียนโรงเรียนภายนอกจากนักเรียนไทยแล้วสุราษฎร์ธานีจะต้องมี
นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในระดับดีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐
ครูผู้สอนแต่ละรายวิชา พิจารณาถึงศักยภาพและกระบวนการจัดกิจกรรม
การเรียน การสอน ของรายวิชาของตนเอง ว่ากระบวนการหรือกิจกรรม

ต่างๆ ตลอดภาคเรียนหรือตลอดปีนั้น คาดหมายว่าจะสามารถพัฒนาคุณภาพให้นักเรียนได้มากน้อยเพียงไร เช่น ครุคณิตศาสตร์อาจจะคาดหมายว่าหลังจากใช้กิจกรรมหรือกระบวนการในการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์แล้ว นักเรียนในกลุ่มหรือห้องที่ตนเองสอนจะต้องเกิดคุณธรรมด้านความรับผิดชอบในระดับดีร้อยละ ๙๐ แต่ขณะเดียวกัน ครุสังคมศึกษาอาจจะตั้งเป้าหมายในระดับดีร้อยละ ๙๘ ฯลฯ ซึ่งครุแต่ละคนจะตั้งเป้าหมายสูงกว่าผลการวิเคราะห์ก่อนสอนมากน้อยไม่เท่ากัน

๕.๑.๓ ครุนำผลการตั้งเป้าหมายไปวางแผนการจัดกิจกรรมหรือกระบวนการ เพื่อให้นักเรียนได้มีคุณภาพด้านคุณธรรม จริยธรรมตามเป้าหมาย โดยบูรณาการในกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละวิชาลงในแผนการเรียนรู้ แต่ละแผน

๕.๑.๔ ครุดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนตามแผนการเรียนรู้ที่เขียนไว้ ประเมินผลการจัดกิจกรรมโดยใช้เครื่องมือที่โรงเรียนได้กำหนดไว้โดยให้กระบวนการประเมินผลนั้นควบคู่กันไประหว่าง ประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละรายวิชา และการประเมินผลคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่าง ๆ การประเมินได้กระทำอย่างต่อเนื่องตามกระบวนการ ในแต่ละแผนการเรียนรู้ที่ครุได้กำหนดไว้ และกระบวนการประเมินร่วมกันระหว่างครุและนักเรียน ผลการประเมินด้านคุณลักษณะปรับเปลี่ยน พัฒนาตลอดทั้งภาคเรียน หรือตลอดปีโดยเป็นการประเมิน เพื่อปรับปรุง และพัฒนาควบคู่กับการประเมินเพื่อตัดสินผลทางการเรียน

จากการดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้ครุได้มีเป้าหมายในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนชัดเจนว่าจะพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรมของนักเรียนด้านไหนบ้าง ความรับผิดชอบ , วินัย , ความซื่อสัตย์ จะต้องพัฒนาถึงระดับใด สูงกว่าก่อนพัฒนาไปเปอร์เซ็นต์ และจะต้องใช้กระบวนการอะไร กระบวนการให้ตระหนักด้วยตนเอง กระบวนการกลุ่ม หรือกระบวนการอะไรในแผนการเรียนรู้ นอกจากนั้นควรจะทราบตลอดเวลาว่า นักเรียนปรับปรุง หรือพัฒนาหรือไม่ เพราะมีการประเมินตลอดเวลาควบคู่กับการประเมินผลสัมฤทธิ์

๕.๒ ปฏิรูปในเรื่องกระบวนการเรียนการสอน

ในกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้เกิดผลการเรียนรู้ ตามที่คาดหวังนั้น โรงเรียนเจัดระบบและกระบวนการเพื่อให้ครูแต่ละคนได้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้สอดคล้อง ตามศักยภาพและเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญดังนี้

๕.๒.๑ มีระบบการวิเคราะห์แผนการเรียนรู้ที่ครูเขียนก่อน การสอนด้านภาคเรียนโดยใช้ตัวบ่งชี้ตรวจสอบว่าในกิจกรรมการสอน หรือกระบวนการที่ครูจัดนั้นเป็นกิจกรรม หรือกระบวนการที่ให้ ผลการพัฒนาสอดคล้องกับเป้าหมายตามตัวบ่งชี้หรือไม่ ถ้ายังไม่มี กิจกรรมหรือกระบวนการพัฒนาตามตัวบ่งชี้ ครูก็ปรับเปลี่ยน (มีหัวหน้า กลุ่มสาระและฝ่ายวิชาการได้ตรวจสอบตารางวิเคราะห์ร่วมกับครู)

๕.๒.๒ ในกระบวนการเรียนรู้นั้นโรงเรียนมีระบบส่งเสริม เพื่อให้กิจกรรมหรือกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเจัด ห้องสมุด "แหล่งธรรมะ" ภายในห้องสมุดใหญ่ โดยมีคณะกรรมการ นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการหา จัดทำและดูแลให้บริการแก่นักเรียนอื่นๆ บริการแก่ครูที่จะใช้ในกิจกรรม โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งนักเรียนไปเรียนรู้ที่สวนโมกพาราม เป็นต้น

นอกจากจัดแหล่งเรียนรู้แล้ว โรงเรียนจัดทำภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีแผนให้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูได้จัดไว้ในแผนการเรียนรู้ให้ครูได้ใช้ในการเรียนการสอนนั้นได้เกิดประสิทธิภาพจากการเรียนรู้จริงๆ ให้นักเรียนได้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นจริง ๆ ด้วยตนเอง โดยเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรมนั้น โรงเรียนได้ประสาน กับวัดส่วนมากของพลาราม (วัดธารน้ำไหล) โดยมีพระมาสอนธรรมะทั้ง ในรายวิชาพระพุทธศาสนา และนักเรียนจะต้องใช้ในการสอบธรรมะศึกษา (ซึ่งโรงเรียนจัดให้นักเรียนทุกคนได้สอบธรรมะศึกษาทุกปี) โรงเรียน ส่งนักเรียนไปศึกษาค้นคว้าในด้าน "ธรรมะ" จากส่วนมากของพลาราม แล้วนำเอกสารจัดนิทรรศการจัดมุมไว้ในห้องสมุดไว้อยู่บริการและแนะนำ แก่นักเรียนทั่วไป

๔.๒.๓ การจัดระบบให้ครูผู้สอนได้บูรณาการการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย มีโอกาสทำให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของ นักเรียน เช่น การบูรณาการการทุกรายวิชาโดยการเข้าค่ายแล้วไปจัด กิจกรรมการเรียนการสอนในระหว่างการเข้าค่าย

โรงเรียนได้ให้ครูแต่ละระดับชั้นได้ร่วมประชุมเพื่อให้ ครูประจำวิชาได้นำสาระการเรียนรู้ของตนมาทำแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ในค่าย เช่น ระดับชั้นม.๑ ร่วมกันทำหน่วยการเรียนรู้ "อาณาจักร ศรีวิชัย" ครูทุกสาระวิชาเก็บเลือกสาระการเรียนรู้ของวิชาของตน ทำแผนการเรียนรู้ให้มีกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งเนื้อหาแต่ละรายวิชา ทั้งคุณลักษณะหลาย ๆ ด้านง่ายกว่ากิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน

ระดับชั้นอนุฯ ก็จัดหน่วยการเรียนรู้ในลักษณะเดียวกัน พร้อมๆ กันทั้งโรงเรียน

จากการปฏิรูปเรื่องกระบวนการเรียนการสอน ทำให้ครูผู้สอนมีความชัดเจนว่าในแผนการเรียนรู้ และสื่ออะไรบ้างที่ครูจะดำเนินการสอนแต่ละรายวิชา มีกิจกรรม หรือกระบวนการที่ส่งผลให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมหรือไม่ และครูยังมีแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย สามารถทำให้นักเรียนได้มีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ได้ทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติ นักเรียนเกิดความตระหนัก และนำไปปฏิบัติได้อย่างดี มีประสิทธิภาพ

๕.๓ ปฏิรูประบบดูแลนักเรียน

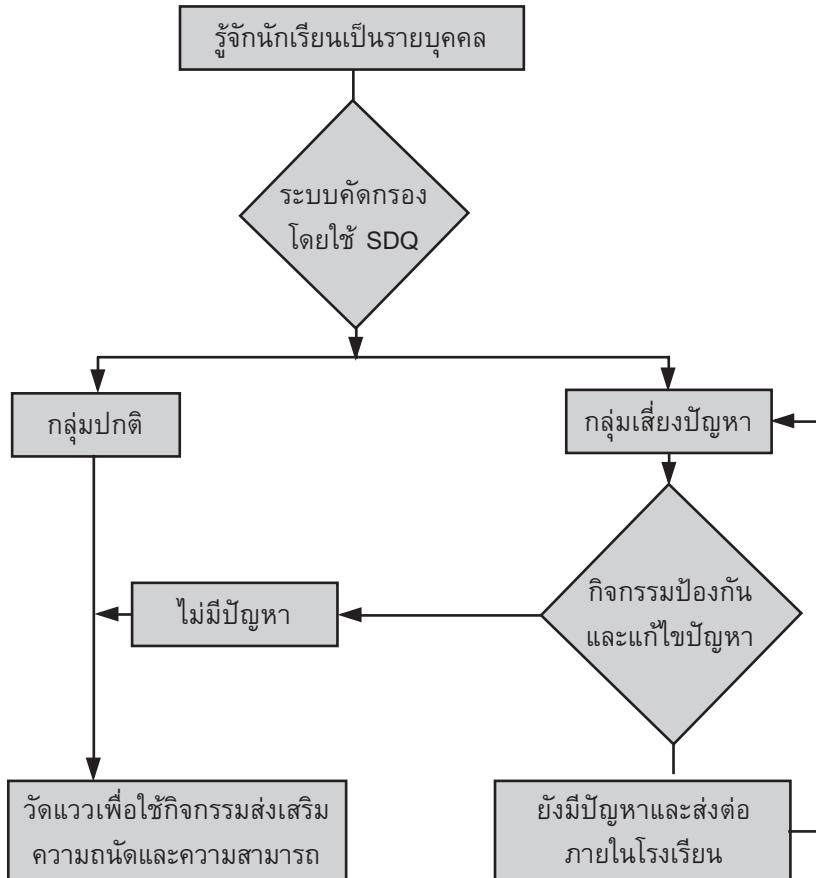
นอกจากกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งโรงเรียนจัดให้เป็นกระบวนการที่ควบคู่กับการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาแล้ว กิจกรรมและกระบวนการที่โรงเรียนจะต้องจัดเพื่อพัฒนาคุณภาพด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียน ได้แก่ ระบบดูแลนักเรียน

เนื่องจากบริบทของโรงเรียนภาษาจนาภิเชกวิทยาลัย มีนักเรียน ๒ ประเภท คือ ประเภท ไป-กลับ ซึ่งเมื่อนักเรียนในโรงเรียนอื่น ๆ ทั่วไป และอีกประเภทหนึ่งก็ คือ นักเรียนประจำ ซึ่งนักเรียนเหล่านี้มีครุหอพักเป็นผู้ดูแลนอกเหนือเวลาเรียน หรือหลังเลิกเรียน ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องจัดระบบดูแลในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้ชัดเจน

๕.๓.๑ ระบบดูแลภายในเวลาเรียนปกติ ซึ่งเป็นระบบดูแลนักเรียนประจำ และไป-กลับ ในเวลาเรียน โรงเรียนได้จัดระบบในแต่ละฝ่ายดังนี้

๕.๓.๑.๑ งานแนะแนว เป็นหน่วยงานหลักในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด งานแนะแนวโรงเรียนภาษาจนาภิเชกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี มีระบบคัดกรองปัญหาทางพฤติกรรมและปัญหา

ทางการมั่นที่เบี่ยงเบนของนักเรียน กล่าวคือ โรงเรียนใช้แบบสอบถาม สำหรับประเมินพฤติกรรมของเด็กและวัยรุ่นที่เสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต (Strengths and Difficulties Questionnaire : SDQ) ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เป็นเครื่องมือในการคัดกรอง ดังภาพที่ ๔-๑๖

ภาพที่ ๔-๑๖ ขั้นตอนการແນະແນວ

๕.๓.๑.๒ ฝ่ายปกครอง เป็นฝ่ายสำคัญในการดูแล และปรับปรุงพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ซึ่งจะเสริมระบบดูแลนักเรียนของงาน แนะแนว เนื่องจากในระบบคัดกรองนักเรียน โดยใช้ SDQ นั้น การใช้ เครื่องมือภาคเรียนละครั้ง แต่นักเรียนบางคนหรือบางกลุ่มยังอุปนิสัยใน กลุ่มปกติขณะใช้เครื่องมือ ดังนั้น นักเรียนดังกล่าว จึงไม่ได้รับการแก้ไข ในระบบคัดกรองของงานแนะแนว และปัญหาอีกอย่างหนึ่งก็คือปัญหา จากการใช้เครื่องมือ SDQ คัดกรอง ซึ่งใช้ครึ่งปี มีผู้ปกครอง ครูและ นักเรียน ผู้ปกครองบางคน นักเรียนบางคน ไม่สนใจ ไม่เข้าใจเจตนา ของเครื่องมือ การให้ข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง ทำให้นักเรียนที่ผ่าน ระบบคัดกรองไปอยู่ผิดกลุ่ม กิจกรรมปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาจึงไม่เกิด ประสิทธิภาพเท่าที่ควร

โรงเรียนจึงจัดบทบาทดูแลพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยให้ครูประจำชั้น มีระบบคัดกรอง นักเรียนอีกระบบหนึ่ง

โรงเรียนมีระบบให้ครูประจำชั้นได้วิเคราะห์นักเรียนในชั้นของ ตนเอง จากปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

๑. เศรษฐกิจ หรือปัญหาครอบครัว
๒. การเรียน (หนี้เรียน , ไม่สนใจเรียน)
๓. ความรับผิดชอบ
๔. ระเบียบวินัย
๕. ทะเลาะวิวาท
๖. ยาเสพติด (บุหรี่)

๗. ชั้นسا

๘. การพูด (พูดโกหก , หยาบคาย ฯลฯ)

๙. การพนัน

๑๐. สุขภาพกาย

๑๑. สุขภาพจิต

การวิเคราะห์ว่านักเรียนในชั้นของตนเองมีปัญหาดังกล่าวหรือไม่
อย่างไร ใช้แหล่งข้อมูล จากครูประจำชั้นคนก่อน, ครูแนะนำ,
ระเบียบสละสม, หรือเพื่อน ๆ นักเรียน และน่วงหวานแผนเพื่อแก้ไขพัฒนา
โดยใช้แบบฟอร์ม ดังภาพที่ ๔-๑๗

แบบบันทึกการแก้ไขปัญหานักเรียน

ชื่อครูประจำชั้น.....ชั้น ม..../.....
ปัญหา .....จำนวนนักเรียน ..... คน

ลำดับที่	ชื่อนักเรียน	สาเหตุ ของปัญหา	แนวทาง แก้ไขและพัฒนา นักเรียน	ผู้เกี่ยวข้อง ในการ ดำเนินการ	ระยะเวลา ในการพัฒนา

ภาพที่ ๔-๑๗ แบบบันทึกการแก้ไขปัญหานักเรียน

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้
ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำ้ใหญ่

เมื่อครูประจำชั้นได้วางแผนในการดำเนินการแก้ไขปัญหา แต่ละปัญหาของนักเรียนในห้องของตนเอง ได้รายงานฝ่ายปกครองและ บริหารทราบ ดำเนินการแก้ไขพัฒนาตามแผนที่วางไว้ สรุปผลการพัฒนา เดือนละครั้ง

จากการดำเนินการทำให้ระบบดูแลนักเรียนสามารถ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมได้ทั่วถึงเป็นปัจจุบันและแก้ปัญหาได้ตรง ตามสาเหตุ

๕.๓.๑.๓ นักเรียนประจำ ที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบ ดูแล ในเรื่องความเป็นอยู่ นอกเหนือจากเวลา มาโรงเรียนตามปกติ นักเรียนประจำมีทั้งหมด ๔๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๑๗ ของนักเรียน ทั้งหมด โรงเรียนต้องจัดครุภัณฑ์นักเรียนในสัดส่วนครู ๑ คน ต่อนักเรียน ๔๐ คน หลังจากเลิกเรียนแล้วครูเหล่านี้จะดูทั้งกิจวัตรประจำชั้น ตั้งแต่ออกกำลังกาย รับประทานอาหาร อาบน้ำ นอน หรือกิจกรรมอื่น ๆ แทนผู้ปกครองที่บ้าน โดยนักเรียนจะกลับบ้านเดือนละ ๑ ครั้ง

ระบบการดูแลและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนจะใส่ คุณลักษณะต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการกรุ่ม ควบคู่กับกิจวัตรประจำวัน ตามปกติ ดังตารางที่ ๕-๓

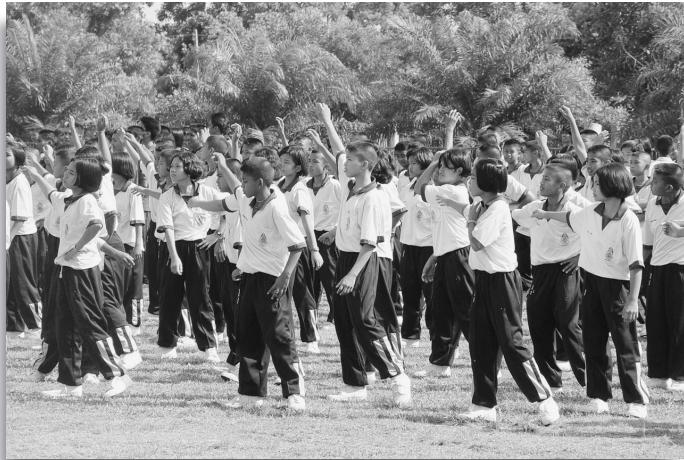
**ตารางที่ ๔-๓ กำหนดการพัฒนาคุณลักษณะที่โรงเรียนจะพัฒนาส่งเสริม
ให้แก่นักเรียนประจำ**

รับประทานอาหาร	คุณลักษณะที่ ต้องการพัฒนา	กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ
๑. รับประทานอาหาร เข้า ๐๖.๔๕ - ๗.๓๐ น. ออกจาก ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. เย็น ๑๗.๓๐ - ๑๙.๓๐ น.	๑.๑ ความอดทนและ ตรงต่อเวลา ๑.๒ ความประยัคต์ ๑.๓ ระเบียบวินัย ๑.๔ ความเมี้ยนใจและ ความอึดอื้อเพื่อเพื่อแผ่ ๑.๕ ความรับผิดชอบ	๑.๑ นักเรียนทุกคนจะต้องมาพร้อมกันที่โต๊ะ อาหารตามเวลาและจะเริ่มต้นทานอาหารได้เมื่อ ^{ให้อาหารครบ ๖ คน} ๑.๒ ให้นักเรียนตักแต่พอทาน ไม่เหลือทิ้ง ^{ให้} ๑.๓ นั่งทานอย่างเป็นระเบียบ ไม่มุ่งมาม ปฏิบัติตามระเบียบและแนวปฏิบัติในการทาน อาหาร ๑.๔ นักเรียนช่วยกันในการตักข้าว , ไปรับ อาหารเพิ่มเติมมาที่โต๊ะอาหาร ฯลฯ ๑.๕ ทานแล้วเลาถูกปูกรรณีไปเก็บ
๒. การนอน เข้านอน ๒๒.๐๐ น. ตื่นนอน ๐๕.๓๐ น.	๒.๑ ตรงต่อเวลา ๒.๒ ระเบียบวินัย	๒.๑ นักเรียนเข้านอนและตื่นนอนตามเวลา ที่กำหนด ๒.๒ นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบการอาถัยใน ห้องพัก - ไม่ส่งเสียงรบกวนผู้อื่น - ตื่นนอนแล้วจะต้องจัดที่นอน ผ้าปู ที่นอน ผ้าห่ม และอุปกรณ์การนอนให้ เรียบร้อย
๓. การออกกำลังกาย เข้า ๐๕.๓๐ - ๐๕.๔๐ น. เย็น ๑๖.๓๐ - ๑๗.๓๐ น. (ตอนเข้าบ้านวัน ส่วน ตอนเย็นทุกวัน)	๓.๑ ตรงต่อเวลา ๓.๒ ระเบียบวินัย ๓.๓ สุขภาพกายดีจะทำ สุขภาพดีที่สมบูรณ์ และเป็นสัญญาให้สุขภาพ แข็งแรง	๓.๑ ออกกำลังกายตามเวลาที่กำหนด ๓.๒ ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติในการออกกำลังกาย และการดูแลของอาจารย์ ๓.๓ นักเรียนออกกำลังกายเป็นกิจวัตรประจำวัน

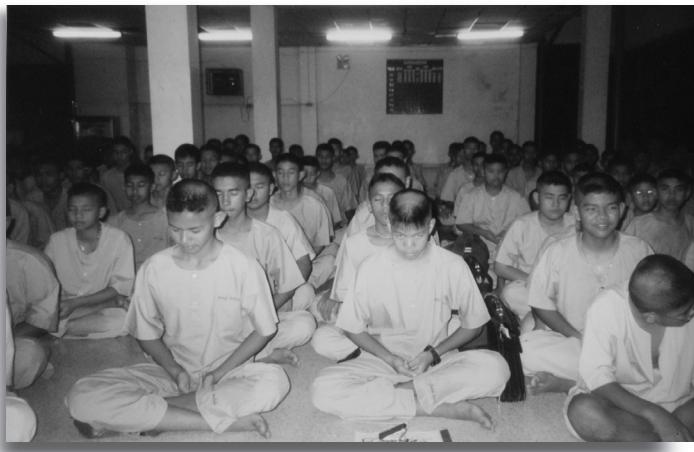
รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้
ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำ้ไหล

รับประทานอาหาร	คุณลักษณะที่ต้องการพัฒนา	กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ
๔. กิจวัตรประจำวัน ๔.๑ ใช้ห้องน้ำและอาบน้ำ เวลา ๐๕.๓๐ - ๖.๒๐ น. เป็น ๑๗.๓๐ - ๑๙.๓๐ น.	๔.๑ มีระเบียบวินัย - อ่อนรักน้ำ - รักษาทรัพย์สมบัติ ของส่วนรวม - อดทน / มีน้ำใจ - รับผิดชอบ	๔.๑ นักเรียนอ่านหน้าตามเวลาที่กำหนดภายในห้องน้ำที่โรงเรียนกำหนดใช้ฝักบัวแทนการถักอาบเพื่อประหยัดไฟ และน้ำ รู้คุณค่าและประโยชน์ของน้ำ ช่วยกันรักษา水资源 ห้องน้ำของตนเอง
๔.๒ เวลาประจำวัน	๔.๒ ความรับผิดชอบ การวางแผนจัดการ การฝึกในการทำงาน	๔.๒ ครูแบ่งพื้นที่ให้นักเรียนรับผิดชอบในการทำสะอาด บัดกรีด เช็ด ถู ภายนอกห้องพักและบริเวณต่าง ๆ โดยแบ่งเป็นรายแต่ละวัน นักเรียนแต่ละกลุ่มรู้จักความร่วมในการทำงาน ทำงานเป็น และรับผิดชอบทำความสะอาดบริเวณที่โรงเรียนกำหนด
๔.๓ การรับ - ส่งเด็ก เวลา ๐๖.๓๐ - ๐๖.๔๕ น. ของแต่ละวัน	๔.๓ ระเบียบวินัย - รับผิดชอบ - ซื่อสัตย์	๔.๓ นักเรียนต้องส่งเด็กวันละไม่เกิน ๘ ชั่วโมงพยายามเลี้ยงและตะกว้าของตนเอง เลี้ยงเด็กของตนเอง
๕. การเรียน เรียนพิเศษ เสาร์ - อาทิตย์ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. และอ่านหนังสือ ทำการบ้าน เวลา ๑๙.๓๐ - ๒๑.๓๐ น	๕.๑ ความรู้ความสามารถ ตามหลักสูตร ๕.๒ การค้นคว้าหาความรู้ การสืบค้นข้อมูล	๕.๑ โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนพิเศษทุกวันเสาร์ - อาทิตย์ (ยกเว้นวันปิดห้อง) ในวันปกติจะจัดครูให้ custody และช่วยเหลือ นักเรียน ทำการบ้าน ทำการเรียนการสอนทุกคืน (๑๙.๓๐ - ๒๑.๓๐ น.) ๕.๒ โรงเรียนให้จัดให้นักเรียนได้มีการค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุดห้องพักจากห้องอินเตอร์เน็ต ของโรงเรียน
๖.๒ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๖.๒ การรักษาอนามัย เนียมประเพณี/การปฏิบัติ กิจกรรมทางศาสนา	๖.๒ ถึงวันสำคัญ โรงเรียนจะจัดให้นักเรียน ทำกิจกรรมตามวัน เช่น ตักบาตรปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนา วันลอยกระทง นักเรียนศาสนาพุทธตักบาตรตอนเช้า นั่งสมาธิ คืนวันอาทิตย์ ศาสนาอื่น ๆ กีบภูบัติกิจกรรมศาสนาของตนเอง

ภาพกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนประเภทประจำ

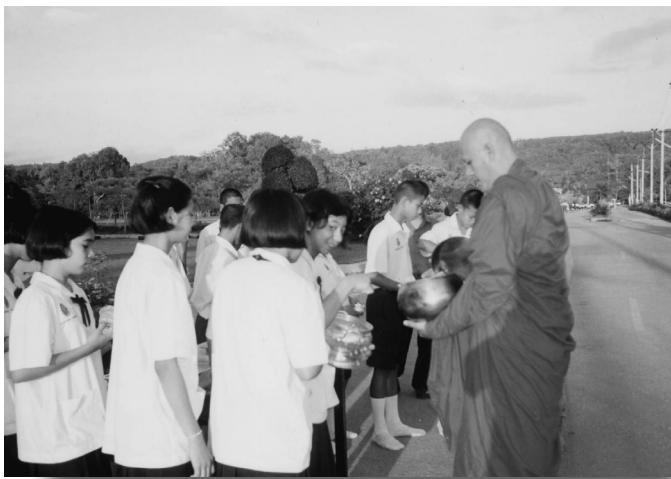

ภาพที่ ๔-๑๔ นักเรียนประจำออกกำลังกาย

ภาพที่ ๔-๑๕ กิจกรรมนั่งสมาธิของนักเรียนประจำ

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียน ที่มุ่งผลักดันการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธรรมชาติ แหลมฉบัง

ภาพที่ ๔-๒๐ กิจกรรมตักบาตร

จากระบบและกระบวนการดังกล่าวทำให้โรงเรียนสามารถพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ สอดคล้องกับนักเรียนจะได้รับจากในเวลาเรียนตามปกติ

๔.๔ ปฏิรูปการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Base Management : SBM)

โรงเรียนบริหารการจัดการให้ทุกฝ่ายเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยมีรูปแบบการมีส่วนร่วม ที่แตกต่างหลากหลายกัน เพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพ ความสามารถของฝ่ายที่มาร่วม ตั้งแต่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ โรงเรียนทำแผนในการดำเนินการ ตั้งแต่ฝ่ายให้เข้ามา มีส่วนร่วมให้เกิดประสิทธิภาพ

ในส่วนของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน ส่วนภายนอกโรงเรียนนั้นมีตั้งแต่ นักเรียนเอง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ด้วยตนเอง กิจกรรมรณรงค์ กิจกรรมเพื่อเตือนเพื่อน ส่วนคณะกรรมการ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การดำเนินงานกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยตลอด หรือกิจกรรมที่ร่วมกับภายนอก ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งมีส่วนร่วมในการพิจารณาแผนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน ให้การสนับสนุนส่งเสริมตลอดการดูแลให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี

ขณะที่โรงเรียนให้ฝ่ายต่าง ๆ ข้างตันเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว โรงเรียนจะต้องวางแผนบริหารจัดการเพื่อให้ฝ่ายต่าง ๆ นอกโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนได้เกิดผลดี

๖. ผลจากการบริหารจัดการการจัดกิจกรรมปฏิรูปการเรียนรู้ทั้ง ๔ ด้าน ของโรงเรียน

การปฏิรูปการเรียนรู้ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้าน การประกันคุณภาพ การศึกษา และด้านกระบวนการเรียนการสอน จะเน้นพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่กับกระบวนการเรียนการสอนตามปกติของครุทุกคน ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่เป็นพื้นฐาน ทำให้ครุ่สสอนสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง และพัฒนาคุณธรรมให้แก่นักเรียน ทุกกลุ่ม ทุกคนที่ตนเองสอน สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะโรงเรียนมีเครื่องมือให้ครุ ได้ประเมินนักเรียนที่หลากหลายและสามารถ

ประเมินเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนควบคู่กับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของแต่ละรายวิชาได้ เพราะโรงเรียนมีระบบที่ชัดเจนใช้กระบวนการ Plan Do Check Action = P D C A ตั้งแต่ครูวิเคราะห์นักเรียน กำหนดเป้าหมายที่จะพัฒนา วางแผนการจัดกระบวนการพัฒนาลงในแผนการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการเรียนรู้ประเมินนักเรียนทั้งปรับปรุงพัฒนาและประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน ประเมินคุณลักษณะ ประเมินคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่กับการประเมินผลสัมฤทธิ์ ทำให้ระดับคุณภาพด้านความเป็นคนดี (โรงเรียนดำเนินการประเมิน ๘ ตัวบ่งชี้ คือ ๑. ความรับผิดชอบ ๒. วินัย คุณธรรม จริยธรรม ๓. รู้จักสิทธิหน้าที่ ๔. ความกตัญญู ๕. ความซื่อสัตย์ สุจริต ๖. เมตตา กรุณา เสียสละ ๗. ใช้ชองอย่างประหมัด และคุณค่า ๘.ปฏิบัติหน้าที่โดย คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม) ของนักเรียนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ส่วนการปฏิรูป อีก ๒ ด้าน คือ การปฏิรูประบบดูแลนักเรียน และปฏิรูปการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งการปฏิรูปทั้งสองด้าน นอกจากจะใช้ระบบดูแลพัฒนาคุณธรรมนักเรียน โดยให้ทุกฝ่ายเข้ามา มีส่วนร่วมและมีส่วนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนทุกคนแล้ว ยังใช้ระบบดูแลที่หลากหลายใช้การมีส่วนร่วมที่ชัดเจน พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ เช่น พัฒนากลุ่มแกนนำไปช่วยกันลุ่มเสียง หรือมีกิจกรรมและกระบวนการให้ทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วม ในการพัฒนาปรับปรุงกลุ่มเสียงโดยเฉพาะ ทำให้นักเรียนกลุ่มเสียงลดลง นักเรียนที่เคยอยู่ในกลุ่มเสียงเปลี่ยนเป็นกลุ่มปกติโดยได้รับความพึงพอใจของ ผู้ปกครองของนักเรียนในระบบดูแลของโรงเรียน ชุมชน และวัดให้ การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

๗. กิจกรรมบูรณาการเพื่อแก้ปัญหานักเรียนพฤติกรรมเสี่ยง โดยใช้บ้าน และวัดมีส่วนร่วม (บ้าน วัด โรงเรียน = บวร)

เนื่องจากสภาพปัญหาของวัยรุ่นจะมีพฤติกรรมเสี่ยงเกิดขึ้น เช่น ทะเลวิวาก การพนันฟุตบอล สูบบุหรี่ ฯลฯ ซึ่งเกิดขึ้นกับนักเรียน ม.๒ - ม.๔ แม้ว่าจะมีสถิติที่ไม่มาก มีนักเรียนที่มีปัญหาประมาณ ๑๐ - ๒๐ คนจากนักเรียน ๑,๒๐๐ คน หรือประมาณ ๑ - ๑.๕% ของนักเรียน ทั้งหมด แต่โรงเรียนต้องการแก้ไขปัญหาโดยพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน กลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ ในระยะแรก แก้ไขโดยครูที่ปรึกษา , ฝ่ายปกครองเชิญ ผู้ปกครองมาร่วมปรึกษาหารือ นักเรียนบางคนก็ปรับปรุง พฤติกรรมได้ แต่บางคนเกิดซ้ำแล้วซ้ำอีก ทางโรงเรียนจึงคิดโครงการแก้ปัญหา นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยง โดยใช้บ้านและวัดโดยให้ทั้ง ๓ ฝ่าย มีส่วนร่วมกันแก้ไข

วิธีการก็คือเมื่อมีนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงซ้ำซาก โรงเรียน ดำเนินการดังนี้

๗.๑. **เชิญผู้ปกครอง และพูดถึงปัญหาให้ฟัง** ขอความร่วมมือผู้ปกครองช่วยกันแก้ โดยนำนักเรียนไปศึกษาหาความรู้ และอบรมสั่งสอนที่บ้าน ครูประจำวิชาจะมอบหมายให้ไปอ่านไปเรียนรู้ที่บ้าน ผู้ปกครองนำนักเรียนมาส่งงานเก่า รับงานใหม่ทุกสัปดาห์ ผู้ปกครองจะดูแลให้นักเรียนทำงานบ้าน ทำสวนหรือช่วยผู้ปกครอง พร้อมกันกับเรียนหนังสือหรือทำงานที่ครูมอบหมาย

ผู้ปกครองจะตรวจสอบนักเรียนตลอดเวลาว่า การเรียนที่บ้านด้วยตนเองกับเรียนที่ในโรงเรียนผลเป็นอย่างไร เปรียบเทียบว่าการเรียนที่โรงเรียนไม่ต้องทำงาน กับการเรียนที่บ้านต้องทำงานด้วยผลเป็นอย่างไร เปรียบเทียบว่า การเรียนรู้อยู่ในสังคมกับเพื่อน กับเรียนที่บ้านไม่มีเพื่อน ผลเป็นอย่างไร

ให้นักเรียนเป็นประสบการณ์ตรงแล้วตัดสินใจ ถ้าอยากรายงานที่โรงเรียนจะต้องอยู่ในกรอบในระเบียบ และแนวปฏิบัติของโรงเรียน

ถ้านักเรียนสำนึกริด อยากไปเรียนที่โรงเรียนให้ผู้ปกครองนำกลับไปโรงเรียน

๗.๒. เมื่อนักเรียนสำนึกริด และคิดว่ามีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน โรงเรียนก็ให้ผู้ปกครองนำนักเรียนไปอาศัยที่วัดสวนโมกขพลาราม ๒ สัปดาห์ โดยมีคณะของพระที่เป็นวิทยากรคอยดูแลอบรมสั่งสอน แก้ปัญหาพุทธิกรรมตามสาเหตุของนักเรียนแต่ละคน มีหลักสูตรโดยเฉพาะ มีการประเมินและติดตามผลร่วมกันทุกวัน ระหว่างวัดและโรงเรียน นักเรียนอาศัยที่วัด กลางวันมาโรงเรียน และจะกลับไปปฏิบัติภารกิจ และอยู่ภายใต้การอบรมดูแลนอกเวลาเรียนที่วัด ตลอดทั้งสองสัปดาห์

๗.๓. เมื่อสิ้นสุด ๒ สัปดาห์ ถ้าผลการประเมินผ่าน นักเรียนก็กลับมาเรียนที่โรงเรียนและอยู่ในหอพักหรือกลับไปอาศัยที่บ้านมาเรียนตามปกติ ก็เป็นนักเรียน ไป-กลับ

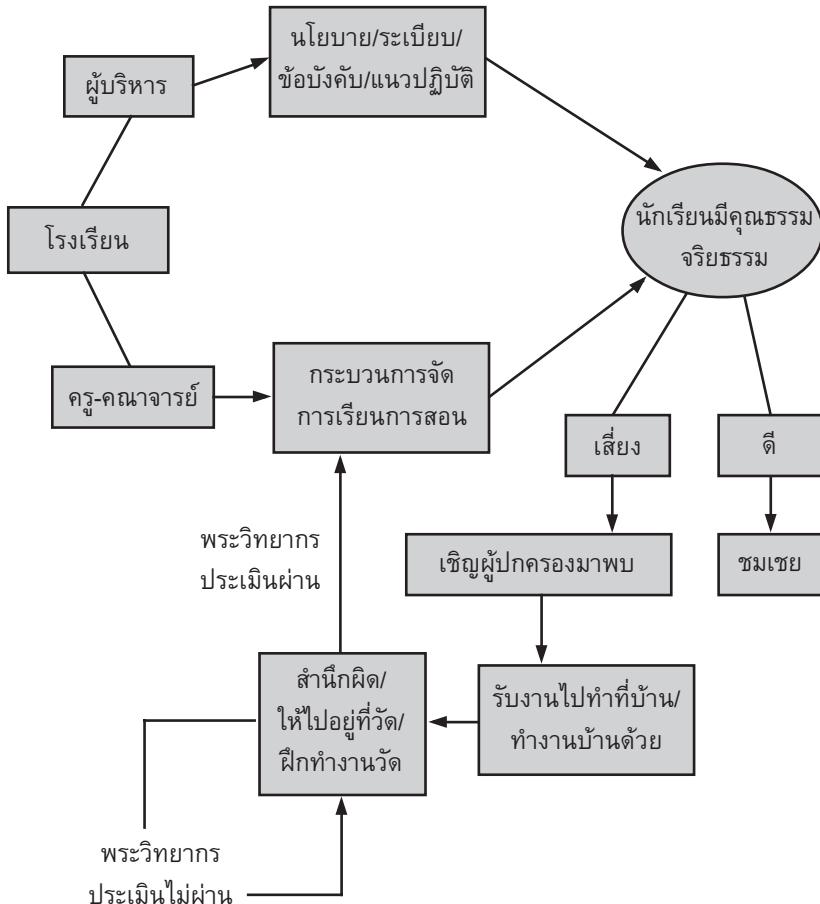
ส่วนนักเรียนที่ประเมินไม่ผ่าน จะต้องรับงานที่โรงเรียนไป สัปดาห์ละครั้งและไปเรียนด้วยตนเองที่บ้านอีก (ซึ่งตั้งแต่ดำเนินงานมา ๓ ภาคเรียนปรากฏว่า นักเรียนผ่านการประเมินของวัด ๑๐๐%)

ผลจากการจัดทำโครงการดังกล่าว โรงเรียนสามารถแก้ปัญหา นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงได้ผล เพราะนักเรียนที่ผ่านกระบวนการ "บวร" ไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงเช่นเดิมอีก และโดยภาพรวมของนักเรียนส่วนใหญ่ สถิติพฤติกรรมเสี่ยงลดลง เพราะนักเรียนอื่น ๆ ได้ทราบกระบวนการ แก้ปัญหาอย่างจริงจัง นักเรียน อื่น ๆ ก็ไม่กล้าประพฤติผิด

นอกจากผลที่นักเรียนแล้ว กระบวนการแก้ไขปัญหาผู้ปกครอง นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับสูง ต้องการให้ลูกได้อยู่ในกระบวนการ แก้ไข และพัฒนา แม้กระทั้งผู้ปกครองที่นับถือศาสนาอิสลาม โรงเรียนแจ้งว่า ไม่ต้องไปให้พระสอนที่วัด แต่ผู้ปกครองดังกล่าวขอร้อง โรงเรียนขอให้ลูกได้ไปอยู่ที่วัดรับการอบรมจากพระ

๔. รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน

ดังภาพที่ ๔-๒๑

ภาพที่ ๔-๒๑ รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน

บทที่ ๕

ผลการศึกษาการจัดกิจกรรม ของวัดธารน้ำไหล

วัดธารน้ำไหลหรือที่เรียกนานว่า สวนโมกขพลาราม ตั้งอยู่ที่ เลขที่ ๖๘ หมู่ ๖ ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี วัดธารน้ำไหลมีสภาพพิเศษ มีธารน้ำไหลออกจากที่ต่ำในวัด ซึ่งมีภูเขา พุทธหงษ์เพื่อใช้เป็นที่ศึกษาและพักผ่อนหย่อนใจอยู่ด้านทิศตะวันตก เดียงเหนือ ทิศเหนือติดต่อกับสวนยางของชาวบ้าน ทิศตะวันออกติดกับ ถนนสายเอเชีย ๔๑ ทิศใต้ติดกับสวนยาง สวนผลไม้ของชาวบ้าน วัดมีเนื้อที่ ๓๑๑ ไร่ ด้านทิศตะวันออกพัน hectaren ถนนสายเอเชียแล้วจะเป็น พื้นที่ต่ำ วัดธารน้ำไหลเดิมเป็นสวนผลไม้ที่ปลูกในเชิงผสมผสานมีผลไม้ หลายชนิด เช่น จำปาดะ เงาะ ทุเรียน กระท้อน มะพร้าว ปัจจุบันยังคง รักษาสภาพที่เป็นสวนป่าไว้อย่างดี ไม่มีการทำลายต้นไม้ มีสัตว์ป่าเล็ก ๆ เช่น กระจะ ไก่ป่า ค่าง ลิง พญากระรอก บ่าง นิม ตะ瓜ด เต่า กระรอก กระแต นกแต้วแร้วธรรมชาติ นกเข้าเขียว นกเข้าเขียวก้านดอง นกกาเงินบ้าน นกปรอด นกแแซงแซวทางบ่าว เป็นต้น

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล

ภาพที่ ๕-๑ โรงปั้นของวัดธารน้ำไหล

๑. บริบททั่วไปของวัดธารน้ำไหล

ประวัติความเป็นมา

สวนไมกขพลารามก่อตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา เกิดจากความต้องการหาที่สูงบ้านสำหรับศึกษาธรรมะของท่านพุทธทาส หลังจากที่ท่านเดินทางไปศึกษาธรรมะในกรุงเทพมหานคร พับเห็นการปฏิบัติตัวของพระที่มีได้สำรวมเคร่งครัดในธรรมวินัยและเบื้องหน่ายความวุ่นวายสับสนของเมืองหลวง จึงมีความคิดที่จะหาสถานที่เรียบง่ายเหมาะสมสำหรับศึกษาและปฏิบัติธรรมด้วยตนเอง หลังจากที่เรียนจบเปรียญธรรมสามประโยคแล้ว และเห็นว่าพอจะมีพื้นฐานความรู้ในภาษาบาลีและภาษาอังกฤษในการศึกษาเองได้ รวมทั้งท่านพุทธทาสเป็นผู้มีนิสัยรักการอ่าน ได้ศึกษาค้นคว้า從各方面 อยู่เป็นประจำ และชอบสะสมหนังสือที่เป็นธรรมะต่าง ๆ รวมทั้ง

พระไตรปิฎก เมื่อทราบถึงเรื่องราวความสนใจของคนที่พูมเรียงในเรื่อง พุทธศาสนาจึงตัดสินใจกลับพูมเรียง

ท่านพุทธทาสให้นายธรรมทาส พานิช ผู้เป็นน้องชายและคณะธรรมทานสำรวจหาที่ที่เหมาะสม คณะสำรวจจึงเลือกเข้าที่วัดร้างแห่งหนึ่งชื่อ "วัดตระพังจิก" อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของหมู่บ้านพูมเรียง วัดนี้มีสภาพเป็นป่ารกทึบห่างไกลจากผู้คน จึงมีความเหมาะสมที่จะพำนักระเพื่อศึกษาค้นคว้าธรรมะในพระไตรปิฎกและศึกษาค้นคว้าทางจิตใจ ท่านพุทธทาสได้ตั้งชื่อสถานที่แห่งนี้ว่า "สวนโมกขพ拉ราม" เพราะบริเวณนั้นมี ต้นโมกและต้นพลาขึ้นอยู่มาก ท่านพุทธทาสจึงนำคำว่า โมกพลา และอารามมาร่วมกันได้ชื่อสำนักปฏิบัติธรรมที่มี ความหมายตรงกับธรรมะว่า "อารามที่ทำให้เกิดกำลังแห่งความ หลุดพ้น" ซึ่งในช่วงเวลา ๒ ปีแรก ท่านพุทธทาสพำนักอยู่เพียงลำพัง เพราะ สวนโมกข์ยังไม่เป็นที่รู้จักและเข้าใจของคนทั่วไป

ต่อมาท่านพุทธทาสและคณะธรรมทานได้ออกหนังสือพิมพ์ "พุทธศาสนา" พิมพ์เผยแพร่จุดประสงค์ของการจัดตั้งสวนโมกขพ拉ราม ซึ่งมีเจดานารมณ์ที่ตั้งไว้ครั้งแรก ๓ ข้อ คือ

๑. การค้นคว้าพระไตรปิฎก (ปริยัติ)
๒. การตามรอยพระอรหันต์ (ปฏิบัติ)
๓. การเผยแพร่ความรู้ธรรมะขั้นลึก

และได้มีการตั้งปณิธานเพิ่มอีก ๓ ข้อ คือ ให้ทุกคนเข้าถึงหัวใจ พระศาสนาของตน ให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างศาสนาและช่วยกันเข็นโลกให้ออกจากวัตถุนิยม รวมทั้งลงบทความเผยแพร่ความรู้ ในพระไตรปิฎกในแบบต่าง ๆ และในฉบับปฐมฤกษ์นั้นท่านพุทธทาสได้เขียนปฏิญาณตนในบทความของท่านว่า

..ข้าพเจ้าນ้อมบูชาด้วยความร่วงกาญัณถวายแด่พระพุทธเจ้า ข้าพเจ้า
เป็นทาสของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าเป็นนายของข้าพเจ้า เพราะเหตุ
ดังว่ามานี้ ข้าพเจ้าจึงเชื่อว่า พุทธศาสนา"

หลังจากนั้นได้มีกิจกรรมตามที่เห็นด้วยเดินทางมาขอทำนักและ
ปฏิบัติธรรมที่สวนโมกข์ขึ้นเรื่อยๆ ท่านพุทธาสพำนกอยู่ที่สวนโมกข์
ตำบลลุมเรียงเป็นเวลา ๑๐ กว่าปี จึงได้ขับขยาย เพราความจำเป็น
ในเรื่องต่างๆ มีมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องน้ำ และชาวบ้านเข้ามาอาศัยอยู่
รอบๆ มากขึ้น ซึ่งเป็นเหตุให้สวนโมกข์ที่ตำบลลุมเรียงไม่เหมาะสมกับการ
เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมอีกต่อไป

วัดธารน้ำไหล : สายธารแห่งสวนโมกข์

ท่านพุทธาสและคณะธรรมทานได้ออกสำรวจสถานที่แห่งใหม่
เพื่อสร้างสมสocrธรรมทาน และได้พบที่ดิน เรียกว่า ด่านน้ำไหล ซึ่งเป็น¹
ช่องแคบ เดิมใช้เป็นที่ดักจับโจรเพราด้านหนึ่งเป็นเขานางเอ อีกด้าน
หนึ่งเป็นพรุลีก และเจ้าของได้บอกขายในราคากูก ท่านจึงขอซื้อที่ดิน
ในบริเวณใกล้เคียง และมีผู้บริจากให้อึก รวมเนื้อที่ได้ประมาณ ๓๑๐ ไร่
จึงจัดตั้งสวนโมกข์พลารามแห่งใหม่ขึ้น ชาวบ้านเรียกวัดแห่งใหม่นี้ว่า²
"วัดเข้าพุทธทอง" แต่ท่านพุทธาสได้จดทะเบียนเป็นวัดให้ชื่อว่า
"วัดธารน้ำไหล" เพราะมีหัวยารน้ำไหลจากเขานางเอไหลผ่านมาทางด้าน
ทิศใต้ของวัด และต้องการให้สวนโมกข์เป็นองค์กรอิสระแยกกัน
ตามกฎหมายกับวัดธารน้ำไหล เพื่อความสะดวกในการดำเนินงานที่ไม่
ต้องทำตามระเบียบของวัด ภายหลังจึงมอบกิจกรรมของสวนโมกข์พลาราม
ให้เป็นของวัดธารน้ำไหลทั้งหมด เพราะไม่มีปัญหาในการดำเนินการ
ในระยะแรกๆ สวนโมกข์ใหม่ยังมีสภาพเป็นป่า มีลักษณะกว้างใหญ่
สัดวัดปานานาชนิด และต้นไม้ขึ้นหนาทึบโดยทั่วไป ท่านพุทธาสได้
ก่อสร้างสิ่งต่างๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษาธรรมะ และเป็นที่พักแก่

ผู้ที่เดินทางมาปฏิบัติธรรม ด้วยความร่วมมือของคณะกรรมการฯ และพุทธศาสนิกชนทั่วไป ให้ส่วนโภคทรัพย์แห่งใหม่นี้ค่อย ๆ พัฒนาขึ้น จนเป็นที่รักกันของชาวไทยและชนชาติต่างชาติ

สวนโมกข์พ拉ราม : ภายใต้โลกของท่านพุทธกาล

สวนโมกข์พ拉รามในปัจจุบัน มีพื้นที่โอบล้อมรอบเข้าพุทธ场均มี เทือกเขานางเออยู่ทางทิศตะวันตกเป็นกำแพงด้านหลัง และมีถนนสาย เอเชียผ่านด้านหน้า ภายในบริเวณวัดยังคงรักษาสภาพป่าตามธรรมชาติ ไว้ได้อย่างดี ต้นไม้ใหญ่น้อยที่ให้เงาร่มรื่น เย็นสบาย และมีสิ่งก่อสร้างที่ เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม เช่น ลานพิธีธรรม : สวนธรรมครั้งพุทธกาล ก้อนหินที่วางเรียงรายกันเป็นแนวโโค้งกลางธรรมชาติ ถูกสร้างขึ้น จากความคิดที่ต้องการย้ายสถานที่นั่งฉันอาหารจากศาลาโรงธรรมมาที่ ลานพิธีธรรมครั้งพุทธกาล ปัจจุบันลานพิธีธรรมนี้ยัง ใช้เป็นห้องโถงธรรมชาติสำหรับการทำวัตร ฉันภัตตาหาร แสดงธรรม บรรยาย ประชุมสัมมนา และเป็นที่นั่งพักสำหรับผู้ที่เดินทางเข้ามาศึกษาธรรมะในสวนโมกข์พลาaram

ภาพที่ ๕-๙ ลานพิธีธรรม

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธาราท้าวใหญ่

ศาลาธรรมโภษณ์อนุสรณ์ : ระลึกถึงประชัญญาแห่งโมกขพลาaram

ศาลาธรรมโภษณ์เป็นที่เก็บอัฐ และรวมผลงานท่านพุทธทาส ไว้ทั้งหมด ทั้งที่เป็นงานเขียนและเทปบันทึกเสียง ด้านข้างเป็นตู้กระจก จัดเก็บหนังสือชุด "ธรรมโภษณ์" และจัดเก็บประกาศเกียรติคุณที่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ นำมาถวายท่านพุทธทาส บริเวณกลางอาคาร มีถังเชื่อมต่อระบบทรัพยากรล้อมจัดเก็บอัฐซึ่งบรรจุในผอบหินอ่อน แล้วเก็บไว้ใต้ฐานพระพุทธรูป และตั้งรูปภาพของท่านพุทธทาสไว้เพื่อเป็นที่กราบไหว้ บูชาสำหรับผู้ที่เดินทางมาส่วนโมกข์ นอกจากนี้ภายในอาคารยังมีรูปปั้นชื่อผู้ร่วมก่อตั้งและภาพวาดท่านพุทธทาสในอธิษฐานต่าง ๆ อีกด้วย

ภาพที่ ๕-๓ ศาลาธรรมโภษณ์อนุสรณ์

โรงพยาบาลวิญญาณ : โรงพยาบาลแห่งธรรมะ

ท่านพุทธทาสได้เห็นเหตุผลในการสร้างโรงพยาบาลแห่งนั้น กล่าวว่า
ต้องการสอนธรรมะด้วยรูปภาพ เพื่อให้เก็บข้อคิดที่ได้จากการ
ย้อนไปดูตัวเอง โดยมีหลักว่าผู้ที่จะศึกษาต้องดูให้ออกเสียงก่อนว่า
เป็นภาพอะไรและพิจารณาจนเข้าใจความหมายของภาพนั้น ๆ
ซึ่งจะมีประโยชน์ให้คำอธิบายและตอบปัญหาผู้เข้าชม

ท่านพุทธทาสได้เก็บรวบรวมภาพปริศนาธรรมจากสถานที่
ต่าง ๆ มาไว้เป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นผลงานของฝรั่ง อินเดีย จีนและ
คำพังเพยของไทยซึ่งเขียนไว้ในที่ต่าง ๆ ภาพเขียนที่ติดตามผาผนังห้อง
ที่เอกสารเป็นภาพที่มีความงามทางศิลปะ และมีความหมายที่ลึกซึ้ง
ในทางธรรม เช่น ผลงานของอีมานูเอล เชอแมน เป็นภาพนักบัวซ
กำลังนั่งสมาธิ มีไฟลูกใหม่ที่หัวใจ และรูปอมนุษย์จำนวนหนึ่งตก
กระเด็นไปตามเปลวเพลิงที่ออกจากหัวใจ ท่านพุทธทาสได้ให้ความหมาย
ของภาพนี้ว่า การดับทุกข์เป็นเรื่องยาก แต่ถ้าเราสามารถทำความเข้าใจ
ในเรื่องการดับทุกข์ได้อย่างแท้จริงแล้วเรื่องยากก็จะง่าย ซึ่งท่านสรุป
ความหมายของภาพผู้ดับไฟไม่เหลือเนื้ือกิจกรรมไม่เป็นทุกข์ในการดำเนินชีวิต
ดับเสียซึ่งกิเลส ทำให้เหตุเกิดแห่งทุกข์ทั้งหลายทั้งปวงดับไม่เหลือ

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำ้ใหญ่

ห้องโถงภายในโรงหนังแห่งธรรมะยังใช้เป็นที่ประชุม พัฒนามาตรฐานสื่อสาร ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่มาศึกษาหาความรู้ทางธรรมะได้รับประโยชน์ ใช้เวลาในการศึกษาน้อยกว่าวิธีอื่น ๆ นอกจากนี้อาคารมีสถาปัตยกรรมที่แสดงถึงความเชื่อในศาสนาพุทธ เช่น โรงเรียนสอนศาสนาawanอาทิตย์สำหรับนักเรียน โรงเรียนวันพระสำหรับประชาชนทั่วไป

ภาพที่ ๕-๔ โรงมหรสพทางวิญญาณ

ธรรมวารีนาวา : เก็บน้ำจากฟ้าหลังคาโรงหนัง

เหตุผลหลักในการสร้างเรือน ๒ ลำ เพื่อใช้เป็นที่เก็บน้ำฝน แต่ด้วยความคิดที่ลึกซึ้งของท่านพุทธทาสที่ต้องการใช้เป็นที่เก็บอุปกรณ์ในการปฏิบัติธรรมด้วย จึงให้สร้างเป็นเรือนเดินสมุทรขนาดเท่าของจริง ทำด้วยคอนกรีตภายนอกในใช้เก็บน้ำฝน ด้านหัวเรือลำเล็กสร้างเป็นสูญญากาศ ด้านบนทำเป็นสวนหินแบบเซน เพื่อศึกษาธรรมะและฝึกสมาธิ ส่วนเรือลำใหญ่ด้านล่างใช้เก็บน้ำ ด้านบนใช้เป็นที่ประชุมและที่พักของพระ และบรรหาราศาส่ายที่เดินทางมา ท่านพุทธทาสได้ให้ความหมายเรื่อหนึ่ว่า "เป็นเรือนจับปลา(คน) ไปสู่พระธรรม"

ภาพที่ ๕-๕ ธรรมวารีนาวา

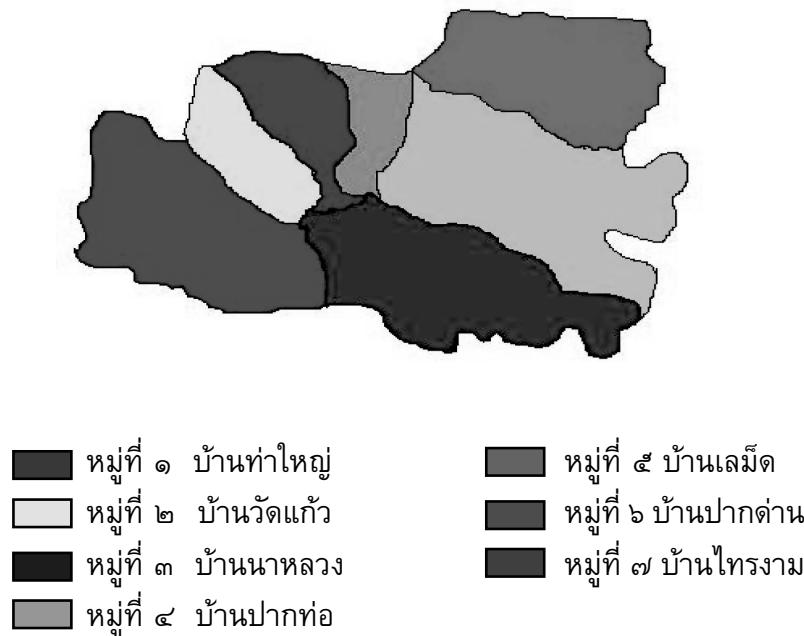
สารนาพิก : อุปมาของนิพพาน

อยู่บริเวณทิศใต้ของสวนโมกข์ก่อนถึงห้วยธารน้ำไหล บริเวณรอบสระมีต้นไม้ร่มรื่น มีเก้าอกรางสระและมีต้นมะพร้าว (นาพิก) อยู่ต้นหนึ่ง ท่านพุทธทาสชุดสระน้ำนี้เพื่อให้ผู้เข้ามาศึกษาธรรมะเกิดความสะดูดตา สะดูดใจ โดยมีปริศนาธรรมว่า เก้าตຽรงกลางนั้น เปรียบเสมือนฝั่งพระนิพพาน พื้นน้ำเปรียบสงสารสาครอันมุนชย์ ฟังขามไปให้ได้ ท่านเรียกว่า ทะเล็ปีผึ้ง ยามที่ร้อนอยู่มุนชย์ขามไปไม่ได้ ยามใดที่ทะเลนี้เย็นและแข็งตัวมุนชย์จึงขามไปได้ สร้างเพื่อเป็นที่ระลึกถึงภูมิปัญญาของบรรพชนในทางธรรม โดยนำจากบทเพลงกล่อมเด็กของคนบังษีได้ท่าว่า

"เอ่อนห้องเยย มะพร้าวนานาพิก ตันเดียวนอน กางทะเล็ปีผึ้ง ฝนตกไม่ต้อง ฟ้าร้องไม่ถึง กลางทะเล็ปีผึ้ง ถึงได้แต่ผู้พันบุญเยย"

ภาพที่ ๕-๖ สารนาพิก

ภาพที่ ๖-๒ อาณาเขตหมู่บ้านของตำบลเลมีด

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลเลมีด ประกอบด้วยโกรส์รังทางกายภาพหลายลักษณะ กล่าวคือ ที่ราบสูงบริเวณเชิงเขา อยู่ทางทิศตะวันตกของตำบลเลมีด ในพื้นที่หมู่ที่ ๖ บ้านปากด่าน มีพื้นที่ภูเขา หรือควน เป็นลูกโดดๆ ส่วนใหญ่เป็นหินรายเด้ง และหินปูน เช่น เขานอง เขาเขียว เขาโพธิทองหรือเขาพุทธทอง เขานางอี้หรือเขานางเอ และเขานกร่อง ซึ่งยังเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำหรือคลอง ต่อไปนี้คือ คลองไชยา คลองตะเกา คลองท่าโพธิ์ โดยเฉพาะบริเวณเขาพุทธทองและ

เขานางเอ มีลักษณะเป็นสีแดง และเป็นพินทรัพย์แดง เอื้ออำนวยต่อ การสร้างหลักฐานทางโบราณคดีของคนโบราณ เช่น นำมาสักเป็น พระพุทธรูป เทวรูป ใบเสมา ยอดเจดีย์ เป็นต้น ตาเพื่อน loy ใหม่ อายุ ๘๖ ปี เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านได้อพยบมาจากบ้านเลมีด ตำบลเลมีด เล่าให้ฟังว่าเดิมบริเวณดังกล่าวมีป่าไม้นานาชนิด เช่น ไม้ยาง ไม้แดง ไม้เต็งรัง ไม้ประดู่ เป็นต้น นอกจากมีป่าไม้แล้วยังมีสัตว์ชุกชุม ได้แก่ สือ กวาง ช้าง หมี ปัจจุบันป่าไม้เหล่านี้ถูกทำลายสิ่งปลูกสร้าง ทำลายเป็น พื้นที่สวนยางพาราและสวนผลไม้

บริเวณสันทราย เป็นพื้นที่อยู่ระหว่างแนวต้นเข้าไปถึง ชายฝั่งทะเล เกิดจากการทับกมธรรมชาติกลายเป็นเนินทรัพย์ นำท่อมไม่ถึงเรียกว่า ดอนทรัพย์ หรือ ดอน อยู่ทางทิศตะวันออกในพื้นที่หมู่ที่ ๒ บ้านวัดแก้ว หมู่ที่ ๓ บ้านนาหลวง หมู่ที่ ๕ บ้านเลมีด และพื้นที่บางส่วน ของหมู่ที่ ๖ บ้านปากด่าน หมู่ที่ ๗ บ้านไตรงาม สันทรายที่เก่าแก่ที่สุด ของตำบลเลมีด คือ สันทรายริมน้ำเป็นที่ตั้งของวัดเวียง วัดหลง วัดแก้ว จนไปถึงเขาน้ำร้อน สำหรับบริเวณที่ราบลุ่มระหว่างสันทรายเป็นแหล่ง ที่ลุ่มมีน้ำขังเนื่องจากเป็นดินเหนียวปนทราย เป็นที่รวมของอินทรีย์ตก หรือตากอน ซึ่งเกิดจากนำท่อมหรือไฟล่อน จึงทำให้พื้นที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการทำนา ผลผลิตจากการทำนาจึงอยู่ในระดับสูงเมื่อ เปรียบเทียบกับผลผลิตข้าวของตำบลอื่นๆ ในอำเภอไชยา จังหวัด สุราษฎร์ธานี

ที่ราบชายฝั่งทะเล อยู่ทางทิศตะวันออกของอ่าวบ้านดอน หรืออ่าวไชยา ซึ่งเป็นพื้นที่ของหมู่ที่ ๑ บ้านทำใหญ่ หมู่ที่ ๔ บ้านปากห่อ และหมู่ที่ ๗ บ้านไตรงาม เป็นที่ราบลุ่มต่อเนื่องจากสันทรายใกล้ฝั่ง

แม่น้ำและทะเล ลักษณะเดินเป็นโคลนตาม อุดมไปด้วยป่าไม้戈ง กาง
ปัจจุบันป่าไม้戈ง กาง กางถูกทำลาย กล้ายเป็นพื้นที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำ ตำบล
เลเม็ดมีแม่น้ำลำคลอง ให้ผ่านลงสู่อ่าวบ้านดอนหรืออ่าวไซยา
ผ่านสันทรรายและที่สู่มีระหว่างสันทรราย ทำให้ชุมชนที่ตั้งหลักแหล่ง
บนสันทรรายสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างอุดมสมบูรณ์มาตั้งแต่สมัยโบราณ
ทั้งการบริโภคและการเกษตรกรรม ซึ่งมีแม่น้ำลำคลองที่สำคัญ ๒ สาย
คือ คลองไซยา และคลองตะเคียน

ลักษณะภูมิอากาศ

ตำบลเลเม็ดมีลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุมเมืองร้อน
มีลมมรสุมพัดผ่าน สภาพอากาศร้อนชื้น มีฤดู ๒ ฤดู ได้แก่

ฤดูร้อน จะเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน
อากาศค่อนข้างร้อนชื้น

ฤดูฝน แบ่งได้ ๒ ช่วง คือ

ช่วงแรก ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้
ฝนจะตกปานกลาง เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกันยายน

ช่วงที่สอง ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงเหนือ
เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนมกราคม ฝนตกชุกในเดือนตุลาคม
พฤษจิกายน

สถานที่สำคัญของตำบล มีดังต่อไปนี้

- สวนโมกข์เป็นแหล่งท่องเที่ยว และศึกษาธรรม
- สวนโมกข์นาชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวและศึกษาธรรม
- สวนป่าสงวนแห่งชาติ เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ
และศึกษาพันธุ์ไม้

- บ่อน้ำร้อนนอกมีน้ำพุร้อน และรอยพระพุทธบาท
- บ่อน้ำพุร้อนในมีน้ำพุร้อนเป็นที่พักผ่อน และท่องเที่ยว
- วัดรัตนารามเป็นแหล่งโบราณสถาน และโบราณวัตถุ
- ป้ายทรงเป็นป้าไทรอนุรักษ์เพื่อพัฒนาเป็นที่ท่องเที่ยว

ประวัติชนชน

แม้ว่าที่ตั้งของอาสาจักรศรีวิชัยยังเป็นที่ถูกเกี่ยงของนักวิชาการอย่างกว้างขวางจนไม่สามารถสรุปได้ว่าตั้งอยู่ที่ใด แต่จากการที่นักวิชาการกลุ่มนี้เชื่อว่าอาสาจักรนี้เคยเจริญรุ่งเรือง ที่ใช้ยาได้ปรากฏหลักฐานทางวัฒนธรรมสมัยศรีวิชัยที่สำคัญอย่างชัดเจนอยู่ในตำบลเลมด สนับสนุนความคิดของนักวิชาการดังกล่าวสถาปัตยกรรมศรีวิชัยที่สำคัญได้แก่ เจดีย์สถานที่สร้างอุทิศเนื่องในพระพุทธศาสนาที่ยังเหลือรูปทรงชัดเจนคือ เจดีย์วัดหลวง และวัดแก้วเจดีย์เหล่านี้สร้างด้วยอิฐทึบสิ้น ศิลปกรรมการช่างมีทั้งชนิดไม่สองหน้าและสองหน้ากับสถาปัตย์ที่ไม่ใช้ปูนเป็นนำมายาประ壮观เชื่อมระหว่างแผ่นอิฐอันแสดงให้เห็นว่าเป็นศิลปะการช่างที่เป็นการเฉพาะแตกต่างกับการก่อสร้างแบบอื่นด้วย

๑.๒ สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของตำบล

ประชากรและโครงสร้างประชากร

ตำบลเลมดมีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด ๗ หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือน ๙๖๙ ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น ๔,๗๗๒ คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน ๒,๓๑๗ คน เพศหญิงจำนวน ๒,๔๕๕ คน

วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม ศาสนา และผลของการเปลี่ยนแปลง

ชาวบ้านในตำบลเล美德ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธดังนั้น
วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และพิธีกรรมต่าง ๆ จึงไม่แตกต่างกับ
ชาวพุทธทั่วไปอื่น ๆ ชาวบ้านได้ปฏิบัติจัดทำสืบต่อ ๆ กันมาจนถึง
คนรุ่นหลังประเพณีประจำท้องถิ่นหลาย ๆ อย่างที่ได้ปฏิบัติกันมา ได้แก่

ประเพณีสวดทุ่ง

ประเพณีสวดทุ่ง เป็นประเพณีเก่าแก่ของตำบลเล美德
ที่ก็อปปฏิบัติกันมาแต่โบราณ สะท้อนให้เห็นความเชื่อของชาวบ้าน
เกี่ยวกับภูตผี ปีศาจ เสนียดจัญไรต่าง ๆ อย่างชัดเจน ในปัจจุบัน
ประเพณีนี้ยังถือปฏิบัติกันอยู่ในหมู่ของชาวบ้านในเขตตำบลเล美德
การสวดทุ่งจัดขึ้น เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชาวบ้านและหมู่บ้าน
เพื่อขับไล่เสนียดจัญไร ภูตผี ปีศาจ ไข้ห่า และความชั่วร้ายทั้งปวง
นอกเหนือจากนี้เป็นการทำบุญรวมของหมู่บ้านเพื่อเป็นการpubประสังสรรค์
อันก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคี ซึ่งเป็นผลดีต่อการประกอบ
กิจการงานทั้งปวง

ประเพณีนี้ชาวบ้านจะพร้อมใจจัดขึ้นในเดือน ๖ เป็นประจำ
ทุกปี แต่ละหมู่บ้านจะจัดไม่พร้อมกัน บางหมู่บ้านอาจจะเลื่อนไปทำ
ในเดือน ๕ หรือ เดือน ๗ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อม แต่บางที่อาจทำรวมกัน
หลายๆหมู่บ้าน โดยกำหนดสถานที่เป็นเขตเด่นกลางง่ายต่อการไปมา
เพื่อความยุติธรรมแก่ทุกหมู่บ้าน

สถานที่ซึ่งจัดประเพณีมักจะเป็นสถานที่จัดทำข้าว กันทุกปี
คือไปจัดทำกันบันดิน กลางทุ่งนา เพาะเป็นสถานที่กว้างขวาง การเลือก
สถานที่จะต้องเป็นเขตกลาง ไปมาหาสู่สะดวก มีบ่อน้ำกินนำใช้ ท้องนาคร

มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านอยู่ก่อนแล้วก็มักจะเป็นสถานที่นั้น ส่วนการที่จะทำอะไรกันบ้าง หรือมีมหรสพอะไรหรือไม่คุณธรรมการและชาวบ้านจะตกลงกันเอง

ประเพณีเริ่มขึ้น โดยในตอนเย็นของงานวันแรกจะนิมนต์พระสงฆ์ไปสวนมนต์เย็นกลางทุ่นนาหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ตกลงกันไว้หลังจากสาวเดร็สในตอนค่ำจะจัดให้มีมหรสพเพื่อสมโภชน์ เช่น หนังตะลุงมโนราห์ เพลงบอก กลองยาว ภาคยนตร์ ฯลฯ มหรสพต่างๆ มักแสดงกันตลอดรุ่ง ในวันรุ่งขึ้นชาวบ้านจะนิมนต์พระสงฆ์มาสวัสดีและฉันภัดตาหารเข้า โดยชาวบ้านจะนำอาหารคาว หวานมาถวาย หลังจากพระสงฆ์ฉันเสร็จ ชาวบ้านจะร่วมกันรับประทานอาหาร ก็อันเป็นเสร็จงาน

ประเพณีวันจบปีจันเดือน

วันจบปีจันเดือนถือเอาวันสิ้นเดือน ๕ เริ่มเดือน ๖ คือวันแรก๑๕ ค่ำ เดือน ๕ และ ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๖ นั้นเองเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาในแบบทุกหมู่บ้านในตำบลเลมีด โดยถือว่าช่วงเวลาดังกล่าวเป็นวันสิ้นปีสิ้นเดือนของปีเก่า และเป็นวันเริ่มปีใหม่

ในวันดังกล่าวชาวบ้านจะหยุดกิจการงานทั้งปวง บ้านใดที่มีครกและสาการตำข้าว ก็จะเช่สาการในครกด้วยน้ำมนต์ และผูกด้วยด้ายสีแดง ในวันนี้แต่เดิมมีการทำบุญและการเล่นคล้ายๆ วันสงกรานต์ คือมีการทำบุญตักบาตร อุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษ กลางคืนจะมีการเล่นสนุกสนานมีมโนราห์ หนังตะลุงมาแสดงหรือประชันกัน มีการปิดทองพระ บางแห่งมีการขันสำร์และเล่นสะบ้า ในตอนเช้าของวันขึ้น๑ ค่ำ เดือน ๖ จะมีการชนความกันเป็นที่สนุกสนาน คือวันนี้คระนำความของไครมาชนกันก็ได้ โดยไม่ถือโกรธกัน

ประเด็นเชิงผ้าหัวเส้า

ประเด็นเชิงผ้าหัวเส้า เป็นประเด็นถาวรผ้าอับน้ำฝนแด่พระภิกษุสงฆ์ เนื่องในเทศกาลเข้าพรรษา คำว่า "หัวเส้า" เป็นภาษาถิ่นภาคใต้ หมายถึงวันแรกเริ่มเข้าพรรษาซึ่งตรงกับวันแรก ๑ ค่ำ เดือน ๙ ก่อนถึงวันแรก ๑ ค่ำ เดือน ๙ มักทายกจะเดินแจกสลากระดับป่าให้แก่ชาวบ้านที่จะร่วมทำบุญคนละใบ โดยเขียนตัวเลขในสลากระดับป่า และนำอีกดุดหนึ่งซึ่งมีเลขอย่างเดียวกันไปถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ ตามวัดต่างๆ ในหมู่บ้าน ฝ่ายชาวบ้านจะเตรียมตัดกิ่งไม้ม้าปักหน้าบ้านพร้อมกับชื้ออาหารผลไม้ ผ้าที่จะทอดผ้าป่า เช่น ผ้าอับน้ำฝน ผ้าสบง จีรอ่าย่างไดอย่างหนึ่งเพียงชิ้นเดียวมาแขวนไว้ที่กิ่งไม้

เข้าตรุนivenarnrem ๑ ค่ำ เดือน ๙ พระสงฆ์ออกเดินบิณฑบาตตามบ้านต่างๆ พร้อมทั้งตรวจดูหมายเลขสลากระดับด้วย เมื่อพบหมายเลขสลากระดับต่างกันพระภิกษุจะทำพิธีเชิงผ้าหัวเส้า พร้อมกับดับเทียนไขที่ชาวบ้านจุดไว้ แล้วชาวบ้านก็จะนำสิ่งต่างๆ ที่พระทำพิธีเชิงผ้าหัวเส้าให้ทั้งหมดไปถวายพระถึงวัดด้วย เป็นอันเสร็จพิธีเชิงผ้าหัวเส้า

ประเด็นลากพระ

ลากพระเป็นราชศัพท์ของชาวปักษีใต้ ลากพระคือการแห่พระนั้นเอง ตามความหมายของศัพท์ หมายถึงพิธีบุญที่มีการแห่พระพุทธรูปออกจากวัดไปบำเพ็ญกุศลแล้วแห่กลับวัด วันที่มีการลากพระคือวันแรก ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี เป็นวันที่พระสงฆ์ออกพรรษาหรือที่เรียกวันว่าวันປวารณา ทั้งนี้โดยนิยมเอาตามเรื่องราวที่ปรากฏในเทโวโรหสูตรว่า ในวันแรก ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ นั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เสด็จลงมาจากชั้นดาวดึงส์เมืองมนุษย์ ภายหลังที่พระองค์ทรงจำพรรษาอยู่บนชั้นดาวดึงส์หนึ่งพรรษา เพื่อเทศนาโปรดสอนเด็จ

พุทธมารดาเมื่อถึงวันออกพรรษา เรายังได้เห็นพุทธศาสนาิกชนทั่วประเทศ
ไปวัดเพื่อบำเพ็ญกุศล ในภาคอื่นๆ ส่วนใหญ่มีการตักบาตร แต่สำหรับ
ทางปักษ์ใต้นอกจากมีการทำบุญตักบาตรแล้ว ยังมีการลากพระ (แห่พระ)
อีกด้วย

ประเพณีลากพระกระทำกัน ๒ ทางด้านทางบกและทางน้ำ
ก่อนที่จะมีการลากพระ ชาวบ้านและชาววัดจะเตรียมทำเรือพระสำหรับ
ที่จะลากโดยประตับอย่างหรูหราการตักแต่งเรือพระจะต้องทำให้เสร็จสิ้น
ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ส่วนการประโคมกลองมักจะทำมาก่อนวัน
ลากพระประมาณ ๗-๑๐ วัน การประโคมกลองดังกล่าว呢 ทำเพื่อเตือน
ให้ชาวบ้านรู้ว่าที่วัดดังกล่าวจะมีการลากพระ

ส่วนชาวบ้านทั่วไปก่อนวันลากพระนั่งวันจะเตรียมอาหาร
สำหรับถวายพระ สำหรับขนมที่ขาดไม่ได้คือ "ข้าวต้มใบพ้อ"
ซึ่งทำเป็นรูปสามเหลี่ยมรี ทุกๆ บ้านจะต้องทำขนมชนิดนี้เมื่อกันหมัด
ส่วนขนมอื่น ๆ มีบ้างแต่น้อยมาก นอกจากจะต้องจัดเตรียมอาหารแล้ว
จะต้องจัดหาเสื้อผ้าไว้แต่งประดับประชันกันในวันลากพระด้วย

ในเช้าตรู่วันแรก ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ชาวบ้านจะเตรียมไปวัดเพื่อ
ตักบาตรหน้าพระลากซึ่งอันเชิญขึ้นประดิษฐานบนบุญบก สำหรับเรือพระ
ทางน้ำทางวัดมักกำหนดให้เรือพระทั้งหมดไปประชุมกัน ณ ที่ได้ที่หนึ่ง
เพื่อให้ชาวบ้านไปตักบาตร บางแห่งอาจจะทำเป็นศาลา rim นำสำหรับวาง
บานตรเรียกว่า "หลาบานตร" หลังจากนั้นพระก็จะฉันภัตตาหารเช้า
การลากพระออกจากวัดไปยังที่ชุมชนนัมเรือพระจะเริ่มเมื่อพระฉันภัตตาหาร
เสร็จแล้ว แต่เดิมการลากพระเป็นการลากอย่างแท้จริงโดยเฉพาะเรือบก
ไม่มีรยกัน ทำเป็นเรือพระอย่างเดียว呢 เมื่อพระผ่านหมู่บ้านใดประชาชน
จะนำอาหารมาถวายกลางที่ชุมชนนัมเรือพระ ตอนใกล้เที่ยงประชาชน

จะถ่ายทอดตามภาระแล้วแต่พระสงฆ์ หลักจากนั้นชาวเมืองก็จะสนับสนาน กับการละเล่นต่าง ๆ บรรดาเรือพระที่นั่ง อาจจะลากกลับในวันนั้น หรืออาจจะต้องอยู่ร่วมสมโภช ๑ คืน แล้วลากกลับ

ประเพณีทอดผ้าป่า (พุ่มผ้าป่า)

ประเพณีทอดผ้าป่า เป็นประเพณีกระทำควบคู่ไปกับ ประเพณีลากพระ กล่าวคือ ก่อนที่มีการแห่พระ ๑ คืนจะมีการทอดผ้า แท้ที่จริงดังเดิมมาประเพณีนี้เป็นพิธีหนึ่งของพุทธศาสนา ที่กระทำสืบต่อ กันมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลคือ พระพุทธองค์อนุญาตให้พระภิกษุแสวงหา ผ้าบังสุกุล คือผ้าเปื้อนผุ้นที่ไม่มีเจ้าของ ทิ้งอยู่ตามป่าดงบ้าง ห่อศพ ทิ้งไว้ตามป่าช้าบ้างหรือเศษผ้าที่ทิ้งอยู่ตามถนนหนทางบ้าง นำมาซัก ตัดเย็บด้วยตนเองให้เป็นจีวรใช้ต่อมา เมื่อบรรดาพุทธศาสนิกชนเห็น ความลำบากของพระภิกษุจึงได้นำผ้าดี ๆ ไปขวนทิ้งไว้ตามริมทางหรือ ตามป่าช้าข้างทางที่พระจะผ่านไปมา เพื่อพระจะได้นำไปใช้ประโยชน์

การจัดงานพุ่มผ้าป่าในงานลากพระ เป็นการจัดที่ไม่เฉพาะ เจาะจงภิกษุรูปหนึ่งรูปใดผู้ดำเนินการจะจัดสลากรายงานเป็น ๒๑ ชุด ชุดแรกแจกจ่ายแก่เจ้าของพุ่มผ้าป่า อีกชุดหนึ่งซึ่งมีหมายเลขพุ่ม ผ้าป่าซึ่งเจ้าของบ้านและที่ตั้งพุ่มผ้าป่า แล้วจัดถวายไปตามวัดต่าง ๆ

ในคืนวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ตั้งแต่ตอนหัวค่ำเป็นต้นไป อาคารบ้านเรือนและร้านค้าที่จัดพุ่มผ้าป่าจะเริ่มจัดพุ่มผ้าป่าที่หน้าบ้าน ของตน บ้านที่มีกำลังคนมาก กำลังทรัพย์มากก็จะจัดอย่างสวยงาม สิ่งที่ใช้จัดในพุ่มผ้าป่าที่จำเป็นก็คือ ผ้า ๑ ผืน ห้อยไว้กับพุ่มไม้สำหรับ พระภิกษุจะได้ซักเป็นผ้าบังสุกุลและปีนโต ๑ เก้า พร้อมอาหารคาวหวาน เพราะในวันซักผ้าป่านั้น พระภิกษุที่รับนิมนต์จะไม่ออกบินเทศนา นอกจากสิ่งของทั้งสองสิ่งแล้วยังมีสิ่งอื่น ๆ อีกที่หมายกับพระภิกษุ

นำไปใช้ตามควรแก่สมณเพศสำหรับพุ่มผ้าป่า นอกจากจะมีสิ่งของดังกล่าวอยู่แล้วยังประดับประดาด้วยแสงไฟรายบั้บ

ครั้นรุ่งเข้าของวันแรก ๑ ค่ำประมาณ ๕.๓๐ นาฬิกา พระภิกษุจำนวนเท่าพุ่มผ้าป่าจากวัดต่าง ๆ ก็จะ Jarvis ไปยังพุ่มผ้าป่าตามเลขสลาก ครั้นประมาณ ๖.๐๐-๖.๓๐ นาฬิกา จะเริ่มพิธีถวายพุ่มผ้าป่าเจ้าของพุ่มและประชาชนที่ร่วมทำบุญกับผ้าป่านี้จะนั่งลงและประนมมือตรงไปยังด้านหน้าพุ่มผ้าป่าของตน เมื่อพระภิกษุซักพุ่มผ้าป้ากเป็นอันเสร็จพิธี หลังจากนั้นพระภิกษุก็จะ Jarvis กลับวัดประเพณีทอดผ้าป่า (พุ่มผ้าป่า) นอกจากการทำเพื่อจุดประสงค์ดังกล่าวแล้ว ยังจัดประกวดกันด้วย จึงทำให้ประเพณีนี้เป็นที่สนใจกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน

การทำวัญช้า

การทำวัญช้าเป็นประเพณีสำคัญที่ชาวนาในสมัยก่อนยึดถือปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัดในตำบลเลมดอำเภอไชยาซึ่งเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของภาคใต้ ชาวนาได้สืบท่อประเพณีนี้มาโดยตลอด ทั้งนี้เพราะมีความเชื่อว่าข้าวมีเทพเจ้า คือแม่โพสพ หากการทำให้แม่โพสพมีความพึงพอใจก็จะช่วยบรรดาลให้ทำนาได้ผลผลิตข้าวมาก

การทำวัญช้าทำได้ ๒ แบบคือ ทำในนา และทำในบ้านข้าว

แบบแรกเมื่อข้าวเริ่มสุก ชาวบ้านเรียกว่า "ผู้ข้าว" เครื่องประกอบพิธีจะต้องเป็นเครื่องยา ๓๐ สิ่ง แต่ปัจจุบันหามาเพียง ๓ สิ่ง คือ ชุมเห็ด พริกสด และไม้ก่า เครื่องประกอบพิธีอื่น ๆ มีการรวมข้าว ๙ กอกเข้าไว้ด้วยกัน และหมอทำขวัญข้าวกล่าวคำทำขวัญจนจบใช้ด้ายมงคลและย่านลิเพาผูกกอกข้าวไว้ ตั้งบายศรีซึ่งทำเป็นชั้น ๆ ด้วยใบเตยซึ่งใส่ข้น และอาหารต่าง ๆ หลังจากกล่าวคำทำขวัญจบจึงยกเครื่องบายศรีลงเป็นอันจบพิธี

แบบที่สองทำในยังข้าว หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวมาเรียงตั้ง เป็นชะลอมไว้เรียนร้อยแล้ว ก็จะขึ้นไปทำข่าวัญข้าวนลอม โดยใช้ เครื่องพิธีเหมือนกับทำในนา แต่มีการเพิ่มผลไม้มเข้าไปด้วยการทำบานลอม จะเลือกข้าวเมล็ดดี ๓ เลียงมาวางอิงผูกด้วย芒คล ตั้งนายศรีบันข้าว ๓ เลียงนั้นมีระสอบหิน ๑ ก้อน เหล็ก ๑ อัน ตั้งวงลงบนลอมข้าวด้วย หมอกำข่าวัญ จะเริ่มด้วยตั้งนะโม ๓ ครั้ง ต่อด้วยบทชุมนุมเทวดา บทเชิญข่าวัญ เมื่อบทเชิญข่าวัญจบลงหมอกำข่าวัญจะนำข้าวหัวข่าวัญ ใส่กระสอบขณะบริกรรมคากาไปด้วย ต่อจากนั้นนำวงข้าว ๓ วง จาก ๓ เลียงมาตั้งบนหิน และไส้เหล็กกดพร้อมกับบริกรรมคากา "ปังหรัง" เพื่อมให้แม่โพสพหลีกเร้นออกไปได้ ต่อจากนั้นนำอาหารและน้ำตั้งใน กระสอบเป็นอันเสร็จพิธี

ข้าว ๓ เลียงที่นำมาตั้งนั้นถือว่าเป็นข้าวมองคลเจ้าของ จะเก็บไว้ทำพันธ์ในปีต่อไป

ในปัจจุบันประเพณีการทำข่าวัญข้าวเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากความเชื่อความศรัทธาในไสยาสารลดน้อยลง จะมีอยู่บ้าง ก็เฉพาะในบางท้องถิ่นที่ห่างไกลออกไปเท่านั้น

การซօแรง

ประเพณีซօแรงเป็นประเพณีที่ทำกันมาแต่โบราณ บางแห่ง เรียกว่า "ออกปาก" ในปัจจุบันประเพณีนี้ยังทำกันอยู่อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในอำเภอไชยา ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตร การซօแรงก็คือการที่ฝ่ายหนึ่งมีงานทำในไร่นา สวน หรือที่บ้าน แล้วมี ที่รู้จักกันมาช่วยเหลือกันทำงาน โดยผลัดกันทำงาน โดยผลัดเปลี่ยนกัน ไปเช่นนี้เรื่อย ๆ

การซ้อมแรงคลายกับการลงแขก แต่การลงแขกมีการกระทำโดยการไปบอกรกล่าวเพื่อนบ้านให้มาช่วยกันทำงาน โดยที่เจ้าของงานจะเป็นผู้จัดการเลี้ยงอาหารความอาหารหวานเอง และมักจะจัดการให้มีการทำงานเป็นกู่ลุ่มใหญ่ ๆ ส่วนการซ้อมแรงเป็นการไปช่วยงานกันเป็นกู่ลุ่มเล็ก ๆ ผลัดเปลี่ยนกันตามช่วงเวลาว่าง และผู้ไปช่วยทำงานจะต้องจัดเตรียมอาหารหรือห่อข้าวไปกินเองด้วย

การซ้อมแรงที่เห็นได้ชัดคือ การทำงาน หรือทำงานในส่วนงานที่ทำในนา ซึ่งต้องขอแรงได้แก่ งานถอนกล้า งานไถนา งานปักดำ งานเก็บเกี่ยวข้าว เป็นต้น การซ้อมแรงเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันโดยมีการผลักดันเปลี่ยนกันอย่างไม่มีพิธีริตองมากนัก คราวมีเวลาว่าง ก็ไปช่วยเหลืออีกฝ่ายหนึ่งส่วนอีกฝ่ายหนึ่งก็อย่าโอกาส เพื่อที่จะช่วยเหลือตอบแทน แต่จะตอบแทนกันเมื่อใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับงานและโอกาส

ประเพณีรับส่งตายาย

ประเพณีนี้เป็นประเพณีเก่าแก่ของภาคใต้ ทำเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วเฉพาะที่อำเภอไชยาได้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดมาโดยตลอด เพราะถือว่าเป็นประเพณีที่แสดงออกถึงความกตัญญูอย่างสูงยิ่งต่อบรพบุรุษ ปัจจุบันบางคนเรียกวันนี้ว่า "วันกตัญญู"

วันรับตายายตรงกับวันแรก ๑ คำ เดือน ๑๐ วันนี้เชื่อกันว่าเป็นวันที่พญาymปล่อยเบรต ขึ้นมาจากนรก ชาวบ้านจะจัดสำรับความหวาน ดอกไม้ชูปแท่นไปกราบพระที่วัด ส่วนวันที่ส่งตายายตรงกับวันแรก ๑๕ คำ เดือน ๑๐ ถือเป็นวันที่เบรตจะต้องกลับไปสู่

นรกรตามเดิม จึงต้องจัดเตรียมเครื่องความหวานไปทำบุญอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ตายายหรือเปรตนำกลับไปนั่งเอง

วันที่ส่งตายายจะมีการทำ "หนนมตายาย" ได้แก่ ขنمลา ขنمกรุบ ยานนม กระยาสารท ขนมพอง ขนมบ้า ขนมต้ม ขนมไข่ปลา และผลไม้ เป็นต้น ขนมดังกล่าวชาวบ้านจะจัดใส่กระเชอนนำไปถวายพระที่วัด หลังจากถวายพระเสร็จแล้วชาวบ้านจะนำอาหารและขนมส่วนหนึ่งไปวางตามสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัด เช่น ประดุจวัด โคนต้นไม้ ริมกำแพง เพื่อให้เปรตหรือตายาย ที่ไม่มีญาติมารับอาหารเหล่านี้ เรียกว่า "ตั้งเปรต" หรืออาจจะนำไปวางที่ "หลาเปรต" ซึ่งสร้างยกพื้นขึ้นมาหลังจากกระทำพิธีเสร็จแล้ว ชาวบ้านจะเข้าไปเยี่ยงของจาก "เปรต" กันอย่างสนุกสนาน เรียกกันว่า "ซิงเปรต"

ในท้องถิ่นในตำบลเลเม็ดอาหารอย่างหนึ่งที่ทุกครัวเรือนต้องทำไปถวายพระ และวางให้เปรตด้วยคือ "น้ำพริกผักจุ่ม" ด้วย ปู ย่า ตา ยาย สั่งสอนต่อ ๆ กันมาว่าต้องทำบุญให้แก่ตายาย โดยมีสิ่งนี้ ด้วย เพราะเป็นสิ่งที่ตายายชอบ

หลังจากทำบุญในตอนเข้าเสร็จแล้วก็จะมีการบังสุกุลบรรพบุรุษ แต่บางแห่งทำกันในตอนเย็น หลังจากนั้นก็เป็นเสร็จพิธี

ประเพณีรับส่งตายานอกจากทำเพื่อจุดประஸงค์ดังกล่าวแล้ว ยังเป็นการรวมญาติอีกด้วยคือทำให้ญาติพี่น้องได้พบปะสมาคมกัน เพราะทุกคนไม่ว่าจะไปอยู่ ณ ที่ใด ต้องเดินทางกลับไปยังบ้านของบิดามารดาเพื่อร่วมพิธีดังกล่าว

๒. ระบบความสัมพันธ์ในชุมชน

ระบบเครือญาติ ระบบอุปถัมภ์ ระบบกลุ่มการช่วยเหลือกัน ระบบกลุ่มทางเศรษฐกิจ

ระบบเครือญาติ

ระบบเครือญาติ เป็นความสัมพันธ์ทางสายเลือดในชุมชน เป็นความสัมพันธ์ที่แนบแน่นไม่ว่าจะเป็นญาติใกล้ชิดหรือญาติห่างๆ กันบ้างก็ตาม ต่างรวมกลุ่มนิสิตสนมกลุ่มเกลียวปrong ดองซึ่งกันและกัน แม้จะไม่ได้อยู่ร่วมชายคาเดียวกัน ความรักความสัมพันธ์ก็ไม่เสื่อมคลาย จะเห็นได้จากการประเพณีงานเทศกาลต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ วันสารท ญ្យາติที่ไปทำงานอยู่ต่างบ้านต่างเมืองจะกลับบ้านเพื่อมาพบญาติ มากเพื่อ ทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว หรือมาเพื่อ ควระญาติผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุที่เคารพนับถือ จนกลายเป็นประเพณี สืบทอดกันมาจนปัจจุบัน

ระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์เป็นระบบที่ให้ความช่วยเหลือค้ำจุน เพื่อแสดง ออกถึงความข้าใจอันดี และการส่งเคราะห์ระหว่างผู้ร่วมงานกับผู้ชัดสน ซึ่งจะเกิดขึ้นระหว่างผู้ประกอบกิจการกับผู้ใช้แรงงาน คือนายจ้างต้องการ ผลงานเพื่อได้มาซึ่งค่าแรงเป็นค่าครองชีพในวันหนึ่งๆ ผลที่ออกมานะจะได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

ระบบกลุ่มการช่วยเหลือกัน

ระบบกลุ่มการช่วยเหลือกันในท้องถิ่นตำบลเลมีด มีธรรมเนียม หลายอย่างแสดงออกถึงความมีน้ำใจช่วยเหลือกัน เพราะสภาพ

ความเป็นอยู่เป็นไปด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อนบ้าน คนใดตอกทุกข์ได้ยากก็มักจะเกื้อกูลให้ความช่วยเหลือกันทุกวิถีทาง ไม่ทอดทิ้งให้ฝ่าฟันอุปสรรคด้วยตนเองอย่างโดดเดี่ยว กิจกรรมในการไหว้วานหรือออกปากคล้ายคลึงกับการลงแขกของภาคกลาง เช่น ออกปากไกนา ออกปากดำเนา และออกปากเกี่ยวข้าว เป็นต้น

ระบบเศรษฐกิจ

ตำบลเม็ดประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยมีผลผลิตจากการทำนา เลี้ยงเป็ด และการประมงซึ่งจะนำผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคออกจำหน่าย โดยมีพ่อค้าแม่ค้าอยรับซื้อ หรือบางครั้งจะรวมกันจัดตั้ง หอกรรณ์การเกษตรในหมู่บ้านขึ้น เป็นการลดปัญหาพ่อค้าคนกลางลง อย่างไรก็ได้กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมการรองรับความเป็นอยู่ในชุมชนให้ดีขึ้น

ความสัมพันธ์ในระบบต่างๆ ที่กล่าวมา ก่อให้เกิดความผูกพัน ความสามัคคี ความเข้าใจันเดียวกัน เห็นอกเห็นใจกัน เป็นผลให้ชุมชนรวมตัวกันเป็นกลุ่มชุมชนขึ้นในแต่ละระบบ เช่น ระบบเครือญาติพื้น้อง จัดกิจกรรมประเพณีวันเกตัญญู กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มคนชรา กลุ่มเชิดชูบรรพบุรุษ ฯลฯ ส่วนระบบอุปถัมภ์ก่อให้เกิดกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ระบบกลุ่ม การช่วยเหลือกัน เกิดพลังกลุ่มมวลชน พลังความสามัคคี กลุ่มลงแขก หรือกลุ่มไหว้วาน ฯลฯ สำหรับระบบเศรษฐกิจได้จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร กลุ่มเลี้ยงเป็ด กลุ่มทำนา กลุ่มผลิตไข่เค็ม เป็นต้น

สภาพการศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา	๔	แห่ง
- โรงเรียนมัธยมศึกษา	๑	แห่ง
- โรงเรียนอาชีวศึกษา	-	แห่ง
- โรงเรียน/สถาบันชั้นสูง	-	แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	๓	แห่ง
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน / ห้องสมุดประชาชน	๗	แห่ง

สภาพด้านสาธารณสุข

ตำบลเลเม็ดมีสถานีอนามัยประจำตำบลจำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ สถานีอนามัยตำบลเลเม็ด ตั้งอยู่หมู่ที่ ๖ บ้านปากด่าน ตำบลเลเม็ด มีพื้นที่ประมาณ ๕ ไร่ ประกอบด้วยอาคารคอนกรีตสองชั้น ใต้ถุนโล่ง จำนวน ๑ หลัง และมีบ้านพักหัวหน้าสถานีอนามัยเป็นอาคารสองชั้น จำนวน ๑ หลัง นางทศนีย์ คงเวช หัวหน้าสถานีอนามัยเล่าให้ฟังว่า สถานีอนามัยแห่งนี้มีไว้ครอบครองรักษาพยาบาลชาวบ้านที่เจ็บไข้ไม่สบายเล็กๆ น้อยๆ หากเจ็บไข้ไม่สบายมากชาวบ้านก็จะไปรักษาที่โรงพยาบาลไชยา ซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำอำเภอ หรือไม่ก็ไปรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัด ตั้งอยู่ในตัวเมืองสุราษฎร์ธานี

๓. สภาพทางด้านการเมืองการปกครอง

ตำบลเลม็ดเป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี การปกครองประชาชนในตำบลใช้รูปแบบการปกครองระบบบุชาธิปไตย คือ ประชาชนในตำบลมีสิทธิ์ออกเสียงในการเลือกตั้ง ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ตลอดจนสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลของตำบลเลม็ด ด้านสภาพทางการเมืองการปกครองของตำบลเลม็ดมีรายละเอียดต่างๆ ที่น่าสนใจดังนี้

๔.นโยบายการบริหารจัดการชุมชน การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อให้เยาวชนของชุมชนได้พัฒนาตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง

ในเรื่องการพัฒนาด้านต่างๆ ภายในตำบลเลม็ด พบร่วมมือโครงการพัฒนาต่างๆ เกิดขึ้นมากมายหลายโครงการ ซึ่งส่วนใหญ่ จะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล โดยเฉพาะในเรื่องงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ โครงการบางโครงการได้ดำเนินเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่บางโครงการกำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการ ซึ่งสามารถแยกโครงการที่พัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้ดังนี้

- ๑) โครงการสร้างแหล่งเรียนรู้และพัฒนาสภาพแวดล้อม
- ๒) โครงการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา
- ๓) โครงการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล

- ๔) โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อม
- ๕) โครงการพัฒนามาตรฐานโรงเรียน
- ๖) โครงการปรับภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน
- ๗) โครงการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา
- ๘) โครงการแข่งขันกีฬาตำบล
- ๙) โครงการขอรับการสนับสนุนเครื่องเล่นกลางแจ้งและ อุปกรณ์การฝึกสอนและวัดผลเด็ก
- ๑๐) โครงการซ่อม-ต่อเติมอาคารศูนย์

๕. ศักยภาพของชุมชนด้านทรัพยากรถมีปัญญาลุ่ม

ชุมชนตำบลเลมีด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นชุมชนเกษตรกรรมที่มีอัตลักษณ์ทางด้านอาหารนานา มีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่โบราณและมี ความสำคัญทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และศาสนา อีกชุมชนหนึ่งในภาคใต้ สิ่งแวดล้อมเอื้อต่อการประกอบอาชีพประมง การเลี้ยงเป็ดและการผลิตไข่เค็ม การทำนาและจากการที่ดินในบริเวณนี้ เดຍอุดมสมบูรณ์ ผลผลิตจากการทำนาสูง การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ทำให้สภาพ แวดล้อมชุมชนเปลี่ยนแปลงไปมาก ทำให้ระบบต่ออาชีพ และความเป็นอยู่ของชาวบ้านชุมชนตำบลเลมีด

ศักยภาพของคน

คนในชุมชนตำบลเลมีด มีฐานะความเป็นอยู่ปานกลาง มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน จึงทำให้เกิดความเห็นใจกันและ ความเข้มแข็งขึ้นในชุมชน การทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดจากการรวมกลุ่ม มักจะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ชาวบ้านทุกคนมีน้ำใจ

เสียงสละ ยอมรับความคิดเห็นของกลุ่ม รวมทั้งมีความตื่นตัวในการแสดงให้ความรู้ใหม่ รวมถึงการเมืองการปกครอง จึงทำให้ชาวบ้านต่างมีความรู้พื้นฐานเป็นทุน กลายเป็นขุมทรัพย์แหล่งเรียนรู้ที่มีค่า ยิ่งทุกคนมีอำนาจในการกล้าเสียงสำหรับการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อหารแนวทางแก้ไขและทางออกที่ดีที่สุดและนิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาออกพื้นที่ ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ชาวบ้านต้องทำงานหนัก และหารายได้เสริมนอกเหนือจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน ทำนา เมื่อรายได้ไม่เพียงพอ กับรายจ่ายส่วนใหญ่จะใช้วิธีการยืมเงิน จากนายทุนของระบบก่อให้เกิดภาระหนี้สินมากมาย รวมไปถึงกรรมสิทธิ์ในที่ดินแบบการเช่าที่ทำกินก็ยังมีอยู่

ศักยภาพของกลุ่มและองค์กร

ผู้นำชุมชน กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน จะมีการเลือกตั้งจากประชาชนในหมู่บ้าน ทำให้มีส่วนช่วยเหลือชุมชนได้เป็นอย่างมาก เป็นแกนนำในการทำกิจกรรมต่างๆ และให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือชาวบ้าน เมื่อเดือดร้อน ทำหน้าที่ใกล้เคียงปัญหาต่างๆ ระหว่างคนในหมู่บ้าน และนอกหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ คอยปรึกษาหารือทั้งปัญหาชุมชน และลุกเหล่าน

การรวมกลุ่มของชาวบ้านค่อนข้างแน่นหนึ่งกัน ทุกคนเคารพในความสามารถของแต่ละคน แต่ยังขาดประสบการณ์ในการคิด การทำกิจกรรมต่างๆ จะทำการที่มีการส่งเสริมให้ทำ ดังนั้นชาวบ้าน จึงไม่มีโอกาสคิดเอง จึงยังไม่มีอะไรที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน การรวมกลุ่มต่างๆ ช่วยให้ชาวบ้านมีแหล่งเงินกู้ และแหล่งเงินออม ทำให้การดำรงชีวิตไม่ขัดสน ลดปัญหาการออกไปประกอบอาชีพต่างถิ่น

คนในครอบครัวมีโอกาสได้พบปะพูดคุยกันมากขึ้น ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว

จากการสังเกตและได้พูดคุยกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเลเม็ด นายเกรียงศักดิ์ สินธราชีวะ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเลเม็ดมีศักยภาพในการบริหารและการจัดการ มีวิสัยทัศน์ มีกลยุทธ์ในการพัฒนา สืบเนื่องจากมีทักษะ และประสบการณ์ที่ยาวนาน จึงนำพาองค์กรให้สามารถเป็นหลักในการพัฒนาได้เป็นอย่างดี

ศักยภาพทรัพยากร

ทรัพยากรในท้องถิ่นบ้านเลเม็ด จากการพูดคุยกับ นายเยือนแสงเดช ต่อทรัพยากรที่มีอยู่ก็ยังเอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีแหล่งน้ำและพื้นที่เพียงพอต่อการทำมาหากินของชุมชน มีการแบ่งสรรปันส่วนระหว่างที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินได้อย่างลงตัว พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ไม้ไอลจากที่พัก มีการยอมรับในเขตพื้นที่ของแต่ละบุคคล ไม่มีปัญหาเรื่องการขออยุผลผลิตทางการเกษตรแต่จะช่วยกันระมัดระวังภัยจากคนนอกให้แก่กันและกัน

๖. การจัดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้องตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน

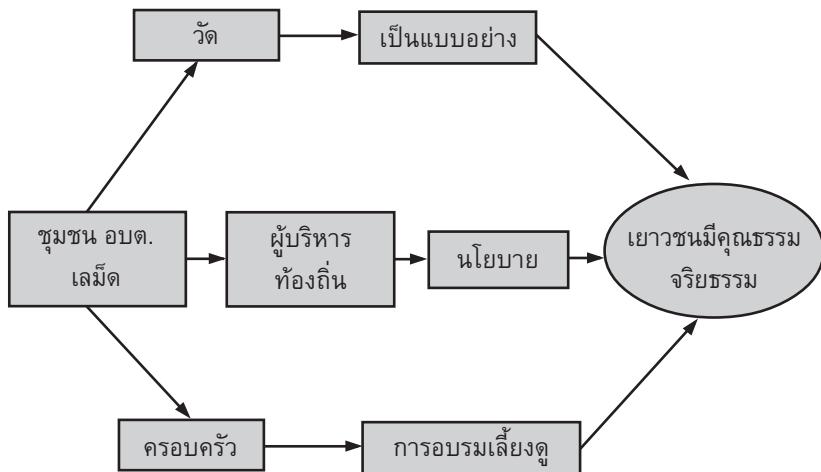
กระบวนการเรียนรู้ส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานราชการต่างพื้นที่ที่เข้ามาช่วยเหลือและให้คำแนะนำเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ บางหน่วยงานมีการสนับสนุนเงินทุนในการรวมกลุ่มทำกิจกรรม จนบางครั้งทำให้ชาวบ้านคิดว่าหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุนเรื่อง

เงินทุนเท่านั้น แต่ยังขาดเรื่องการส่งเสริมวิธีคิดเพื่อชาวบ้านเกิดการพัฒนาด้วยตัวเอง

ชาวบ้านมีการตื่นตัวในเรื่องการเมืองค่อนข้างสูง เข้าใจภาวะเศรษฐกิจ พร้อมกับสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งให้ชาวบ้าน มีวิสัยทัศน์ค่อนข้างกว้าง เปิดรับข้อมูลภายนอกอยู่เสมอ รวมทั้งมีการปฏิสัมพันธ์กับต่างถิ่นเพื่อหาข้อสรุปแบบศึกษาแบบอย่างเพื่อนำมาสู่การพัฒนาพื้นที่ของตัวเองตลอดเวลา

๗. รูปแบบการเสริมสร้างจริยธรรมของชุมชน

ดังภาพที่ ๖-๓

ภาพที่ ๖-๓ รูปแบบการเสริมสร้างจริยธรรมของชุมชน

บทที่ ๗

ผลการศึกษาการจัดกิจกรรมของครอบครัว

จากการคัดเลือกนักเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น จำนวน ๑๐ คน โดยใช้เกณฑ์ของครอบครัวหรือบ้านของนักเรียนต้องตั้งอยู่ในบริเวณอำเภอไชยาหรือใกล้เคียง (ที่ใช้อำเภอใกล้เคียง เนื่องจากนักเรียนของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มาจากต่างพื้นที่ เป็นนักเรียนในเขตอำเภอไชยาจำนวน ๒๐๕ คน และเป็นนักเรียนในเขตตำบลเวียงและตำบลเลเม็ดเพียง ๕๐ คน) ผลการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญของ การจัดกิจกรรมของครอบครัวเป็นบิดา หรือมารดาของนักเรียน ๑๐ คน ดังนี้

ตารางที่ ๗-๑ รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ชื่อ-สกุลผู้ให้ข้อมูล	สถานภาพ	ชื่อ-สกุlnักเรียน	ขัน	ที่ตั้งบ้าน
๑. นางวัฒนา รักษ์คง	มารดา	ด.ญ.อังคณา รักษ์คง	ม.๔	ตลาดไชยา
๒. นายเชิดศักดิ์ นิลมนี	บิดา	ด.ญ.สุมារณ์ นิลมนี	ม.๔	ตลาดไชยา
๓. นายเสน่ห์ ไชยแขวงศ	บิดา	ด.ญ.เสน่ห์ ไชยแขวงศ	ม.๔	ตำบลเลเม็ด
๔. นางสาวภาณุ ยังรุ่งนนท์	มารดา	ด.ช.ฉัตต์ชัย ยังรุ่งนนท์	ม.๒	ตำบลเลเม็ด
๕. นางศิริพร ศรีทองกุล	มารดา	น.ส.ทักษิณ ศรีทองกุล	ม.๕	ตลาดไชยา
๖. นางอนงค์ เคียนบุน	มารดา	นายสมดี เคียนบุน	ม.๕	ตำบลเลเม็ด
๗. นายศุภชัย จันทะโสม	บิดา	ด.ญ.ไวโอลิน จันทะโสม	ม.๒	ตำบลป่าເວ
๘. นางชนิดา อุทธิเดช	มารดา	นายยงยุทธ์ อุทธิเดช	ม.๔	อ.ท่าajan
๙. นางทิวาพร โพธิ์อิ้ม	มารดา	ด.ช.ทศพร โพธิ์อิ้ม	ม.๓	ตำบลเวียง
๑๐. นายเรวัตร เหมะประมาณ	บิดา	นายเอกชัย เมะประมาณ	ม.๔	ตำบลเวียง

๑. บริบททั่วไปของครอบครัว

ผลการคัดเลือกครอบครัวของนักเรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรม ดีเด่นในชุมชนจำนวน ๑๐ ครอบครัว เป็นครอบครัวของนักเรียนผู้หญิง จำนวน ๕ คน นักเรียนชาย จำนวน ๕ คน กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๒ คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๑ คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๕ คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๒ คน บิดามารดา ส่วนใหญ่ไม่ใช่คนไทยในพื้นที่อำเภอไชยา แต่มาตั้งบ้านเรือนในอำเภอไชยา และอำเภอท่าฉาง บิดารับราชการ ๔ คน เกษตรกร(ทำสวน) ๓ คน ค้าขาย ๒ คน และพนักงานธนาคาร ๑ คน มีรายได้ ระหว่าง ๕,๐๐๐ บาท ถึง ๓๐,๐๐๐ บาท ต่อเดือน มารดาเป็นข้าราชการ ๑ คน เป็นครูโรงเรียนเอกชน ๑ คน ทำสวน ๔ คน ค้าขาย ๔ คน มีรายได้ระหว่าง ๕,๐๐๐ บาท ถึง ๒๐,๐๐๐ บาท รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ย ระหว่าง ๑๕,๐๐๐ บาท ถึง ๕๐,๐๐๐ บาท ต่อเดือน ครอบครัวของนักเรียน ๙ คนตั้งบ้านเรือน ในอำเภอไชยา และ ๑ คน ตั้งบ้านเรือนที่อำเภอท่าฉาง ซึ่งเป็นอำเภอที่มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอไชยา และนักเรียนทุกคนเป็นนักเรียนประเภทไป-กลับ นักเรียนมีพื้น้องร่วมบิดามารดา ๑ คน จำนวน ๑ ครอบครัว จำนวน ๒ คน ๕ ครอบครัว จำนวน ๓ คน ๔ ครอบครัว ส่วนใหญ่อยู่กับพ่อแม่ทั้ง ๑๐ ครอบครัว และใน ๑๐ ครอบครัว มี ๘ ครอบครัวที่มีปู่ย่า หรือตายายอยู่ด้วย สมาชิกในครอบครัวมีตั้งแต่ ๓ คน ถึง ๖ คน ภูมิหลังของการศึกษาของนักเรียน ส่วนใหญ่นักเรียนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนเพชรผลดุลเวียงไชย อำเภอไชยา จำนวน ๖ คน โรงเรียนวัดชัยาราม จำนวน ๒ คน และโรงเรียนวัดรัตนาราม จำนวน ๒ คน

๒. ผลการดำเนินชีวิตหรือการจัดกิจกรรมของครอบครัวเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคม

ตามบทบาทหน้าที่ของตน ดังรายละเอียดของแต่ละครอบครัว ดังนี้

ครอบครัวที่ ๑

บ้านตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๗ ตำบลเลมีด อำเภอไชยา พ่อมีภรรยา ๒ คน มีบุตร ๔ คนเป็นเพศชายทั้งหมด โดย ๒ คนแรกเป็นลูกจากภรรยาคนแรก แล้วเลิกกัน มาแต่งงานกับภรรยาคนปัจจุบัน มีบุตร ๓ คน บุตรจากภรรยาคนแรกทำงานมีครอบครัวแล้ว โดยคนที่ ๑ มีอาชีพเป็นครู คนที่ ๒ ทำงานบริษัทก่อสร้าง ส่วนบุตรอีก ๓ คน จากภรรยาคนปัจจุบัน สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากการศึกษานอกโรงเรียน ๒ คน มีอาชีพเป็นพนักงานส่งของ ที่เหลืออีกคนคือ คนเล็ก เป็นผู้ชายเรียนที่โรงเรียนนี้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ แต่มีนิสัยเป็นผู้หงุดหงิดชอบนาฏศิลป์ และได้ถูกรับเชิญให้ไปแสดงในที่ต่าง ๆ เสมอ รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนตลอดมา ในบ้านอยู่ด้วยกัน ๖ คน คือ ลูก ๒ คน พ่อ แม่ ตาและยาย สภាឡบ้านเป็นบ้านสองชั้น

ในส่วนของการจัดกิจกรรมเพื่อให้ลูกได้พัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคมนั้น ทางบ้านได้สอนในรูปแบบผิดชอบ นอกนั้นเด็กพัฒนาตนเองโดยตัวเอง โดยการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและที่อื่น ๆ ทุกที่ที่ทราบและได้การเชิญ วันหยุดในช่วงปิดภาคเรียนก็ได้มีการหารายได้เพื่อช่วยตนเอง โดยที่ฟอร์มไม่ต้องบอก มีความรับผิดชอบในตนเองสูง เป็นคนที่มีระเบียบวินัย เวลาว่างนอกจากการหารายได้แล้ว

ขอบแสวงหาความรู้โดยการฝึกฝนในด้านนาฏศิลป์ ศิลปะการรำ การแสดง และช่วยฝึกการแสดงให้กับผู้อื่น พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาได้อบรมสังสอนมากนัก แต่ที่นิสัยเป็นอยู่ เป็นที่ตัวเด็กเอง ที่ชอบช่วยเหลือสังคม เวลาว่างช่วยงานบ้าน ในบ้านมีผู้หญิงอยู่คนเดียวคือแม่ แต่นิสัยที่เป็นไปในทางเพศตรงข้ามเป็นมาตั้งแต่เล็ก ๆ ในเวลาว่างมีเพื่อนผู้ เป็นผู้ชายส่วนหนึ่ง ชอบเล่นกีฬาบ้าง

สิ่งที่เด็กคาดหวังในอนาคตคือ ต้องการรับราชการ ผลการเรียนค่อนข้างดี

ครอบครัวที่ ๒

บ้านตั้งอยู่ที่ตำบลเล美德 อำเภอไชยา พ่อเป็นข้าราชการบำนาญ แม่เมียพำนิชทำสวนอยู่ที่ ป่าเว ปู่ย่าตั้งบ้านที่ตำบลเล美德 มีบุตร ๒ คน ตอนโตกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนนี้ คนเล็กกำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดรัตนาราม พ่อแม่ทำสวนจึงต้องไปอยู่ที่บ้านในสวน ให้ลูกอยู่ที่บ้านที่เล美德 โดยมีบ้านของปู่และย่าอยู่ในบริเวณเดียวกัน ลูก ๆ อายุกันเอง ชีวิตพ่อแม่พ่อแม่ ๓ คน ต้องรับผิดชอบพ่อแม่ ซึ่งอายุมากแล้ว และมีอาการเครียด ฝึกให้ลูกดูแลปู่และย่า เมื่อก่อนพ่อเป็นคนที่ไม่ดี กินเหล้า หมาย เที่ยว สูบบุหรี่ แต่ปัจจุบันเลิกจึงนำสิ่งที่ตนเองประสบมาเป็นตัวอย่างในการสอน

การสอนลูกให้เป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม ของครอบครัว จะใช้ตัวอย่างของพ่อที่เคยประพฤติมาในอดีต และกลับมาเป็นคนดีในปัจจุบัน และแม่ก็เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก ๆ ชี้ผิด ชี้ถูกให้ลูกเห็นตลอดเวลา ฝึกให้ลูกปฏิบัติดนเองเป็นคนดีตั้งแต่เล็ก ๆ ให้ดูแลปู่ย่า โดยให้เรียก ปู่ย่า ว่าพ่อปู่ แม่ย่า เพื่อสอนให้ลูกรู้ว่า ปู่และย่าเป็นแม่

อีกคนหนึ่งของลูกด้วย ปัจจุบันปูย่า อายุมากแล้ว ไม่สามารถเป็นคนที่เครียด ต้องกินยาเป็นประจำ จึงฝึกให้ลูกดูแลปูย่า โดยให้ลูกได้จัดยาไว้ให้ปูย่ากินตามเวลาที่หมอสั่ง และหากปูย่าไม่สามารถพาไปหาหมอโดยไม่ต้องรอพ่อและแม่ หากมีเวลาอยู่ร่วมกันก็จะสอนลูกอยู่เสมอ ลูก ๆ ช่วยทำงานบ้านทุกอย่าง ฝึกให้รับผิดชอบ ให้รักเคารพญาติผู้ใหญ่ ดูแลญาติผู้ใหญ่ โดยเฉพาะปู่กันย่า

ครอบครัวที่ ๓

บ้านตั้งอยู่ที่อำเภอท่าจัง พ่อเป็นคนทำจัง แม่เป็นคนหนองบัวลำภู มีบุตร ๓ คน คนโตกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนนี้ เป็นผู้หญิง คงกลางกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนทำชนะ คนเล็กกำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนไชยวิทยา อาชีพทำสวนยางและสวนปาล์ม ให้ลูกอยู่บ้านกันเอง ในบริเวณมีบ้าน ๒ หลัง ลูกหลังเป็นบ้านของปู่และย่า เพื่อช่วยดูแลหลาน ลูกทุกคนรับผิดชอบตัวเอง โดยมีพี่คนโตคอยดูแลน้อง ๆ นาน ๆ พ่อแม่จึงกลับมาบ้าน เพราะต้องอยู่ที่บ้านสวน

ในการอบรมเลี้ยงดูนั้นแทบไม่ต้องอบรมอะไร เพราะลูกเป็นผู้ที่รับผิดชอบงานเอง ดูแล น้อง ๆ แทนพ่อแม่ เป็นเด็กที่เรียนเก่งด้วย หากมีเวลาแม่ค่อยอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนมีน้ำใจ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เมื่อโรงเรียนคัดเลือกให้เข้าร่วมแต่โดยทั่วไป เด็กในพื้นที่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเกือบทุกครั้งอยู่แล้ว และลูกเป็นนักเรียนประเภทไป-กลับของโรงเรียน จึงต้องช่วยเหลือเอื้อเพื่อเพื่อนผู้ที่เป็นนักเรียนประจำซึ่งของมาฝึกปฏิบัติที่โรงเรียนเป็นประจำ โดยไม่บ่นเลย และได้ซักถามเป็นประจำ ว่า Yinดีช่วยเหลือเพื่อน เพราะเขาอุ่นใจได้ เราไป-กลับก็ต้องช่วยเหลือเขา

ครอบครัวที่ ๕

แม่เป็นคนจังหวัดภูเก็ต พ่อเป็นคนจังหวัดชุมพร ปู่ย่าเป็นคน
เกาะสมุย มีบุตร ๒ คน เป็น ผู้หันมุ่งทั้งสองคน กำลังศึกษาชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ ๕ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่โรงเรียนนี้ แม่ช่วยปฏิบัติงาน
ที่ภาคขาดของอำเภอไชยา บ้านตั้งอยู่ในตลาดไชยาเป็นร้านขาย
เครื่องไฟฟ้า พ่อรับราชการเป็นผู้กำกับฯที่ต่างจังหวัด ลูก ๆ จึงอยู่กับแม่
ซึ่งมีพยาบาลอยู่ด้วย และมีพี่เลี้ยงคอยดูแล ในครอบครัวอยู่ด้วยกัน ๖ คน
แม่ ลูก ตา ยาย และพี่เลี้ยง (คนรับใช้) สอนให้ลูกได้ช่วยเหลืองานบ้าน
แต่น้อยมาก เพราะมีพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือ แต่ก็พยายามสอนให้ช่วย
ค้าขายหน้าร้าน แม่เป็นผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมช่วยเหลือสังคม ในบางครั้ง
ก็จะพาลูกไปด้วยเพื่อให้ลูกได้เห็นแบบอย่างการช่วยเหลือสังคม
และร่วมช่วยแม่ปฏิบัติงาน

กิจกรรมในครอบครัว ลูกจะเห็นแบบอย่างของแม่ที่เป็นผู้ช่วย
เหลือสังคม เสียสละ ลูกจึงชื่นชมกราบกิจกรรมต่าง ๆ ที่แม่ทำทุกวัน
นอกจากนั้นยังฝึกให้ลูกเชือฟังญาติผู้ใหญ่ในบ้าน โดยเฉพาะปู่ ย่า
ตาและยาย แต่ก็มีบ่อยครั้งที่ความเห็นของเด็กขัดแย้งกับผู้ใหญ่เสมอ
แต่แม่พยายามเป็นคนกลางโดยพูดคุยสอนเสมอ ที่บ้านมีพี่เลี้ยง
ลูกจึงไม่ค่อยต้องรับผิดชอบงานอะไรมากนัก นาน ๆ พ่อจะกลับมาเจอกับ
หน้าลูก ๆ ครั้ง จึงสอนให้ลูกเป็นคนอดทน ดังนั้นแบบอย่างของลูก
จึงเป็นที่ตัวแม่ ลูกจะสังเกตแบบอย่างจากแม่

ครอบครัวที่ ๕

พ่อเป็นครูสอนดนตรี และเป็นคนที่มีภูมิลำเนาจังหวัดร้อยเอ็ด
แม่เป็นคนป่าເວ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีอาชีพทำขนมขาย
ซึ่งอาชีพของแม่มีรายได้ไม่แน่นอน ทั้งครอบครัวพักอยู่บ้านเช่า มีบุตร

๒ คน คุณໂຕเป็นผู้หญิง กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนกาญจนากิจวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี คุณเล็กกำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนเพชรพดุงเรียงไชยา อำเภอไชยา สภาพครอบครัวอยู่ด้วยกัน พ่อแม่ และลูก ๔ คน

เนื่องจากพ่อเป็นครูสอนดนตรี และรับจ้างเล่นดนตรีตามห้องอาหารนอกเวลาราชการ จึงฝึกให้ลูกได้เล่นดนตรีในเวลาว่างตั้งแต่ชั้นอนุบาล จนปัจจุบันลูกคุณໂຕได้รับผิดชอบในการฝึกดนตรีให้กับน้องคนเล็ก

ตลอดชีวิตการเลี้ยงลูกพ่อแม่ทำตัวเป็นแบบอย่างแก่ลูก ๆ พยายามสอนให้ลูกแต่ในสิ่งที่ดี เพราะ พ่อเมียชีพเป็นนักดนตรีและเล่นดนตรีตามห้องอาหารได้เห็นสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งที่ไม่ดี พยายามนำมาสอนลูก และยกตัวอย่างสิ่งที่ไม่ดีเหล่านี้ รวมทั้งในวันสำคัญต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวันสำคัญทางศาสนาพยาภรณ์พากลุกเข้าวัด วันสำคัญทางประเพณีต่าง ๆ ได้พยายามให้ลูกได้เห็น และฝึกปฏิบัติตามประเพณีที่ดีงามตลอดมา จนให้เกิดความซึมซับ ส่วนในเรื่องการช่วยเหลือพ่อแม่ในการทำงานบ้านนั้น เนื่องจากลูกเป็นลูกผู้หญิงจึงพยายามฝึกให้ลูกได้ทำงานบ้าน ได้ช่วยแม่ทำความสะอาดและขายขนม รวมทั้งได้พยายามกระตุ้นให้ลูกได้กล้าแสดงออก พยายามสนับสนุนให้ลูกได้ร่วมกิจกรรมทุกอย่างที่โรงเรียนจัดขึ้น

ครอบครัวที่ ๖

แม่เป็นคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอไชยา พ่อเป็นคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอศรีรัตน์ ком จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งพ่อและแม่รับราชการครูมีลูกคนเดียว สภาพบ้านเป็นบ้านของตนเอง เป็นบ้านไม้สองชั้น ในครอบครัวอยู่ด้วยกัน ๔ คน พ่อแม่ ลูกและตา

ในครอบครัวได้พยายามสอนให้ลูกอีื้อเพื่อช่วยเหลือเพื่อน เพื่อฝึกให้ไม่เห็นแก่ตัว ถึงแม้เป็นลูกคนเดียวของครอบครัวก็ไม่ได้เลี้ยงแบบตามใจ พยายามสอนและฝึกให้เป็นเด็กที่รับผิดชอบงานในหน้าที่ ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้านตั้งแต่เล็ก ๆ รับผิดชอบซักเสื้อผ้าเอง พ่อแม่จะคอยบอกรักและพูดคุยกับลูกตลอดเวลา และพยายามให้เวลา กับลูกให้มากที่สุด หากเป็นวันหยุดก็จะพาลูกไปเที่ยวพักผ่อน ไปกันทั้งครอบครัว พร้อมการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ให้ดูแบบอย่างที่ดีตลอดเวลา

ครอบครัวที่ ๗

พ่อเป็นคนมีภารกิจสำนักงานที่ป่าเถ้า อำเภอไชยา แม่เป็นคนตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการ ประจำกองอาชีพทำสวนอยู่ที่ป่าเถ้า มีบุตร ๒ คน บุตรทั้งสองคนกำลังศึกษาที่โรงเรียนกาญจนานวัฒน์วิทยาลัย สุราษฎร์ธานี คนโตกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ และคนเล็กกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ในครอบครัวอยู่ด้วยกัน ๕ คน เป็นบ้านของตนเองมีสภาพบ้าน ๒ ชั้น ครึ่งตึกครึ่งไม้ พยายามสอนลูกตลอดเวลา ให้ลูกรับผิดชอบภาระงานบ้าน ทั้งหมดเป็นของลูกทั้งสองคน เพราะพ่อแม่ต้องทำงาน

พ่อแม่ไม่มีเวลาอยู่กับลูกต้องทำสวน บ้านที่อยู่อยู่ที่ในตลาด ส่วนพ่อและแม่ทำสวนที่ป่าเถ้า ลูกคนโตต้องดูแลเนื่อง รับผิดชอบแทนพ่อแม่ ฝึกให้ลูกรับผิดชอบตั้งแต่เด็ก ๆ พี่จะดูแลให้น้องอ่านหนังสือเรียนชั้นประถมที่โรงเรียนเพชรผลดุลเวียงไชย สอนให้ลูกรู้จักใช้เงินในบ้านลูกคนโตต้องทำงานหนัก รับผิดชอบแทนพ่อแม่ รู้สึกสงสารลูกเหมือนกัน แต่เห็นว่าเขารู้จักรับผิดชอบ ทั้งรับผิดชอบตัวเอง รับผิดชอบดูแลน้อง รู้หน้าที่ เป็นคนที่มีระเบียบวินัย บางครั้งก็จะช่วยกิจกบ้าง แต่ก็เป็นแบบอย่างให้กับน้องอีกต่อหนึ่ง

ครอบครัวที่ ๙

บ้านอยู่ที่พุ่มเรียง อำเภอไชยา เป็นบ้าน ๒ ชั้น อยู่ด้วยกับ ๖ คน พ่อ แม่ ยาย และลูก ๓ คน คนโตกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนกาญจนากาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี คนกลางกำลังเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๑ และคนเล็กเรียนชั้นอนุบาล ๑ อาชีพค้าขายนำดีม และพ่อเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

สอนให้ลูกรู้จักหน้าที่ ให้ช่วยเหลืองานบ้าน ช่วยรถนำต้นไม้ ส่วนการสอนหนังสือเพิ่มเติมให้กับลูก ๆ เป็นหน้าที่ของย่า เพราะย่า เป็นคนครูมาก่อน ย่าช่วยสอนหนังสือ สอนกิริยามารยาท พ่อแม่ ปู่ ย่า ได้ปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก ๆ เด็กจะค่อย ๆ ซึมซาบไปเอง และติดตัวเด็กตลอดไป

ครอบครัวที่ ๙

พ่อเป็นคนสมุทรปราการ แม่เป็นคนอำเภอไชยา บ้านตั้งอยู่ที่ หน้าสวนโมกข์ มีบุตร ๓ คน คนโตกำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนกาญจนากาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี คนกลางกำลังศึกษาชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๖ และคนเล็กกำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ แม่เมียชีพเป็นครู แต่ปัจจุบันลาออกจากมาเปิดร้านค้าขาย บ้านเป็นตึก ชั้นเดียว ๒ คูหา และมีบ้านอีกหลังหนึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกัน พ่อแม่ ต้องรับภาระเลี้ยงดูแม่บุญธรรม

พ่อแม่เป็นต้นแบบหรือเป็นแบบอย่าง สอนให้เห็นเป็นตัวอย่าง ปฏิบัตินให้ดูเป็นแบบอย่าง ให้ลูกเป็นนักกีฬาเพื่อได้พัฒนาสุขภาพ เป็นคนที่มีระเบียบวินัย ยอมรับกฎเกณฑ์ กติกา สอนให้ลูกได้ช่วยเหลือ ชุมชน ช่วยเหลือโรงเรียน รู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง

ครอบครัวที่ ๑๐

พ่อเป็นพนักงานขับรถของธนาคาร และเป็นคนใช้ยา แม่เป็นคนศาลายา นครปฐม มีบุตร ๒ คน กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนกาญจนภูมิเชิงวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี และคนเล็กกำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนนวัตชัยaram ตั้งบ้านเรือนที่ตลาดใช้ยา แม่ทำขนมขาย วันหยุดโดยเฉพาะวันเสาร์ลูกจะช่วยแม่ขายของ ครอบครัวอยู่ด้วยกัน ๒ คน และมีปู่ย่า อปู่คุณลงทะเบียน แต่บริเวณเดียวกัน ได้มอบภาระให้ลูกช่วยทำงานบ้าน วันเว้นวัน ๓ วัน ซักผ้า ๑ ครั้ง ให้ลูกคนเล็กรับผิดชอบกรอกน้ำใส่ขวด ลูกสาวที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เป็นนักเรียนโครงการช่างเพื่ออาชีวศึกษาของโรงเรียน เป็นเด็กที่ขยันเรียนและค่อนข้างเครียดกับการเรียน มุ่งเรียน แต่พ่อแม่ก็พยายามส่งเสริมโดยการสอนลูกให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ฝึกความรับผิดชอบ ไม่ให้เห็นแก่ตัวเหมือนเด็กที่เรียนเก่งทั่ว ๆ ไป

กิจกรรมที่ทำคือการที่พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูกได้เห็น และปฏิบัติตัวที่ดี เพื่อให้ลูกได้ชื่มชู สิ่งที่ดีไว สอนลูกให้เป็นคนมีน้ำใจ และพยายามฝึกลูกให้รับผิดชอบงานบ้าน

จากการศึกษาผลศึกษาการจัดกิจกรรมของครอบครัวผลปรากฏว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ของครอบครัวนั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

๒.๑ การจัดกิจกรรมโดยการสอนลูกเมื่อเวลาอยู่ด้วยกัน
ทั้งนี้ เพราะครอบครัวทั้ง ๑๐ ครอบครัวอยู่ด้วยกัน จึงมีเวลาสำหรับการสอนลูก อยู่ด้วยกัน ด้วยส่วนใหญ่ต้องดูแลให้ประพฤติดี ปฏิบัติได้ในเวลา ความดีจะช่วยปกปักษากัน ตกน้ำไม่เหล ตกไฟไม่ไหม ทำให้ลูกทุกคนเป็นคนดี

๒.๒ การที่นักเรียนมีแบบอย่างจากบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปู่ย่าตายายที่นักเรียนอยู่ด้วย ส่งผลให้นักเรียน มีความประพฤติดี มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นที่ปราถวแก่คนทั่วไป เด็กแต่คุณมุ่งมั่นที่จะทำความดี เพื่อตัวเองและครอบครัว มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ทั้งต่องานที่ได้รับมอบหมายต่อสังคม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนฝูง เพื่อนต้องการให้ช่วยอะไร ก็ช่วยเหลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนของทั้ง ๑๐ ครอบครัว เป็นนักเรียนประเภท ไป-กลับ ทุกคนจึงต้องรับผิดชอบช่วยเหลือเพื่อนที่เป็นนักเรียนประจำ ในครรชื่อของใช้ที่เป็นต่อการเรียนของนักเรียนทุกคน โดยมิได้ เกี่ยงขันแต่ประการใด และมีครอบครัวหนึ่งที่นำสนิใจคือ เดิมบิดาเป็น คนที่ประพฤติ ปฏิบัติตามไม่ดี ในสมัยวัยรุ่น แต่ปัจจุบันกลับตัวกลับใจ เลิกสิ่งเหล่านั้นจนหมด เแล้วนำสิ่งเหล่านั้นมาเป็นตัวอย่างสอนลูก จนลูก ประสบความสำเร็จเป็นนักเรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น จนเป็นที่ ชื่นชอบทั้งของครูและเพื่อนนักเรียน ด้วยกัน

๒.๓ ญาติผู้ใหญ่ค่อยสอนและตักเตือน ในหลายครอบครัว ซึ่งเป็นส่วนใหญ่จะมีปู่ย่าหรือตายายอยู่ด้วย จะเป็นผู้สอนว่ากล่าว ตักเตือนและพร่ำสอนหลาน ๆ ตลอดเวลา และนอกจากสอนคุณธรรม จริยธรรม แล้วบางครอบครัว ปู่ย่า หรือ ตายายช่วยสอนหนังสือให้กับหลาน ๆ อีกด้วย ในครอบครัวจึงมีความสัมพันธ์กัน เด็กจึงเคารพรัก และเชื่อฟังญาติผู้ใหญ่

๒.๔ การฝึกให้นักเรียนได้เล่นกีฬาหรือดนตรี ในบางครอบครัวป่อแม่ได้ปลูกฝังให้ลูกได้เล่นกีฬาเพื่อฝึกความมีระเบียบวินัย มีอยู่หนึ่งครอบครัวที่ฝึกลูกให้เป็นนักมวย หารายได้จากการซ้อมมวย

เลี้ยงครอบครัว แต่ปัจจุบันพยายามให้เลิก เพราะจะมีผลต่อการเรียน แต่ก็ให้ฝึกฝนเพื่อฝึกความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัย รู้จักแพ้ รู้จักชนะ และรู้จักให้อภัย ดังนั้นการฝึกให้ลูกเล่นกีฬากีฬาสามารถฝึกให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรมได้ ไม่เป็นเด็กเกเร และในอีกครอบครัว หนึ่งที่พ่อสอนดูดนตรี มีอาชีพเป็นครูสอนดูดนตรี และรับจ้างเล่นดูดนตรี ตามร้านอาหารในเวลา空暇คืน ได้ฝึกให้ลูกเล่นดูดนตรี ให้ฝึกและให้รับผิดชอบตนเอง รวมทั้งปัจจุบันได้มอบหมายให้ฝึกดูดนตรีให้กับน้อง แต่ในส่วนตัวของพ่อนั้นได้พบเห็นสิ่งต่าง ๆ ในสิ่งที่ไม่ดี ก็จะนำส่วนนั้นมาสอนลูก ยกตัวอย่างเช่น เมื่อให้ลูกได้ประพฤติ ปฏิบัติ แต่ในสิ่งที่ดี ที่งาน ซื้อสัตย์ จนเป็นที่ชื่นชมของครู อาจารย์ และเพื่อน ๆ

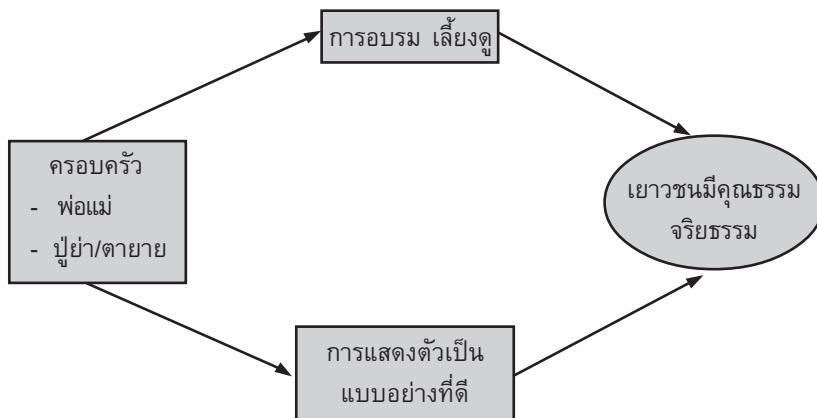
๒.๕ การได้รับการปลูกฝังจากโรงเรียนเดิม คือในระดับ ประถมศึกษาปีที่ ๖ จากการวิเคราะห์นักเรียนทั้ง ๑๐ คน พบว่า นักเรียนทั้ง ๑๐ คน เป็นนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเพชรพุดเงียง ไชย โรงเรียนวัดชัยaram โรงเรียนวัดพระบรมราชูตุไชยา และโรงเรียนวัดรัตนาราม ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวเป็นโรงเรียนที่ได้มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมค่อนข้างมาก โรงเรียนมีโครงการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม ตลอด เด็กที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนดังกล่าว ส่วนใหญ่มีคุณธรรม จริยธรรม

๓. ผลของการจัดกิจกรรมของครอบครัวที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนทั้งด้านการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคม

จากผลการจัดกิจกรรมของครอบครัวทำให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม ดังปรากฏ ในการประพฤติ ปฏิบัติดนของเด็ก เมื่อเอ่ยชื่อนักเรียนเหล่านั้น ทุกคนต่างเห็นพ้องต้องกัน เพราะเด็กนักเรียน จำนวน ๑๐ คน นี้ ผ่านการประเมินของคณะครุ อาจารย์ ของโรงเรียน และเพื่อน ๆ นักเรียนในชั้นเรียนแล้ว ว่าเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น สมควรเป็นแบบอย่าง

๔. รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของครอบครัว

ดังภาพที่ ๗-๑

ภาพที่ ๗-๑ รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของครอบครัว

บทที่ ๔

ผลการสังเคราะห์รูปแบบ การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม

๑. กระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมร่วมกันของวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

ภาพที่ ๔-๑ การประชุมระหว่าง ๔ ฝ่าย

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล

จากผลการประชุมร่วมกันระหว่างคณะครุ พระอาจารย์เมธี สุเมธ โส ตัวแทนวัดธารน้ำไหล ตัวแทนสภាពัฒนาธรรม และครอบครัวจำนวน ๑๐ ครอบครัว ในวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๘ ที่ประชุมได้สรุปร่วมกันถึงคุณธรรม จริยธรรมที่ต้องพัฒนานักเรียนร่วมกันคือ คุณธรรมด้านความรับผิดชอบ ทั้งนี้ เพราะหากนักเรียนมีความรับผิดชอบ นักเรียนก็จะเป็นคนที่สมบูรณ์ เพราะรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อหน้าที่การงานและต่อสังคม เป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เป็นพลเมืองดีของชุมชนและเป็นศิษย์ที่ดีของวัด จึงมีมิติให้จัดทำโครงการค่ายพุทธบูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ที่พึงประสงค์ของเด็กนักเรียน

ปฐมนิเทศโดยผู้อำนวยการประธานคณะกรรมการสถานศึกษาและเจ้าอาวาสวัดธารน้ำไหล ดังภาพที่ ๙-๒

ภาพที่ ๙-๒ พิธีเปิดโดยผู้อำนวยการ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา และเจ้าอาวาส

ภาพกิจกรรมต่าง ๆ ของการเข้าค่าย

ภาพที่ ๘-๓ พั้งการบรรยาย

ภาพที่ ๘-๔ พั้งพระธรรมเทศนา

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล

ภาพที่ ๔-๔ กิจกรรมการดูแล

ภาพที่ ๔-๖ ปوارณาตนรับศีล ๘

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้
ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดဓาราแห่งใหม่

๑๕๑

ภาพที่ ๙-๗ นั่งสมาธิ

ภาพที่ ๙-๘ รับประทานอาหารร่วมกัน

๑๕๒

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล

ภาพที่ ๙-๙ ช่วยเก็บล้าง

ภาพที่ ๙-๑๐ นั่งสมาธิ

๑.๑ ผลการดำเนินการโครงการเข้าค่ายพุทธบูตร

๑.๑.๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมโครงการค่าย

พุทธบูตร

ตารางที่ ๔-๒ จำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานผู้เข้าร่วมโครงการ
ค่ายพุทธบูตร

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	๗/๖	๑๐๐.๐
ชาย	๓๙	๕๕.๗
หญิง	๓๗	๔๔.๗
กำลังศึกษาชั้น	๗/๖	๑๐๐.๐
มัธยมศึกษาปีที่ ๔	๔๗	๖๑.๘
มัธยมศึกษาปีที่ ๕	๒๙	๓๘.๒

จากตารางที่ ๔-๒ แสดงว่า ผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพุทธบูตร เป็นนักเรียนชาย ร้อยละ ๕๕.๗ นักเรียนหญิง ร้อยละ ๔๔.๗ และกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ร้อยละ ๖๑.๘ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ร้อยละ ๓๘.๒

๑.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบการประเมินคุณลักษณะ
ความรับผิดชอบก่อนการอบรมระหว่างเพศชายและเพศหญิง

๑๔๕

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล

ตารางที่ ๔-๓ ผลการเปรียบเทียบผลการประเมินคุณลักษณะของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพุทธบุตรก่อนการอบรมระหว่างเพศชายและหญิง

เพศ	$\bar{X}$	S.D.	t*
ชาย (n=๓๙)	๗๘.๕๒๓	๓.๒๔๐	๒.๒๕๗*
หญิง (n=๓๗)	๒๐.๓๒๕	๒.๐๑๕	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔-๓ ผลการประเมินคุณลักษณะความรับผิดชอบของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพุทธบุตรก่อนการเข้าร่วมโครงการ พบร่วมกันว่า คุณลักษณะความรับผิดชอบของเพศหญิงสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๑.๒.๓ ผลการเปรียบเทียบการประเมินคุณลักษณะ ความรับผิดชอบหลังการอบรมระหว่างเพศชายและเพศหญิง

ตารางที่ ๔-๔ ผลการเปรียบเทียบผลการประเมินคุณลักษณะของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพุทธบุตรหลังการอบรม ระหว่างเพศชาย และหญิง

เพศ	$\bar{X}$	S.D.	t
ชาย (n=๓๙)	๒๑.๒๓๑	๔.๒๑๙๐	๒.๔๓๒*
หญิง (n=๓๗)	๒๓.๔๓๘	๔..๐๑๐	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔-๔ ผลการประเมินคุณลักษณะ ความรับผิดชอบ
ของ ผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพุทธบุตรหลังการเข้าร่วมโครงการ พ布ว่า
คุณลักษณะความรับผิดชอบของ เพศหญิง สูงกว่า เพศชายอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๑.๒.๔ ผลการเปรียบเทียบการประเมินคุณลักษณะ ความรับผิดชอบก่อน-หลังอบรมระหว่างเพศชายและเพศหญิง

ตารางที่ ๔-๕ ผลการเปรียบเทียบผลการประเมินคุณลักษณะของ
ผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพุทธบุตรก่อน-หลังอบรมระหว่างเพศชายและหญิง

เพศ	ก่อน		หลัง		t
	Ȳ	S.D.	Ȳ	S.D.	
ชาย	๑๙.๗๙๗	๓.๒๗/๙	๒๑.๒๓๑	๔.๒๑๗	๓.๔๘***
หญิง	๒๐.๓๒๕	๒.๐๑๕	๒๓.๘๓๘	๔.๐๑๐	๖.๔๖***
รวม	๑๙.๘๐๕	๒.๔๑๐	๒๒.๕๐๐	๔.๔๒๑	๖.๖๔***

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔-๕ ผลการประเมินคุณลักษณะความรับผิดชอบ
ของผู้เข้าร่วมโครงการค่ายพุทธบุตรก่อน-หลังการเข้าร่วมโครงการ พ布ว่า
คุณลักษณะความรับผิดชอบของ เพศหญิง เพศชาย และนักเรียนทั้งหมด
ที่ร่วมเข้าโครงการค่ายพุทธบุตร หลังการเข้าร่วมโครงการสูงกว่า ก่อน
การเข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล

๑.๒.๕ ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ค่ายพุทธบุตร"

สรุปผลการประเมินระดับความพึงพอใจกิจกรรมโครงการอบรม
คุณธรรมจริยธรรม "ค่ายพุทธบุตร" ณ วัดธารน้ำไหล (สวนโมกข์พ拉ราม)
ระหว่างวันที่ ๑๕-๑๗ กันยายน ๒๕๔๘ มีผู้เข้าค่าย จำนวน ๗๙ คน
ดังตารางที่ ๔-๖

ตารางที่ ๔-๖ ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการอบรม
คุณธรรม จริยธรรม ค่ายพุทธบุตร

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ					X	S.D.	ความหมาย
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
๑. บรรยากาศและ สถานที่จัดอบรม	๔๔	๒๙	๐	๐	๐	๔.๖๑	๐.๔๙	มากที่สุด
๒. วิทยากรผู้ให้ การอบรม	๔๖	๒๕	๑	๐	๐	๔.๖๓	๐.๕๒	มากที่สุด
๓. การอำนวย ความสะดวกและ การควบคุมดูแล นักเรียน	๒๙	๓๕	๙	๐	๐	๔.๒๖	๐.๖๗	มาก
๔. เอกสาร ประกอบการอบรม	๒๒	๒๔	๒๒	๔	๐	๓.๘๙	๐.๙๑	มาก

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ					X	S.D.	ความหมาย
	มาก ที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
๕. ความเหมาะสม ของวัน เวลา และ ลำดับขั้นตอน การอบรม	๒๑	๔๐	๑๑	๐	๐	๔.๑๔	๐.๖๖	มาก
๖. ความรู้ที่ได้รับ ^{ที่} จากการอบรม	๔๑	๒๐	๑	๐	๐	๔.๖๙	๐.๔๙	มากที่สุด
๗. ความรู้ด้าน คุณธรรม จริยธรรมที่ได้รับ	๔๒	๑๘	๑	๐	๑	๔.๖๗	๐.๖๕	มากที่สุด
๘. อาหารและ เครื่องดื่ม	๑๕	๔๐	๑๓	๒	๒	๓.๘๙	๐.๘๖	มาก
๙. อุปกรณ์และ ที่พักค้างคืน	๑๖	๔๐	๑๔	๒	๐	๓.๘๗	๐.๗๓	มาก
๑๐. การบันทึก ^{ที่} ภาพ	๒๐	๓๒	๑๖	๔	๐	๓.๘๔	๐.๘๔	มาก
รวม	๓๑๕	๓๐๒	๔๙	๑๒	๓	๔.๒๗	๐.๗๗	มาก

จากตารางที่ ๙-๖ แสดงว่า ผู้เข้าร่วมโครงการอบรมคุณธรรม
จริยธรรม ค่ายพุทธบูตรจำนวน ๗๖ คนตอบแบบสอบถามจำนวน ๗๒ คน
มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ บรรยายกาศและสถานที่จัดอบรม
วิทยากรผู้ให้การอบรม ความรู้ที่ได้รับจากการอบรม และความรู้ด้าน

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล

คุณธรรม จริยธรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คือ การอำนวยความ สะดวกและการควบคุมดูแลนักเรียน เอกสารประกอบการอบรม ความเหมาะสมของวันเวลาและลำดับขั้นตอนการอบรม อาหารและ เครื่องดื่ม อุปกรณ์และที่พักค้างคืน และการบันทึกภาพ

๑.๒.๖ ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ

๑. ฝึกความอดทน มีสมาร์ทในการดำเนินงาน จิตใจสงบ
๒. ได้คุณธรรม จริยธรรม มีวินัย และรู้จักอดทนอดกลั้น
๓. เรียนรู้ถึงการดำเนินชีวิต และรู้จักตนเองมากขึ้น
๔. ได้รับความรู้เกี่ยวกับประวัติของสวนโโมกซึ่ง และ หลักธรรมต่างๆ
๕. เกิดจิตสำนึกรักในบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น

๑.๒.๗ ปัญหาและข้อเสนอแนะ

๑. การควบคุมนักเรียนยังไม่ดีพอ นักเรียนบางคนแสดง กิริยาที่ไม่เหมาะสม ควรมีมาตรการที่ดีขึ้น และมีอาจารย์ควบคุมมากขึ้น
๒. ควรเน้นเรื่องการตรงต่อเวลามากขึ้น
๓. การเข้าร่วมอบรมยังขาดความพร้อมเพียง
๔. ควรเพิ่มระยะเวลาในการอบรม

๑.๒.๘ ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดอบรมครั้งต่อไป

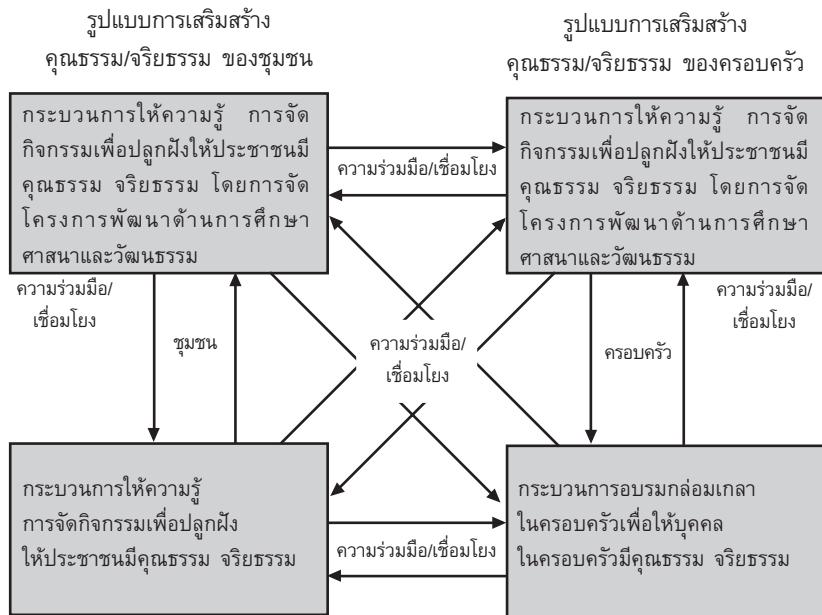
ควรจัดให้มีการอบรมครั้งต่อไปอีกหรือไม่

๑. ควรจัดนักเรียนมีความคิดเห็นว่าควรจัด ๗๐ คน คิดเป็น ๗.๒๒% เพราะเป็นโครงการที่ดี และเพื่อให้บุคคลอื่นได้รับ ประโยชน์ด้วย

๒. ไม่ควรจัดนักเรียนมีความคิดเห็นว่าไม่ควรจัด ๒ คน คิดเป็น ๒.๗๔% เพราะมีความเห็นเด่นๆอย

๒. ผลการสังเคราะห์รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ดังภาพที่ ๘-๑๐

ภาพที่ ๘-๑๐ รูปแบบการบริการสร้างคุณธรรม จริยธรรมที่บูรณาการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

บทที่ ๙

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดราษฎร์น้ำaille" มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดราษฎร์น้ำaille อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิจัย สรุปดังนี้

๑. ผลการศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่บูรณาการการเรียนรู้ของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนกาญจนากิจวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ในอำเภอไชยา ซึ่งเป็นอำเภอทางตอนเหนือของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๔๐ กิโลเมตร ตั้งอยู่ริมถนนเอเชีย (สาย ๑๙) เป็น ถนนสายหลักทางภาคใต้ เป็นเมืองท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพราะมีสวนโมกข์พ拉ราม (วัดราษฎร์น้ำaille) ซึ่งมีท่านพุทธทาสภิกขุเป็นหลักของแห่งธรรมในวัดนี้ กิจกรรมของวัดที่มุ่งเผยแพร่องรมะแก่ทุกคนที่ไปสัมผัสแก่ทุกชาติ ทุกศาสนา เป็นโอกาสดีที่โรงเรียนกาญจนากิจวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ตรงข้ามกับวัดสวนโมกข์พลาaram ดังนั้นจึงสะท้อนที่โรงเรียนจะจัดกระบวนการพัฒนา

คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนร่วมกับวัด แหล่งธรรมาภิ庫อย่างหนึ่งของ
อำเภอไชยา คือ พระบรมราชูปัลตรี ชีญ่า ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ และทุกคนที่
ไปถึงอำเภอไชยา ก็จะเข้าไปนมัสการเพื่อเป็นศิริมงคล ซึ่ง
พระบรมราชูปัลตรียานั้นอยู่ห่างจากโรงเรียนประมาณ ๕ กิโลเมตร โรงเรียน
ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน อีกทั้งผู้อำนวยการสถานศึกษาได้
กำหนดเป็นนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ๕ ด้าน คือ
ปฏิรูปบุคลากร โดยการให้ความรู้และประสบการณ์การพัฒนา
การเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคุณภาพของเดมมิ่ง (P D C A)
หรือมีการกำหนดกระบวนการปฏิบัติงานเริ่มจากการวางแผน การปฏิบัติ
การตรวจสอบ และการปรับปรุง โดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการให้แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่เหมาะสม
ปฏิรูปหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการบูรณาการ
คุณลักษณะของผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมกับกระบวนการเรียน
การสอนตามกลุ่มสาระ รวมทั้งการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ **ปฏิรูปการประกันคุณภาพการศึกษา** โดยการ
ร่วมมือกันพัฒนาให้เข้าสู่มาตรฐานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ
การบริหารและกระบวนการเรียนรู้ **ปฏิรูปการบริหารโดยใช้โรงเรียน**
เป็นฐาน โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบและใช้เทคนิคการระดม
ทรัพยากรมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และปฏิรูประบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน โดยมีระบบที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และมีระบบการคัดกรองนักเรียน
ที่มีพฤติกรรมที่ดีและพฤติกรรมเสี่ยง นอกจากนโยบายที่ปฏิรูปการเรียนรู้
ทั้งโรงเรียนทั้ง ๕ ด้านแล้วโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย
เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน อาทิ เช่น การนั่งสมาธิทุก

วันหยุดของนักเรียนประจำ การตักบาตรของนักเรียนประจำ การเข้าร่วม กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ และกิจกรรมเหล่านี้มิได้จัดให้เฉพาะนักเรียนประจำเท่านั้น นักเรียนประเภทไป-กลับก็มีกิจกรรมเสริม อาทิเช่น มีการสอนนักธรรม การเข้าค่ายที่สอนโมกขพลาราม การเข้าค่าย บูรณาการการเรียนรู้ และการแก้ปัญหานักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง โดยใช้หลัก "บวร" คือ บ้าน วัด โรงเรียน หาก และกลับไปทำที่บ้าน พร้อมให้ทำงานบ้านกับพ่อแม่เพื่อดูความยากลำบากในการเรียนด้วย ทำงานบ้านด้วย เมื่อนักเรียนสำนึกริดหรือกลับตัวก็กลับมาที่โรงเรียน แต่จะให้ไปพักอยู่กับพระที่วัดสวนโมกข์เพื่อฝึกพฤติกรรมและการปฏิบัติ ตัวของนักเรียน ในขณะที่อยู่ที่วัด นักเรียนต้องตื่นเช้า ช่วยพระสงฆ์ภาวด วัด ช่วยงานทุกอย่างตามที่พระสงฆ์หรือสามเณรปฏิบัติ เมื่อพระพี่เลี้ยง ประเมินว่า มีคุณลักษณะดีเพียงพอที่จะกลับมาเรียนปภาคในโรงเรียนได้ จึงกลับมา กิจกรรมที่ปฏิบัติ "บวร" เท่าที่ผ่านมาปรากฏเป็นที่ยอมรับ ของทุกฝ่าย ทั้งพ่อแม่ผู้ปกครอง และตัวนักเรียนเอง

๒. วัดที่ใช้ในการศึกษาเป็นวัดธารน้ำไหลหรือที่ชาวบ้านเรียก ติดปากว่า "สวนโมกข์" วัดนี้เป็นวัดที่ท่านพุทธทาสเป็นผู้ริเริ่มและ ก่อสร้างตั้งขึ้น โดยมีวัดถupaประสังค์เพื่อใช้เป็นสถานที่ที่สอนธรรมะให้กับ บุคคลทุกประเภท ทุกเพศ และทุกวัย สิ่งก่อสร้างที่ท่านพุทธทาสสร้างขึ้น anyak เป็นสิ่งที่ใช้สื่อในการสอนธรรมะได้เป็นอย่างดี อาทิเช่น ลานพินโค้ง ลานพินโถงน้ำยังใช้เป็นห้องโถงธรรมชาติสำหรับการทำวัตร จันกัตตาหาร แสดงธรรมบรรยาย ประชุมสัมมนา และเป็นที่นั่งพักสำหรับผู้ที่เดินทาง เข้ามาศึกษาธรรมะในสวนโมกขพลาราม ศาลาธรรมโภษ เป็นที่ เก็บอัญเชิญ และรวบรวมผลงานท่านพุทธทาสไว้ทั้งหมด ทั้งที่เป็นงานเขียน

และเก็บบันทึกเสียง ด้านข้างเป็นตู้กระจกจัดเก็บหนังสือชุด "ธรรมโภชณ์" และจัดเก็บประกาศเกียรติคุณที่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ นำมาถวายท่านพุทธทาส โรงพยาบาลวิญญาณ เป็นโรงหนังแห่งธรรมะ ต้องการสอนธรรมะด้วยรูปภาพ เพื่อให้เก็บข้อคิดที่ได้จากการบันทึกไว้ในปัจจุบัน ธรรมราเรือนava เป็นที่เก็บน้ำจากฟ้าหลังคาโรงหนัง เพื่อใช้เป็นที่เก็บน้ำฝน แต่ด้วยความคิดที่ลึกซึ้งของท่านพุทธทาสที่ต้องการใช้เป็นที่เก็บอุปกรณ์ในการปฏิบัติธรรมด้วย จึงให้สร้างเป็นเรือนเดินสมุทรขนาดเท่าของจริง ทำด้วยคอนกรีตภายในใช้เก็บน้ำฝน ด้านหัวเรือลำเล็กสร้างเป็นสูบอินเดียโบราณ ด้านบนทำเป็นสวนหินแบบเชื้น เพื่อศึกษาธรรมะและฝึกสมาธิ ส่วนเรือลำใหญ่ด้านล่างใช้เก็บน้ำ ด้านบนใช้เป็นที่ประชุมและที่พักของพระ และพระราชทานชาบที่เดินทางมา สารนาพิเก อยู่บริเวณทิศใต้ของสวนโภชณ์ก่อนถึงหัวยาราน้ำไหล บริเวณรอบสารามีต้นไม้มีร่มรื่น มีเกาก晗สระและมีต้นมะพร้าว (นาพิเก) อยู่ต้นหนึ่ง ท่านพุทธทาสชุดสระนำน้ำเพื่อให้ผู้เข้ามาศึกษาธรรมะ เกิดความสะอาดตา สะอาดใจ และ ธรรมาราครมนานาชาติ เป็นโครงการทดลองฝึกชาวต่างชาติปฏิบัติธรรม ซึ่งได้รับความสนใจ จากชาวต่างชาติ เป็นอย่างมาก สามารถรับรองสวนโภชณ์นานาชาติจะมีต้นไม้ต่าง ๆ ล้อมรอบ ด้านหน้ามีบ่อหน้าร้อนเป็นแนวมาจากภูเขา สำหรับใช้อบ ธรรมาราครมนานาชาติ มีจุดประสงค์เพื่อชี้แนะนำหลักธรรมที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา สามารถนำไปใช้แก่ปัญหาในชีวิตประจำวันได้จริงเป็น การฝึกปฏิบัติอาณาปานสติภวนา ซึ่งท่านพุทธทาสได้นำวิธีฝึกมาจากพระไตรปิฎก ผู้ศึกษาต้องฝึกจนจิตใจสงบเย็นจากภายในและความ เป็นอิสระจากจิตใจ และมีการชี้แนะนำธรรมะ พึงคำบรรยาย สนทนาราครม

และตอบปัญหาต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษ และได้รับความสนใจมีชาวต่างชาติจากหลายแห่งทั่วโลกมาอบรมปฏิบัติธรรมกันเป็นจำนวนมาก ส่วนกิจกรรมต่าง ๆ ของสวนโมกข์มีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับประชาชนทุกชนชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ข้าราชการ นักเรียนและนักศึกษา

๓. ผลศึกษาการจัดกิจกรรมของครอบครัวผลปรากฏว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมของครอบครัวนั้น กระทำโดยการจัดกิจกรรมโดยการสอนลูกเมื่อมีเวลาอยู่ด้วยกัน มีเวลาสำหรับการสอนลูก ค่อยพูดคุย สั่งสอนลูกตลอดเวลาให้ประพฤติดี ปฏิบัติตดิ ไปไหนความดีจะช่วยปักป้าย ก้าวไม่ให้หลอกไฟไม่ให้มืด ทำให้ลูกทุกคนเป็นคนดี การที่นักเรียนมีแบบอย่างจากบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปู่ย่าตายายที่นักเรียนอยู่ด้วย ส่งผลให้ นักเรียนมีความประพฤติดี มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นที่ประ賀แก่คน ทั่วไป เด็กแต่คนมุ่งมั่นที่จะทำความดี เพื่อตัวเองและครอบครัว มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ทั้งต่องานที่ได้รับมอบหมายต่อ สังคม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนฝูง เพื่อสนับสนุนต้องการให้ช่วยอะไร ก็ช่วยเหลือ ญาติผู้ใหญ่ค่อยสอนและตักเตือน ในหลายครอบครัว ซึ่งเป็นส่วนใหญ่จะมีปู่ย่าหรือตายายอยู่ด้วย จะเป็นผู้ค่อยว่ากล่าว ตักเตือนและพรั่งสอนหลาน ๆ ตลอดเวลา และนอกจากสอนคุณธรรม จริยธรรม แล้วบางครอบครัว ปู่ย่า หรือ ตายายช่วยสอนหนังสือให้กับ หลาน ๆ อีกด้วย ในครอบครัวจึงมีความสัมพันธ์กัน เด็กจึงเคารพรักและ เชื่อฟังญาติผู้ใหญ่ การฝึกให้นักเรียนได้เล่นกีฬาหรือดนตรี การที่ได้เล่นกีฬาเพื่อฝึกความมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ รู้จักแพ้

รู้จักชนะ และรู้จักให้อภัย ให้ลูกเล่นดันตรี ให้ฝึกและให้รับผิดชอบตนเอง รวมทั้งปัจจุบันได้มอบหมายให้ฝึกดันตรีให้กับน้อง และการได้รับ การปลูกฝังจากโรงเรียนเดิม คือในระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ การที่ นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนที่ได้มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมค่อนข้างมาก โรงเรียนมีโครงการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม ตลอด เด็กที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนดังกล่าว ส่วนใหญ่มีคุณธรรม จริยธรรม

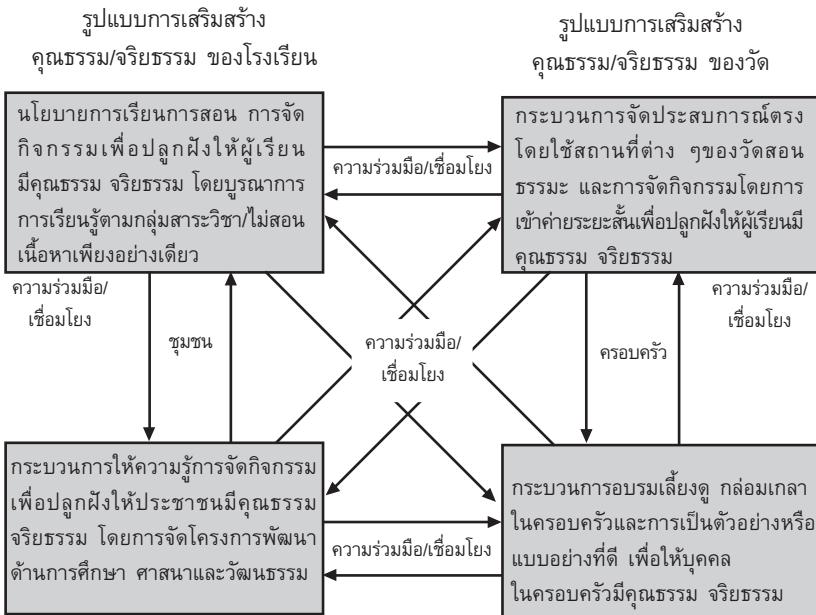
๔. ผลการศึกษาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของชุมชน ตำบลเลเม็ด พบร่วมมีโครงการพัฒนาที่พัฒนา การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีห้ายโกรงการ อาทิ โครงการสร้าง แหล่งเรียนรู้และพัฒนาสภาพแวดล้อม โครงการส่งเสริมสุขภาพนักเรียน โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนามาตรฐานโรงเรียน โครงการ ส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา โครงการแข่งขันกีฬาตำบล เป็นต้น ซึ่งโครงการดังกล่าวส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทั้งสิ้น คนในชุมชนตำบลเลเม็ดมีฐานะความเป็นอยู่ปานกลาง มีความ สามัคคีกันมาก เกลี่ยกัน จึงทำให้เกิดความเห็นใจ ความแน่นและความเข้มแข็งขึ้น ในชุมชน การทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดจากการรวมกลุ่มนักจะประสบความ สำเร็จและมีประสิทธิภาพ ชาวบ้านทุกคนมีน้ำใจเสียสละ ยอมรับ ความคิดเห็นของกัน รวมทั้งมีความตื่นตัวในการแสวงหาความรู้ใหม่ กล้ายเป็นขุมทรัพย์แหล่งเรียนรู้ที่มีค่า ยิ่ง ผู้นำชุมชน กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน จะมีการเลือกตั้งจากประชาชนในหมู่บ้าน ทำให้มีส่วนช่วยเหลือชุมชน ได้เป็นอย่างมาก เป็นแกนนำในการทำกิจกรรมต่างๆ และให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือชาวบ้านเมื่อเดือดร้อน ทำหน้าที่ใกล้เคียงปัญหาต่างๆ

ระหว่างคนในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถืออยู่เป็นปกติ หรือทั้งปัญหาชุมชน และลูกหลาน การรวมกลุ่มของชาวบ้านค่อนข้างแน่นหนึ่ง ทุกคนเคารพในความสามารถของแต่ละคน คนในครอบครัวมีโอกาสได้พบปะพูดคุยกันมากขึ้น ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว

๔. ผลการจัดโครงการความร่วมมือระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ โดยให้ชื่อโครงการนี้ว่า โครงการเข้าค่ายพุทธบูตร กำหนดให้นักเรียนเข้าค่ายร่วมกันที่สวนโมกข์พ拉ราม จำนวน ๓ วัน ๒ คืน ผลพบว่า เมื่อนักเรียนเข้าร่วมโครงการค่ายพุทธบูตร จำนวน ๗๙ คน มีคุณลักษณะ ด้านความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และเมื่อจำแนกเป็นนักเรียนหญิง และนักเรียนชาย ก็เช่นกัน คือ หลังการเข้าร่วมโครงการมีคุณลักษณะความรับผิดชอบสูง กว่าก่อนการเข้าร่วมโครงการ ในส่วนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการค่ายพุทธบูตร นักเรียนพึงพอใจ กับกิจกรรมที่จัดอบรม วิทยากรผู้ให้การอบรมความรู้ ที่ได้รับจากการอบรมและความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ได้รับในระดับมากที่สุด ส่วนรายการอื่น ๆ อาทิ อุปกรณ์ในการพักแรม อาหารและเครื่องดื่ม เอกสาร วันเวลาในการฝึกอบรม มีความพึงพอใจในระดับมาก ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ได้แก่ความอดทน มีสมาร์ทในการดำเนินงาน จิตใจสงบ มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย และรู้จักอดทนอดกลั้น เรียนรู้ถึงการดำเนินชีวิตและรู้จักตนเองมากขึ้น ได้รับความรู้เกี่ยวกับประวัติของสวนโมกข์ฯ และหลักธรรมต่างๆ และเกิด

จิตสำนึกรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการ
ลักษณะนี้อีกต่อไป

๑. สรุปรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมที่บูรณาการ
เรียนรู้ระหว่าง วัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน ดังภาพที่ ๕-๑

ภาพที่ ๕-๑ รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการ
จัดกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่าง วัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ๓ ประเด็น

๑. การที่บุคคลจะมีคุณธรรม จริยธรรมดี ต้องมีจุดเริ่มต้นจากครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดู และสังสอนลูก พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก ๆ เด็กเป็นนักเรียนที่เรียนเก่ง ขยัน มีความรับผิดชอบ สู่สังคมที่เป็นชุมชนที่มีคุณภาพ อุปร่วมกันด้วยความสงบสุข วัดที่พึงทางจิตใจของชาวบ้านได้

๒. การกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการของชุมชน ของวัด และของโรงเรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ เพราะนโยบายเป็นการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานของสมาชิกทุกคน ขององค์กร หากองค์กรมีผู้นำ และผู้นำมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีนโยบายในการบริหารจัดการที่ดี และชัดเจน สมาชิกขององค์กรก็สามารถดำเนินการปฏิบัติงานได้ตามแนวทางได้กำหนดขึ้น ซึ่งส่งผลต่อบุคลากร ขององค์กรมีความสุข เป็นคนดีของสังคม

๓. คุณลักษณะภายในของนักเรียน อาทิเช่น เพศ ซึ่งผลการวิจัย ของสุวิมล สุวงศ์กาญจนชัย (๒๕๒๒ อ้างถึงใน บุษบา หล่อเงิน , ๒๕๓๗:หน้า ๒๘) พบว่า เพศหญิงและเพศชายมีพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมด้านบวกมากกว่าเพศชาย และเพศชายมีพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมด้านลบมากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งที่จัดโครงการเข้าค่ายพุทธบูตรเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ โดยมีการประเมินคุณลักษณะคุณธรรมด้านความรับผิดชอบทั้งผล การประเมินก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ พบว่า เพศหญิงมี

คุณลักษณะความรับผิดชอบสูงกว่าเพศชาย และจากการประเมิน
คุณลักษณะของนักเรียนยังพบอีกว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
สูงหรือนักเรียนที่เรียนดีมีแนวโน้มว่า คุณลักษณะความรับผิดชอบก็
สูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอรพินทร์ นาคประดิษฐ์ (๒๕๑๘
อ้างถึงใน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ,
๒๕๒๔ : หน้า ๒๓) การอบรมเลี้ยงดู ปรากฏว่า การอบรมเลี้ยงดูต่างกัน
มีพฤติกรรมจริยธรรมแตกต่างกัน ดังนั้นการที่ครอบครัวได้อบรมเลี้ยงดู
เป็นอย่างดี เป็นแบบอย่างที่ดี มีเวลาให้กับลูกหลาน จะส่งผลต่อ
พฤติกรรมจริยธรรมของลูกหลาน หากครอบครัวได้ละเลยในการอบรม
เลี้ยงดู จะทำให้เกิดปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงเดือน
พันธุ์มนราวน และเพ็ญแข ประจนปัจจันกิก (๒๕๒๐ อ้างถึงในหน่วยศึกษา
นิเทศก์ กรรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ , ๒๕๒๔ : หน้า ๒๒)
ซึ่งทำการวิจัยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย และศึกษาสาเหตุและ
ผลของพฤติกรรมซึ่งแสดงความซื่อสัตย์ พบร่วมกับการอบรมเลี้ยงดูใน
ครอบครัว มีส่วนเกี่ยวข้องกับจริยธรรมของบุคคลเป็นอย่างมากและ
อิทธิพลของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลนี้
จะมีคงทนถาวร ผู้ใหญ่ต้อนรับด้วย รายได้ของครอบครัว จากการศึกษา
ของเคนย์ และบลูตัน (Key, ๑๗๗๐ และ Bruton, ๑๙๖๓ อ้างถึงในสูบันฑิต
งอสุรเชษฐ์, ๒๕๒๗ : หน้า ๒๒) อธิบายว่า ถ้าเปรียบเทียบการตัดสินเชิง
จริยธรรมของเยาวชนที่มาจากการอบรมช้ากว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ
จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมช้ากว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทาง
เศรษฐกิจปานกลางหรือสูง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ
ดวงเดือน พันธุ์มนราวน (๒๕๒๔ : หน้า ๒๒) ที่ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับ

ระดับเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวใน อันที่จะเพิ่มหรือลดความเร็ว ของพัฒนาการทางจริยธรรมของเยาวชน ซึ่งแตกต่างกับผลการศึกษา ของระวีวรรณ สามระดิษ (๒๕๒๒ อ้างถึงใน วิเชียร ทองนุช, ๒๕๓๓ : หน้า ๒๔) ได้ยืนยันว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มาจากการครอบครัวที่มี ฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทาง จริยธรรมไม่แตกต่างกัน จากผลวิจัยที่แตกต่างกันข้างต้น พบว่า มีทั้ง ความขัดแย้งและความสอดคล้องกัน จึงไม่อาจสรุปได้ว่า รายได้ของ ครอบครัวมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการคิดซึ่งแสดงออกมาทางด้าน การใช้ปัญญาและเหตุผล ในการพิจารณาตัดสินใจ สิ่งใดถูกต้องหรือไม่ ถูกต้องและเป็นพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ

๔. การฝึกอบรมคือเป็นวิธีการหนึ่งของการพัฒนาคน ซึ่งมีความ มุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนให้แสดงออกไปในทางที่เป็น ประโยชน์ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้ การพัฒนาจิตใจและความรู้สึกตามหลักพระพุทธศาสนา ที่ท่านพุทธทาส ได้ปฏิบัติตามแล้ว และมีความเชื่อว่า ถ้ามนุษย์ได้รับการพัฒนาฝึกอบรม ให้สมบูรณ์ทั้ง ๓ ส่วน ที่เรียกว่า ไตรสิกขา คือ เกิดศีล สมាជิ และปัญญา ก็สามารถรู้เท่าทันสิ่งทั้งหลายได้ เป็นการฝึกจิตให้มีคุณภาพ "การฝึกจิต เป็นความดี จิตที่ฝึกแล้วย่อมนำความสุขมาให้"

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน เริ่มจากการ อบรมเลี้ยงดูที่บ้าน օอกมาสู่ชุมชนเห็นแบบอย่างของคนในชุมชนร่วมมือกัน และเป็นคนดี รวมทั้งผู้บริหารของชุมชนเห็นความสำคัญของการเสริมสร้างให้คนในชุมชนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ชุมชนมีวัดที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้าน และวัดเป็นสถานที่ที่เป็นแหล่งธรรมที่เป็นที่รักแก่คนทั่วไป การปฏิบัติดนของพระสงฆ์เป็นแบบอย่างที่ดี ชาวบ้านในชุมชนนั้นก็อยู่อย่างเป็นสุข ส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็ก เมื่อเด็กได้ใบโควีนมาเข้าเรียนในโรงเรียนในระดับที่สูงขึ้น พฤติกรรมของเด็กเหล่านี้ก็เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมด้วย ดังนั้น จากผลดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมของครอบครัว ของชุมชน ของวัด และของโรงเรียนได้

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อ

เนื่องจากเวลาในการวิจัยครั้งค่อนข้างจำกัด และส่วนใหญ่จะเน้นหนักที่ข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงควรมีการวิจัยต่อในลักษณะของการยืนยัน (Confirmatory) รูปแบบการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่าง วัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน โดยใช้ระบบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

บรรณาธิการ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๔๕).

วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
ความดี ความสุขของผู้เรียน. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ.

ดวงเดือน พันธุ์มนавิน และเพี้ยน ประจำปีจานีก. (๒๕๒๖)
จริยธรรมของเยาวชนไทย กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนា.

.....(๒๕๒๔). จิตวิทยาริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช.

ประมาณ ดิคคินสัน, จิตวัฒนา (๒๕๒๔). จิตวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช.

ปิยันนท์ ภิรมย์ไกรภักดี. (๒๕๔๔). การส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบุรี.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรทิพย์ ชูศักดิ์. (๒๕๔๔). ผลการฝึกอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
ของนักศึกษาสถาบันราชภัฏ วิทยานิพนธ์ปรัชญามหาบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระราชาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (๒๕๓๐). จริยธรรมสำหรับคนรุ่นใหม่.
กรุงเทพฯ : มูลนิธิโภมลคีเมทอง

พุทธกาล กิกขุ . (๒๕๐๕) แนะนำจริยธรรม. กรุงเทพฯ : บริษัทศิริพัชร์.

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล

ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๒๕). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.

กรุงเทพฯ : อักษรเจริญพัฒนา.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (๒๕๔๓). การวัดจิตพิสัย. กรุงเทพฯ :

สุริยาสาส์น

สมนฤมล เพ็ชรรณณี (๒๕๔๓). บทบาทของบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมจริยธรรม นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สอง เสนบุตร. (๒๕๒๕). **New Model English - Thai Dictionary.**

กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพาณิช.

สาระ บัวศรี (๒๕๒๖). จริยธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ : คุรุสภา.

อำนวย อุทศ (๒๕๓๑). องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการประพฤติเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม จริยธรรมของครูโรงเรียน มัธยมศึกษา เขตการศึกษา ๑๑. นครราชสีมา : สำนักงานศึกษาธิการเขต ๑๑ จังหวัดนครราชสีมา.

Aiken, Lewis R. (๑๙๘๗). **Assesment of Personality.** Boston : Allyn and Bacon.

Bandura,A.(๑๙๗๗) **Social Learning Theory.** Engwood Cliffs, N.J : Prentice-Hall.

Brown, R. (๑๙๖๔). **Social Psychology.** New York : The Free Press.

Jeffreys,M.(๑๙๖๓-๒). **Personal Value in The Modearn World.** Harmondworth : Penguin Books.

Hoffman, M.L. (๑๙๗๐) **W Moral Development** in P. Mussen(Ed)

Carmichael's Manual of child Psychology. New York :

Wiley : pp๒๖๑-๓๖๙.

Kohlberg, L (๑๙๘๔). **The Psychology of Moral Development.** San

Francisco : W.H. Freeman.

Piaget,J (๑๙๘๘). **The Moral Judgment of The Child.** Guencoe III :

Free Press.

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้
ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดหารน้ำ ใกล้

ภาคผนวก

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้
ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดหารน้ำ ใกล้

แบบประเมินคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน
โรงเรียนกาญจนากิจे�กิวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี

.....

คำชี้แจง แบบประเมินฉบับนี้สำหรับใช้ประเมินคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนกาญจนากิจे�กิวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี กรุณาระบุตามลักษณะความเป็นจริงของนักเรียน

โปรดกาเครื่องหมาย ลงใน หรือ ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักเรียนมากที่สุด

๑. การทำงานที่ได้รับมอบหมาย

๑.๑ การทำเวรประจำวันแต่ละครั้ง ส่วนใหญ่

- ทำ ระดับคุณภาพ ดี พอใช้ ปรับปรุง
 ไม่เคยทำ

๑.๒ งานในการเรียนการสอน ส่วนใหญ่

- ทำ ผลของงาน ดี พอใช้ ปรับปรุง
 ไม่ค่อยทำ

๑.๓ งานอื่น ๆ นอกเหนือจากการเรียนการสอน

- ได้รับมอบหมาย บอยครั้ง นาน ๆ ครั้ง
 ไม่มี
  ผลของงาน ดี พอใช้ ปรับปรุง

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดหารน้ำ แหลก

๒. มีบทบาทหรือหน้าที่รับผิดชอบอื่น ๆ เช่น การเป็นกรรมการนักเรียน กรรมการคณะกีฬา สิ่งที่ทำ ดี พอใช้ ปรับปรุง ไม่มี

- มี เป็น.....
  ผลงานที่ทำ ดี พอใช้ ปรับปรุง
  ไม่มี

๓. เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ ในระดับใด

- มาก ปานกลาง น้อย

๔. ทำตามข้อตกลงและระเบียบแนวปฏิบัติของโรงเรียนในระดับใด

- มาก ปานกลาง น้อย

๕. มีความเคารพในสิทธิ หน้าที่ ศักดิ์ศรี ของผู้อื่นในระดับใด

- มาก ปานกลาง น้อย

๖. เคยทำผิดในเรื่องต่าง ๆ หรือไม่ อาย่างไร

- ไม่เคย
 เคย น้อยครั้ง บ่อยครั้ง

ผู้ประเมิน ครูประจำชั้น หัวหน้าระดับ นักเรียน

เพื่อนหรืออื่น ๆ

๑. ชื่อโครงการ

โครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรม "ค่ายพุทธบูตร" โรงเรียน
กาญจนากิจกิจวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี

๒. ลักษณะโครงการ

เป็นโครงการต่อเนื่อง

๓. หลักการและเหตุผล

เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันมีปัญหามากมาย อันเกิดจาก พฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมของเยาวชน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหามัวสูบนแหล่งบันเทิง ปัญหามัวสูบทางเพศปัญหาค่านิยมใน วัฒนธรรมฯ ลฯ รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะแก้ปัญหาอย่างจริงจัง เพื่อให้สังคม ไทยเป็นสังคมที่มีแต่ความสงบสุข มีคุณภาพและคุณธรรม จึงมอบหมาย ให้สภากิจศึกษา ได้ศึกษาและทำการวิจัยหารูปแบบในการจัดกิจกรรม เชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมแก่เยาวชน โดยให้ศึกษา จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยได้รับความร่วมมือจากวัด, โรงเรียนครอบครัว และชุมชน

ทางโรงเรียนกาญจนากิจกิจวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี เล็งเห็น ความสำคัญใน ปัญหาเยาวชนดังที่กล่าวมา จึงจัดทำโครงการฝึกอบรม ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน นำความร่วมมือจากสถาบัน ทั้งสี่มาร่วมแก้ปัญหาเยาวชนเชิงบูรณาการ ตามนโยบายของรัฐบาล และการแก้ปัญหาเยาวชนอย่างแท้จริง

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล

๕. วัตถุประสงค์

๕.๑ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตระหนักรถึงคุณค่าของ ความรับผิดชอบและเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อสถาบันการศึกษาและต่อสังคม

๕.๒ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้มีสติสัมปชัญญะ รู้จัก ตัดสินใจเลิกทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ไม่ตกเป็นทาสอย่างมุขและ สิ่งเสพติดทั้งปวง

๕.๓ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีระเบียบวินัยกด้วยกฎ กติกาที่และมีจิตใจสงบปกคล่องตันของได้

๖. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔,๕ จำนวน ๑๐๐ คน

๗. ลักษณะค่าย

อยู่ค่ายพักแรมเป็นเวลา ๒ คืน ๓ วัน

๘. วิธีการฝึกอบรม

พั้งบรรยาย อภิปราย สนทนา ตอบปัญหา กิจกรรมกลุ่ม บริหารกาย บริหารจิต ทำวัตรเช้า-เย็น จิตภานา ธรรมนิทาน ธรรมจากสือ พิธีจุดเทียนสู่ความเป็นพุทธบูตร

๙. ระยะเวลาดำเนินการ

วันที่ ๑๕-๑๗ กันยายน ๒๕๕๘

๑๐. สถานที่ดำเนินการ

วัดธารน้ำไหล ตำบลเลมีด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑๐. งบประมาณ

๑๐.๑ จ่ายค่าอาหาร วันละ ๒ มื้อ ๔๖๘ ๗๕๕ บาท ๓ วัน
จำนวน ๗๒,๕๐๐ บาท

๑๐.๒ ค่าวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ๒,๐๐๐ บาท
รวมงบประมาณ ๗๔,๕๐๐ บาท

๑๑. ผู้รับผิดชอบโครงการ

๑๑.๑ คณะกรรมการโรงเรียนภาษาจนาภิเษกวิทยาลัย
สุราษฎร์ธานี

๑๑.๒ คณะกรรมการวัดธารน้ำไหล

๑๑.๓ ผู้ปกครอง

๑๑.๔ สมาคมธรรมอภิเษกฯ

๑๑.๕ องค์กรบริหารส่วนตำบลเลม็ด อภิเษกฯ

๑๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑๒.๑ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ตระหนักรถึงคุณค่าของ ความ
รับผิดชอบ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสถานศึกษา และต่อสังคม

๑๒.๒ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม สามารถนำคุณธรรม คือ
ความรับผิดชอบมาใช้พัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคม ได้มาก
ขึ้น

๑๒.๓ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม สามารถดำเนินชีวิตเป็นแบบ
อย่างที่ดีงาม แนะนำซักชวนผู้อื่นให้ปฏิบัติในเรื่องของความรับผิดชอบ
ความมีระเบียบวินัย ความกตัญญูกตเวทีและมีจิตใจที่ส่งบปการ
ตนเองได้

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล

๑.๒ เนื้อหา ความรับผิดชอบ

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้รู้ความหมายของคำว่า "รับผิดชอบ"
๒. เพื่อให้รู้และตระหนักในความรับผิดชอบต่อตนเอง
๓. เพื่อให้รู้และตระหนักในความรับผิดชอบต่อวงศ์ตระกูล
๔. เพื่อให้รู้และตระหนักในความรับผิดชอบต่อสถาบัน การศึกษา
๕. เพื่อให้รู้และตระหนักในความรับผิดชอบต่อสถาบัน สูงสุด

ความรับผิดชอบ

๑. ความหมายคำว่า "ความรับผิดชอบ" หมายถึง ความสำนึกรักในการทำหน้าที่ของตน โดยไม่ต้องมีใครคอยบังคับหรือควบคุม

๒. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
  - ๒.๑ ตั้งใจศึกษาหาความรู้
  - ๒.๒ ฝึกฝนตนให้มีความสามารถในการทำงาน
  - ๒.๓ ประพฤติดีเป็นคนดีมีคุณธรรม
  - ๒.๔ รักษาสุขภาพของตนให้แข็งแรงสมบูรณ์
๓. ความรับผิดชอบต่อวงศ์สกุล
  - ๓.๑ คำนึงถึงความรู้สึกของพ่อแม่
  - ๓.๒ ช่วยเหลือการทำงานแบ่งเบาภารกิจทางบ้าน
  - ๓.๓ คำนึงถึงรายรับ รายจ่ายของครอบครัว
  - ๓.๔ รักษาเกียรติของวงศ์สกุล

๔. ความรับผิดชอบต่อสถาบันการศึกษา

๔.๑ ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน

๔.๒ ทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น

๔.๓ สร้างชื่อเสียงเกียรติคุณให้กับโรงเรียน

๔.๔ รักโรงเรียนเหมือนบ้านเกิดของตน

๔.๕ ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ

๔.๖ เคารพครูอาจารย์เหมือนพ่อแม่ของตน

๔.๗ ช่วยป้องกัน รักษา และพัฒนาโรงเรียนของตน

๕. ความรับผิดชอบต่อสถาบันสูงสุด

๕.๑ ความรับผิดชอบต่อสถาบันชาติ

๕.๑.๑ ศรัทธาการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๕.๑.๒ เคารพกฎหมายบ้านเมือง

๕.๑.๓ รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพอย่างถูกต้อง

๕.๑.๔ เสียภาษีอากรบำรุงรักษา

๕.๑.๕ ชื่อสัตย์ สุจริต

๕.๑.๖ ขยันหมั่นเพียร ประกอบอาชีพสุจริต

๕.๑.๗ ไม่ตอกเป็นทาสยาเสพติดและอบายมุข

ทุกชนิด

๕.๑.๘ รักษาประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ

๕.๑.๙ รักษาทรัพยากรธรรมชาติของชาติ

๕.๑.๑๐ เสียสละไม่เห็นแก่ตัว

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำ้ไหล

๔.๒ ความรับผิดชอบต่อสถาบันศาสนา

๔.๒.๑ มีความศรัทธาในพระรัตนตรัย

๔.๒.๒

เอาใจใส่ศึกษาพระธรรมวินัยให้เข้าใจถูกต้อง

๔.๒.๓ ฝึกฝนอบรมตนเองให้เคร่งครัดในศีล สมาริ ปัญญา

๔.๒.๔ รู้จักบำเพ็ญบุญ คือ บริจาคม รักษาศีล เจริญภาวนา

๔.๒.๕ ประพฤติสุจริตด้วยกาย วาจา ใจ ไม่แตกไป เป็นทางสอยายมุข

๔.๒.๖ ช่วยเผยแพร่คำสั่งสอนของศาสนาแก่ผู้อื่น

๔.๓ ความรับผิดชอบต่อสถาบันมหาชนชัตtriy มีความรัก ความศรัทธาต่อสถาบันพระมหากษัตtriy

๑.๓ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑.๓.๑ สร้างเครื่องมือเพื่อประเมินระดับความรับผิดชอบ ของนักเรียน

๑.๓.๒ การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในการเข้าค่าย

ให้ครูประจำชั้นสุ่มนักเรียนที่ควรจะต้องพัฒนา ในด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และ ๕ ได้ทั้งหมด ๗๖ คน

๑.๓.๓ นำแบบประเมินความรับผิดชอบให้ครูประจำชั้น หัวหน้าระดับ นักเรียนประเมินตนเอง และประเมินเพื่อน เพื่อเป็น การประเมินก่อนการเข้าค่าย

๑.๓.๔ กิจกรรมระหว่างการเข้าค่าย

**ตารางที่ ๔-๑ กำหนดการโครงการค่ายพุทธบูตรของนักเรียนโรงเรียน
กาญจนากิจेवิทยาลัย ณ วัดธารน้ำไหล สวนโมกข์พ拉ราม ระหว่าง
วันที่ ๑๕-๑๗ กันยายน ๒๕๕๘**

วันแรก	๑๐.๓๐ -๑๑.๓๐	๙.	เปิดค่าย - สามารถศิล ๙
	๑๒.๐๐-๑๓.๓๐	๙.	ปัจจevaณ์ - อาหารกลางวัน - พักตามอัธยาศัย
	๑๔.๐๐-๑๖.๐๐	๙.	- เรียน ก ข ศีลธรรม
	๑๖.๐๐-๑๗.๐๐	๙.	ศึกษาสถานที่สำคัญในสวนโมกข์
	๑๗.๐๐-๑๘.๐๐	๙.	บำเพ็ญประโยชน์-กวดลานวัด, อื่นๆ
	๑๘.๓๐-๑๙.๓๐	๙.	ปานะ / ร้อยธรรมคำกลอน
	๑๙.๓๐-๒๐.๓๐	๙.	ทำวัตรเย็น
	๒๐.๓๐-๒๑.๓๐	๙.	เสนาธารม
	๒๑.๓๐-๐๑.๐๐	๙.	ข้อคิดดีธรรม - การฝึกจิต - สวดมนต์ก่อนนอน
	๐๑.๐๐	๙.	- เปญจศิล/เปญจธรรม
วันที่สอง	๐๑.๓๐-๐๒.๐๐	๙.	พักผ่อนอย่างมีสติ - นอนตะแคงข้างขวา (สีห์ไสยา)
	๐๒.๐๐-๐๒.๓๐	๙.	ตื่นนอนด้วยสติสัมปชัญญะ- ทำกิจส่วนตัว
	๐๒.๓๐-๐๗.๐๐	๙.	ทำวัตรเช้า ณ ลานพินโถง
			ธรรมะรับอรุณ - สามารถวนา
			ฝึกสติในอิริยาบถเดิน
			บำเพ็ญประโยชน์ - กวดลานวัด
	๐๗.๐๐-๐๘.๓๐	๙.	ปัจจevaณ์ - อาหารเช้า - พักผ่อนอิริยาบถ-เรียน
วันที่สาม	๐๘.๓๐-๐๙.๓๐	๙.	ก ข ปรัมตธรรม
	๐๙.๓๐-๑๐.๓๐	๙.	เทปธรรมะ
	๑๐.๐๐-๑๓.๓๐	๙.	ฐานธรรม
	๑๓.๓๐-๑๔.๐๐	๙.	ปัจจevaณ์ - อาหารกลางวัน - พักตามอัธยาศัย
			- เรียน ก ข ศีลธรรม

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้
ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำ้ไหล

	๑๕.๐๐-๑๖.๐๐	น.	สมาชิกวานา
	๑๖.๐๐-๑๗.๐๐	น.	มหารสพทางวิญญาณ
	๑๗.๐๐-๑๘.๑๕	น.	บำเพ็ญประโยชน์ - กวาดลานวัด, อื่นๆ
	๑๘.๓๐-๑๙.๓๐	น.	ป่านะ / VCD "สัจธรรมบทสุดท้าย"
	๑๙.๓๐-๒๐.๓๐	น.	ทำวัตรเย็น
	๒๐.๓๐-๐๑.๐๐	น.	กิจกรรมพิเศษ
			พักผ่อนอย่างมีสติ - นอนตะแคงข้างขวา (สหไทย)
วันที่ สาม	๐๑.๐๐	น.	ดื่มนอนด้วยสติสัมปชัญญะ - ทำกิจส่วนตัว
	๐๑.๓๐-๐๒.๐๐	น.	ทำวัตรเช้า ณ ลานหินโถง
	๐๒.๐๐-๐๒.๐๐	น.	ธรรมะรับอรุณ - จิตตภาวนา
	๐๒.๐๐-๐๒.๓๐	น.	ทำความสะอาดที่พัก, ซักผ้าห่มนอน, ปลอกหมอน, ฯลฯ
	๐๒.๓๐-๐๓.๐๐	น.	บำเพ็ญประโยชน์ - กวาดลานวัด
	๐๓.๐๐-๐๓.๐๐	น.	ปัจจเวกชน์ - อาหารเช้า - พักผ่อนอิริยาบถ-เรียน
	๐๓.๐๐-๑๐.๓๐	น.	ก. ประมัตธรรม
	๑๐.๓๐-๑๑.๓๐	น.	โรงปั้นภาพ
			กิจกรรมปิดค่าย

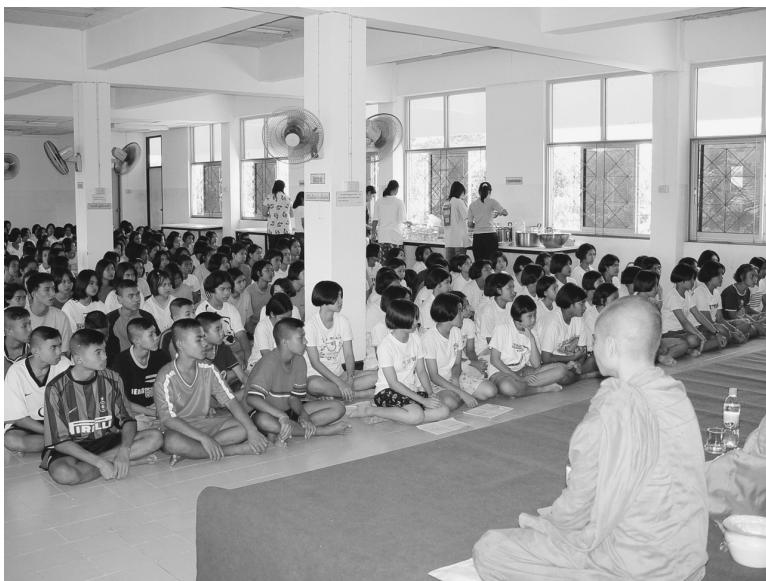
ภาพกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำ้ไหล

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้
ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดธารน้ำไหล

๑๗๑

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนวัดหารน้ำ แหลก

รายงานการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ที่บูรณาการ
กิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัวและชุมชน :
กรณีศึกษาวัดธารน้ำไหล อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ที่ปรึกษา

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโข)	เจ้าอาวาสวัดราชโdreสaram	เขตจอมทอง กรุงเทพฯ
พระเทพเวที (ยิ่ม ภทรอมโน)	เจ้าอาวาสวัดอ่อนงคaram	เขตคลองลาน กรุงเทพฯ
พระสุนทรปริยัติเมธี (ปกลสโโร)	เจ้าอาวาสวัดศรีสระแก้ว	อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
พระครูภาวนารามมากินันท์ (บุญทัน อคุตอมโน)	เจ้าอาวาสวัดอภิญญาเทสิตธรรม	อำเภอบ้านผือ
พระภาวนาโพธิคุณ (โพธิ จนฤทธิ์)	จังหวัดอุตรธานี	
	เจ้าอาวาสวัดธารน้ำไหล	
	อำเภอไชยา	
	จังหวัดสุราษฎร์ธานี	
ดร.ยำรุ่ง จันทวนิช	เลขाओิการสภากการศึกษา	
ดร.สิริพร บุญญาณนันต์	รองเลขाओิการสภากการศึกษา	
ดร.สวัสดิ์ ตีชื่น	ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา	
นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐาน การศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้	

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางพิศมัย แพ่งนุเคราะห์

นายร่วิช ตากี้ว

นางสาววัลภา เล็กวัฒนาวนห์

นายศิริรัตน์ ชำนาญกิจ

หัวหน้ากลุ่มพัฒนานโยบาย
การเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ
วัฒนธรรม

นักวิชาการศึกษา ๗

นักวิชาการศึกษา ๗ ๖

นายช่างศิลป์ ๖

บรรณาธิการ

นางพิศมัย แพ่งนุเคราะห์

นายร่วิช ตากี้ว

นางสาววัลภา เล็กวัฒนาวนห์

พิมพ์ต้นฉบับ

นายเอกบุตร กิจลินอพชัย

นางสาวพนิดา สมภารเพียง

เจ้าหน้าที่ประจำโครงการ

เจ้าหน้าที่ประจำโครงการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานเลขานุการสภากาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ